

Riksdagens snabbprotokoll 2023/24:84

Torsdagen den 14 mars

Kl. 12.00–20.37

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

§ 1 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2023/24:536

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:536 Universitetsstatus för Södertörns högskola av Ingela Nylund Watz (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 9 april 2024.

Skälet till dröjsmålet är omplanering av statsrådets kalender på grund av Sveriges anslutning till NATO. Stockholm den 12 mars 2024

Utbildningsdepartementet
Mats Persson

Interpellation 2023/24:541

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:541 Omställningsstudiestödet och regelförenklingar av Niklas Sigvardsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 9 april 2024.

Skälet till dröjsmålet är omplanering av statsrådets kalender på grund av Sveriges anslutning till NATO. Stockholm den 12 mars 2024

Utbildningsdepartementet
Mats Persson

Interpellation 2023/24:571

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:571 Motverkande av social dumpning av Kristoffer Lindberg (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 2 april 2024.

Skälet till dröjsmålet är att det saknades tid i kammaren då interpellationen ursprungligen avsågs besvaras.

Stockholm den 12 mars 2024

Finansdepartementet

Erik Slottner (KD)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Interpellation 2023/24:609

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:609 Gymnasieelevers ekonomi

av Linus Sköld (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 9 april 2024.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 12 mars 2024

Utbildningsdepartementet

Mats Persson

Interpellation 2023/24:612

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:612 Norrbotniabanans samhällsnytta

av Åsa Karlsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 5 april 2024.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 12 mars 2024

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Andreas Carlson (KD)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2023/24:613

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:613 Effekter för Dalarna av järnvägens bristande punktlighet av Lars Isacsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 5 april 2024.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 12 mars 2024

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Andreas Carlson (KD)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

§ 2 Anmälan om faktapromemorior

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2023/24:FPM46 Ändringsdirektiv om bekämpande av sexuell exploatering av barn m.m. COM(2024) 60 till justitieukskottet

2023/24:FPM47 Meddelande om industriell koldioxidförvaltning COM(2024) 62 till miljö- och jordbruksutskottet

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2023/24:73 till trafikutskottet

2023/24:77 och 80 till skatteutskottet

2023/24:83 till socialförsäkringsutskottet

2023/24:87 till justitieukskottet

Skrivelser

2023/24:82 till arbetsmarknadsutskottet

2023/24:89 till socialförsäkringsutskottet

Redogörelse

2023/24:NR1 till utrikesutskottet

Motion

2023/24:2822 till socialförsäkringsutskottet

EU-dokument

COM(2024) 100 och COM(2024) 301 till finansutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut den 7 maj.

§ 4 Det svenska ordförandeskapet i Europeiska unionens råd första halvåret 2023

Utrikesutskottets betänkande 2023/24:UU6

2023/24:UU6 Det svenska ordförandeskapet i Europeiska unionens råd första halvåret 2023 (skr. 2023/24:34)

föredrogs.

Anf. 1 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Tack för att jag har fått möjlighet att komma hit i dag för att debattera skrivelsen om det svenska EU-ordförandeskapet! Det händer mycket i vår omvärld. Ordförandeskapet kan redan kännas avlägset, men för bara ett år sedan var vi mitt uppe i det.

Den 9 november, fru talman, skickade regeringen skrivelsen *Redogörelse för det svenska ordförandeskapet i Europeiska unionens råd första halvåret 2023*. Jag tänkte inte gå igenom hela skrivelsen i detalj utan bara belysa vissa delar, men innan jag gör det vill jag återigen ta tillfället i akt att tacka för det goda och konstruktiva samarbete som regeringen hade med riksdagen under det svenska ordförandeskapet, som också framhålls i utskottets betänkande.

Det svenska ordförandeskapets inriktning var att göra EU säkrare, grönare och friare i en tid av krig och kriser i Europa. Det var ett ordförandeskap som ägde rum mot en fond av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina, en ekonomisk kris och en energikris. Ordförandeskapet ägde dessutom rum i slutet av den europeiska mandatperioden. Därför var många förhandlingar inne i sitt slutskede. I början av ordförandeskapet hade vi ungefär 350 frågor på bordet.

Ordförandeskapet innebar att Sveriges regering ledde förhandlingarna mellan medlemsstaterna och företrädde rådet gentemot andra EU-institutioner. Vårt fokus var stödet till Ukraina, den gröna omställningen, konkurrenskraften och rättsstatens principer.

Låt mig nämna fem exempel där det svenska ordförandeskapet verkligen gjorde avtryck:

Först och främst gäller det stödet till Ukraina. Stödet till Ukraina var, och är fortfarande, Sveriges och EU:s stora utrikes- och säkerhetspolitiska uppgift. Därför upprätthöll vi enigheten i fråga om stödet i en turbulent tid. Därför förhandlade vi fram ett tionde och ett elfte sanktionspaket. Därför tog vi initiativ till det arbete som lade grunden för att EU ska kunna använda frysta ryska tillgångar för att stödja Ukraina. Det ser jag som en stor framgång.

Som ordförande lyckades vi även, mot alla odds och efter flera år av förhandlingar, få medlemsstaterna att enas om grunderna för EU:s framtida migrationspolitik. Nu återstår det bara några få steg innan Europaparlamentet och rådet formellt kan anta den slutliga överenskommelsen om migrationspakten i april.

Sverige förde också förhandlingarna om världens mest ambitiösa klimatpaket, Fit for 55, i hamn. Det ger oss förutsättningarna att fortsätta resan att göra Europa till världens första klimatneutrala kontinent.

Dessutom satte vi upp frågan om EU:s framtida konkurrenskraft på den plats där den förtjänar att vara, det vill säga högst upp på dagordningen. Tack vare det svenska ordförandeskapet finns det nu en strategi för

att stärka EU:s långsiktiga konkurrenskraft, tillväxt och produktivitet.

Sist men inte minst höll vi frågan om EU:s grundläggande värden högt, för de är grunden för den tillit som vårt samarbete kräver. Därför genomförde vi utfrågningar i rådet med Polen och Ungern inom ramen för artikel 7 i EU-fördraget. Och därför arrangerade vi ett rättsstatssymposium med representanter från EU:s institutioner, experter och civilsamhälle för att tillsammans diskutera hur arbetet för att skydda och upprätthålla demokrati och rättsstatsprincipen i EU kan stärkas ytterligare.

Ni som har läst skrivelsen vet att listan över vad det svenska ordförandeskapet åstadkom kan göras betydligt längre, men för att spara tid tänkte jag inte säga så mycket mer om det här och nu. Jag tänkte i stället säga några ord om den intensiva mötesverksamhet som ordförandeskapet innebar.

Totalt arrangerade vi 144 informella möten i Sverige, från Kiruna i norr till Lund i söder. 42 möten arrangerades utanför Stockholmsområdet, på 16 olika orter. Här vill jag särskilt nämna det möte mellan kommissionen och regeringen som genomfördes i Kiruna och det Trade and Technology Council-möte som skedde i Luleå, där vi fick tillfälle att visa upp svenska lösningar för ett grönare och mer konkurrenskraftigt Europa.

Det svenska ordförandeskapet representerade också ministerrådet i 49 olika debatter under Europaparlamentets plenarsessioner. Oftast var det jag själv som deltog i dessa debatter. De ägde rum i Europaparlamentet vid sex ordinarie plenarsessioner i Strasbourg och tre miniplenarsessioner i Bryssel. De debatterna behandlade minst sagt en rad olika ämnen, alltifrån plaster till den politiska situationen i Tunisien.

Fru talman! Kort sagt var det ett väldigt intensivt halvår som blev lyckosamt tack vare de noggranna förberedelserna och det hårda arbetet från alla inblandade. Återigen vill jag tacka för det goda samarbetet mellan regeringen och riksdagen.

Med gemensamma krafter gjorde vi detta svenska ordförandeskap lika framgångsrikt som de föregående med siktet inställt på att stärka det svenska inflyandet i EU.

Nu ligger ordförandeskapet bakom oss. Nu handlar det om att hålla i och utnyttja våra goda erfarenheter, våra kontakter och vårt rykte. Som statsministern har sagt i både regeringsförklaringen och EU-deklarationen ska Sverige vara en aktiv, pådrivande och engagerad EU-medlem före, under och efter ordförandeskapet. Jag tänkte därför kort vända blicken framåt och passa på att säga några ord om hur regeringen ser på nästa lagstiftningsperiod.

I juni är det val till Europaparlamentet, och sedan ska en ny kommission utses. Vid Europeiska rådets möte i juni ska den så kallade strategiska agendan antas för att peka ut EU:s politiska prioriteringar de närmaste fem åren. Samtidigt fortsätter Rysslands fullskaliga krig mot Ukraina. Därför är det centralt att både den sittande och den kommande kommissionen

fokuserar på ett starkt och långsiktigt stöd till Ukraina, Ukrainas säkerhet och försvar och hur EU förbereder sig inför en framtida utvidgning.

Det ekonomiska, militära och politiska stödet till Ukraina, fortsatta sanktioner mot Ryssland och arbetet med ansvarsutkrävande måste även i fortsättningen stå högt upp på EU:s agenda. Detta är den stora formativa frågan för vårt politiska samarbete. Ytterst är det en fråga om att försvara demokratin och att rätt går före makt.

För att få största möjliga genomslag för svenska ståndpunkter måste vi välja vad vi ska fokusera på, och det finns andra frågor utöver Ukraina som inte heller får hamna i skymundan. Det gäller inte minst konkurrenskraftsfrågorna, energi och grön omställning, migration, den gränsöverskridande brottsligheten och mycket mer.

Fru talman! Nu när jag blickar framåt gör jag det med ett svenskt ordförandeskap i Europeiska unionens råd i ryggen. Att leda arbetet innebar ett rejält kompetenslyft för alla oss politiker och för tjänstemän i förvaltningen. Vi fick större kunskap om, insikt i och förståelse för EU:s beslutsprocesser och hur effektivt påverkansarbete faktiskt kan bedrivas. Vi knöt kontakter som vi nu vårdar och utvecklar.

Detta är ovärderligt när jag och mina statsrådskollegor representerar Sverige i diskussioner och förhandlingar för att forma EU:s inriktning den kommande mandatperioden.

Regeringen deltar aktivt, engagerat och pådrivande i de processer som nu pågår och som kommer att forma vår framtid på både kort och lång sikt. Med erfarenheterna från ordförandeskapet tar vi nu detta arbete vidare med en starkt position.

Fru talman! Det finns många angelägna områden som EU måste arbeta vidare med – jag har självklart inte varit uttömmande här i dag. Därför ser jag fram emot ett fortsatt gott och nära samarbete med riksdagen. Tillsammans kan vi stärka den svenska rösten i Bryssel.

(Applåder)

Anf. 2 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Fru talman! Tack, statsrådet Jessica Roswall, för ett bra anförande! Jag ska berömma det så småningom i mitt eget anförande, men jag tycker ändå att det är på sin plats med en replik.

Jag vet att det är en styrka för en regering som inehar ett ordförandeskap att känna stödet hemifrån, och vi gjorde vad vi kunde från Socialdemokraternas sida för att manifesteras vikten av att det skulle bli ett lyckat ordförandeskap och att vi från svensk sida aktivt skulle se till att vara konstruktiva och hitta lösningar på både migrationspaketet och Fit for 55.

Mitt under ordförandeskapet konstaterade Sverigedemokraternas partiordförande Jimmie Åkesson att EU är en tvångströja, och vi hörde uttalanden från Sverigedemokraternas företrädare under ordförandeskapet där de i princip pratade om svexit.

Nu är Sverigedemokraterna regeringens närmaste samarbetspartner, och de har tjänstemän som arbetar i Regeringskansliet. Mot bakgrund av det lyckade ordförandeskap som vi ändå får säga att det har varit: Blir det inte bekymmersamt för regeringen att ha ett samarbete med ett parti som under pågående ordförandeskap faktiskt försökte underminera ett framgångsrikt svenskt ordförandeskap?

Anf. 3 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)
replik:

Fru talman! Tack, Tomas Eneroth, för de vänliga inledande orden! Jag ser fram emot nästa anförande.

När det gäller att känna stöd hemifrån talade jag så sent som i måndags i ett annat rum här i riksdagen om betydelsen av att känna att hela riksdagen, i varje fall oftast, står enad i stora frågor. Som Tomas Eneroth vet har det betydelse när man som statsråd kommer till olika ministerråd och har ett starkt svenskt mandat. Detta värnade jag inte bara under ordförandeskapet utan även efteråt, och vi hade det så sent som i december när vi fattade beslut om långtidsbudgeten.

När det gäller bekymmersamt har jag, som jag sagt några gånger i en interpellationsdebatt med en annan ledamot, inga problem med att vi kritiserar dåliga beslut som EU fattar eller att vi diskuterar hur vi ska använda ordförandeskapet så att det blir till största nytta för Sverige. Det är dessa erfarenheter och kunskaper som jag tar med mig nu från ordförandeskapet in i nästa mandatperiod.

Jag uppfattar att ordförandeskapet var framgångsrikt och att det uppfattas som framgångsrikt i Europa, mycket tack vare ett starkt stöd från riksdagen.

Anf. 4 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Fru talman! Tack, Jessika Roswall, för svaret!

Jag förstår det, och jag betonar också vikten av att ha ett starkt stöd. Då blir det extra bekymmersamt när Sverigedemokraterna under pågående ordförandeskap så tydligt kritiserar och underminerar regeringens ställning.

Detta sätts ju i fond när vi står inför ett EU-val där partier som Alternative für Deutschland, Front National och andra politiska krafter, vars enda syfte är att underminera Europeiska unionen, just nu vinner terräng. Därför är det viktigt att regeringen väljer att tydligt manifesterar vikten av det europeiska samarbetet men också markerar mot dem som inte ser den svenska nyttan och den gemensamma europeiska nyttan av ett samarbete. Det var detta som var min utgångspunkt.

Anf. 5 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)
replik:

Fru talman! Jag tror att Tomas Eneroth och jag är helt överens om EU-medlemskapets betydelse och att det handlar om de stora frågor som jag lyfte fram i mitt anförande: Ukrainas säkerhet, klimatförändringar och konkurrenskraft. Dessa frågor kräver gemensamma svar, och det är där Sverige ska vara starkt. Detta

ser jag fram emot att få diskutera inför Europaparlamentsvalet.

Anf. 6 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Även jag vill berömma och tacka EU-ministern för hennes insatser under det svenska ordförandeskapet. Jag förstod att det var ett hårt och intensivt arbete. Jag hoppas att ministern kan ha med sig detta i det nya ordförandeskapet för Nordiska ministerrådet, nu när hon har bytt hatt.

Vår värld är inte helt perfekt, för att uttrycka sig milt. Vi har 25 miljoner människor som tvingas till tvångsarbete, vi har 60 miljoner som tvingas till barnarbete och varje minut vi står här huggs 2 400 träd ned.

En lagstiftning som inte kom framåt på EU-nivå under det svenska ordförandeskapet var lagstiftningen om företags ansvar för mänskliga rättigheter och miljö. Jag är ju i grunden EU-kritiker, men detta är ett typexempel där EU skulle kunna göra något bra genom sätta en standard utifrån FN:s ramverk globalt och också stödja ansvarsfullt företagande.

Det är en historisk lag där företag kan ta ansvar för miljö och mänskliga rättigheter, men nu har det visat sig att Sverige på slutet var det enda land som höll emot och flaggade för att man ville rösta nej efter att trilogförhandlingarna avslutades i december. Detta har gjort att omröstningen ännu en gång har skjutits upp.

Lagen skulle kunna bli historisk. Den skulle kunna förhindra skada för miljö och klimat och förhindra brott mot mänskliga rättigheter, och seriösa företag gynnas framför oseriösa företag. Så varför har den svenska regeringen först dragit förslaget i långbänk och sedan arbetat emot att det ska komma fram till omröstning?

Kommer den svenska regeringen att rösta för förslaget i den nya omröstningen, så att vi får det på plats före EU-valet den 9 juni? Då är det mycket som vänds upp och ned inom EU, och sedan blir det svårt att komma framåt med nya beslut.

Anf. 7 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)
replik:

Fru talman! Tack, Håkan Svenneling, för de goda orden! Vi får diskutera nordiska frågor vid ett annat tillfälle, tror jag att talmannen tycker.

Jag får ta svaret lite dubbelt, för det finns två frågor. Det här är lite utanför mitt ansvarsområde, men det finns ett förslag på EU:s bord om så kallad due diligence, som regeringen har varit kritisk till, även med mandat från Sveriges riksdag, därför att vi tycker att den administrativa bördan blir för stor. Detta har varit känt under lång tid. Frågan diskuteras just nu, och det stämmer att det ännu inte har hållits någon slutlig omröstning.

Sedan finns det en annan akt eller fil som handlar om tvångsarbete, som Håkan Svenneling nämnde inledningsvis. Han får rätta mig om jag har fel.

Bilden att Sverige har skickat signaler om att vi ska rösta nej är inte korrekt. Det mandat som vi har fått och följt är att vara för. Jag känner själv att jag svajar lite

nu, men jag tror att det redan är klart och att vi har fått ett beslut. Jag såg nämligen på X häromdagen att beslut har fattats om just den filen, men due diligence pågår det fortfarande diskussioner om.

Jag ber om ursäkt för ett svamligt svar, men jag är lite utanför min vanliga zon.

Anf. 8 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Ja, jag menar den lagstiftningsakt som EU-minister Jessika Roswall pratade om i den första delen, CSDDD, för att prata EU-lingo. Ministern har tidigare konstaterat att det finns många förkortningar i EU. Om vi skulle säga den här inför vår kära skolklass som befinner sig på läktaren tror jag inte att de riktigt skulle förstå att den innebär att företag skulle kunna ta ansvar för miljö och mänskliga rättigheter genom att vi får en tvingande lagstiftning på EU-nivå.

När man innehar ordförandeskapet leder man trillogförhandlingarna. Trillogförhandlingen om detta avslutades under det spanska ordförandeskapet i december förra året, och nu är man framme vid omröstning i det som heter Coreper och därefter på ministernivå för att godkänna lagstiftningen. Det är nu Sverige slänger grus i maskineriet och inte ser till att det kommer fram till omröstning.

Lagstiftningen har varit på gång länge. Olika länder har hållit emot på olika sätt och vis, men nu är det Sverige. Det är här det avgörs, och det är därför den svenska regeringen har ett ansvar för att se till att detta inte dras i långbänk ännu mer.

Se till att det blir en sådan lagstiftning före EU-vallet den 9 juni! Se till att svenska företag också får en lagstiftning som de gynnas av, för svenska företag är seriösa och vill ta ansvar för mänskliga rättigheter och miljö. Då måste det finnas en lagstiftning som tvingar både svenska företag och europeiska företag att göra rätt, och de måste också gynnas av att följa lagstiftningen.

Anf. 9 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Fru talman! Tack, Håkan Svenneling, för att vi fick in en förkortning också! Då vet jag precis, och vi är överens om vilken akt vi talar om.

Min bild är fortfarande att Sveriges regering, med förankrat mandat i riksdagen, har tyckt att lagförslagsförslaget har inneburit för stora administrativa bördor. Detta har vi tyckt hela tiden. Det är inte att kasta grus i maskineriet, utan det är så vi har förhandlat. Det är också vad vi anser.

När det går vidare till slutligt beslut kommer regeringen självfallet att informera riksdagen om vilken slutlig bedömning som vi kommer att ha i Coreper. Det är bra att vi får en liten lektion i EU-kunskap vid detta tillfälle.

Det som jag tycker är viktigt i Håkan Svennelings replik är att han lyfter fram konkurrenskraftsfrågorna som är så otroligt viktiga för Sverige som är ett litet, eller mellanstort, export- och importberoende land. Jag är väldigt glad över att vi med gemensamma krafter

kunde få upp dessa frågor högst upp på agendan. Jag kan också säga att vi fortfarande ser resultatet, det vill säga att vi inför nästa strategiska agenda ser att konkurrenskraftsfrågorna finns kvar.

(Applåder)

Anf. 10 ANNA LASSES (C) replik:

Fru talman! Även jag vill börja med att säga stort tack för både samarbetet och ett i många stycken väl utfört arbete.

Jag tänkte prata lite grann om Fit for 55, som är klimatpaketet. Det säger jag till er som sitter på läktaren och till alla som lyssnar. Det var väldigt bra att Sverige fick detta i hamn. Men det räcker inte att EU har ett vasst klimatprogram, utan det gäller också att medlemsländerna har en vass klimatpolitik.

Vi är nog många som upplever att regeringen kanske inte riktigt tar detta ansvar på hemmaplan. Och jag kan ändå inte låta bli att undra hur statsrådet ser på dilemmat att vi nu har ett vasst klimatprogram på EU-nivå samtidigt som den svenska klimatpolitiken för tillfället tar några steg bakåt.

Anf. 11 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Anna Lasses för de fina orden.

Jag delar inte uppfattningen att regeringen skulle ta ett kliv bakåt. Jag ska börja med det som skedde under ordförandeskapet, det vill säga att vi slutförde förhandlingarna om Fit for 55. Det var ett uppsatt mål för regeringen. Men som några av er säkert minns höll jag mig lite låg i början med att inte lova för mycket. Vi visste nämligen att det inte skulle bli så enkelt, eftersom medlemsstaterna står ganska långt ifrån varandra. Det var inte heller enkelt. Det var stökigt, och det var lite upp och ned på slutet innan vi lyckades nå i hamn. Och det var väldigt viktigt. Det var viktigt för Sverige, och det var viktigt för EU. Nu handlar det om att implementera denna lagstiftning. Det är så vi på riktigt gör skillnad. Det är det som också är regeringens ambitiösa klimatpolitik, det vill säga att vi ska göra vårt. Vi är ett föregångsland, och EU är en föregångskontinent. Tillsammans gör vi skillnad också med det klimatbistånd som ingår i detta paket.

Jag vill därför säga att om vi nu genomför detta och implementerar det på rätt sätt kommer hela EU att nå våra klimatmål, och vi kommer att göra skillnad på riktigt i hela världen.

Anf. 12 ANNA LASSES (C) replik:

Fru talman! Jag håller återigen verkligen med om att det verkligen var bra att detta gick i hamn. Jag vet vilka ansträngningar som låg bakom detta, och jag förstår verkligen det. Precis som statsrådet har varit inne på tidigare tror jag att EU verkligen är en av de absolut viktigaste parterna när det handlar om att driva klimatpolitiken för att vi ska klara detta.

Men vi såg budgeten i höstas. Där konstaterades det att vi kommer att öka utsläppen i Sverige,

visserligen bara till en början. Samtidigt är det väldigt bråttom. Därför undrar jag: Är det inte lite dubbelt? Visst, vi driver på på EU-nivå, men samtidigt kanske vi inte gör riktigt allt vi kan på hemmaplan.

Anf. 13 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)
replik:

Fru talman! Regeringens klimatpolitik är att vi ska nå hela vägen i mål. Det är det som är skillnaden mot den tidigare regeringens politik, alltså att man når hela vägen och att man verkligen har en plan för att nollutsläpp.

Med detta sagt hör jag implicit i frågan att det skulle vara så att andra medlemsstater inte ser att Sverige fortsatt är ett föregångsland som ligger i framkant. Vi är fortfarande om inte bäst så näst bäst. När framför allt Romina Pourmokhtari är på sina rådsmöten möts hon med förtroendet att vi fortfarande är ett föregångsland. Detta vill jag också putta in även kring konkurrenskraftsfrågan, eftersom dessa två frågor går hand i hand.

Jag vet att Sverige fortfarande är i framkant och har ett högt förtroende i dessa frågor, och vi jobbar för att nå våra mål.
(Applåder)

Anf. 14 TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Vi behandlar i dag utrikesutskottets betänkande om det svenska ordförandeskapet i Europeiska unionens råd första halvåret 2023. Det finns inga motioner, reservationer eller särskilda yttranden här. Detta är egentligen i någon mening en gemensam utvärdering av ett mycket framgångsrikt ordförandeskap.

Jag har själv deltagit i några förberedelser inför detta. Men vi hade ordförandeskapet även 2001 och 2009, och jag måste säga att detta var riktigt bra. Men det var också resultatet av ett väl fungerande lagarbete där vi i Sverige har lärt oss hur vi hanterar ordförandeskapet med ett förhållandevis litet regeringskansli jämfört med övriga länder inom EU. Vi lyckas ändå involvera myndigheter, hela Regeringskansliet naturligtvis men också riksdagen och andra organisationer i de processer som ordförandeskapet faktiskt innebär. Det är ett framgångsrikt lagarbete.

Detta var tredje gången som vi genomförde ordförandeskapet, och jag tror att det har varit viktigt att ta med sig erfarenheterna från tidigare år och inte minst vikten av att tidigt inta positioner, utveckla relationer och göra vad vi kan för att ändå förbereda för flera olika scenarier.

Det är ingen tvekan om att även om det var ett väl genomfört förberedelsearbete är det klart att Rysslands fruktansvärda invasion, det oprovocerade, olagliga och orättfärdiga anfallskriget mot Ukraina, ställde om delar av förutsättningarna för ordförandeskapet.

I någon mening kan vi som följer utrikespolitiken och den europeiska politiken konstatera att det faktiskt har inneburit att EU-länderna har kommit varandra närmare. Det har blivit ett starkare EU. Det är klart att

när finns krig i närheten, när solidariteten prövas och när det på allvar blir en säkerhetspolitisk utmaning för Europas länder blir det också än tydligare vad som faktiskt är viktigt med det gemensamma arbetet. Jag tror att det också var en viktig förklaring till att en del småtråtor som tidigare fanns mellan länderna nu kunde läggas lite grann åt sidan och att man med ett pragmatiskt och konstruktivt ordförandeskap ändå kunde ro flera väldigt komplicerade lagstiftningsprocesser i hamn.

Här vill jag verkligen berömma regeringen. Med starkt stöd i riksdagen blev hela diskussionen om stöd-paketet till Ukraina om sanktionerna och om gemensamma insatser för att påbörja finansieringen av återuppbyggandet av Ukraina en väldigt viktig del av Sveriges agenda. Inte minst den arbetsgrupp som regeringen tillsatte under ordförandeskapet, som leddes av Anders Ahnlid, och som handlar om hur man kan kartlägga och frysa eller immobilisera de ryska centralbankstillgångarna som möjlig resurs för återbyggandet, var ett väldigt viktigt svenskt initiativ och en tydlig signal till omvärlden, som nu också tittar på liknande institutionella möjligheter.

Jag kunde glädjas när vi den 12 februari, tror jag, kunde se ett beslut och en enighet om att värdeökningen från de ryska immobiliserade tillgångarna på 15 miljarder euro skulle kunna användas för ändamål som innebär att vi stärker och återuppbygger Ukraina när kriget väl är slut. Det var en viktig del.

Från socialdemokratisk sida har vi lyft fram att vi gärna ser att man går vidare, det vill säga att också titta på tillgångarna som sådana och inte bara avkastningen. Vi kanske också ska kunna använda en del av dessa resurser inte bara till återbyggnaden utan faktiskt också för insatser som här och nu behövs för att säkra Ukrainas självständighet och rätt att själv bestämma sin framtid och sitt öde som en demokrati i Europa.

Fru talman! Eftersom det svenska ordförandeskapet låg i slutet av EU:s femåriga lagstiftningscykel var det väldigt många processer som skulle avgöras. Jag kommer ihåg hur vi under förberedelsearbetet tyckte att det var både en välsignelse och en förbannelse, ursäktat uttrycket. Det är klart att det reser en massa förhoppningar om migrationspaketet, om Fit for 55 och många andra viktiga produkter som behövde klaras av.

Men det är också otroligt tufft att försöka hitta lösningar. Jag kan nog uppskatta att statsrådet hade en låg profil i frågan om Fit for 55, för där var det stora motsättningar. Desto viktigare inte bara för Sverige och EU utan också för världen att vi kunde enas om ett progressivt klimatpaket som EU:s länder nu har att förhålla sig till. Jag delar Centerpartiets kritik av regeringens nationella klimatpolitik och ser väldigt många brister i den. Desto viktigare då att vi faktiskt har ett europeiskt ramverk som alla måste förhålla sig till. Det är otroligt viktigt och en framgång för Sverige, precis som arbetet med migrationspakten och inte minst arbetet med att prioritera insatser för att stärka Ukraina och ha tuffa sanktioner mot Ryssland.

Den stora elefanten i rummet under ordförandeskapet har möjligtvis varit det faktum att ett av partierna valde att ifrågasätta hela grunden för EU-samarbetet mitt under ordförandeskapet, vilket jag också nämnde i en replik. Jag tror att vi som ser nyttan och behovet av att ha en samlad europeisk union inför den kommande EU-valrörelsen måste ta ansvar och på allvar ta debatten med de politiska krafter i Sverige och övriga Europa som vill försvaga och underminera Europeiska unionen. Framför oss ligger en valrörelse där Alternative für Deutschland, Front National i Frankrike och andra högerpopulistiska partier tillsammans med sina likar i Europa vill någonting annat med EU, medan vi som arbetar med klimatfrågor, med omställning, med EU:s konkurrenskraft eller för den delen med det geopolitiska läget ser den otroligt starka vikten av att ha ett sammanhållet och starkt EU som klarar de utmaningar unionen står inför.

Fru talman! Summeringen av ordförandeskapet måste ändå vara: Bra jobbat! Det var ett bra lagarbete, inte bara av regeringen utan även av riksdagskollegor, tjänstemän, myndigheter och diplomatkår. Man har gjort ett fantastiskt bra jobb med att se till att vi kan fortsätta vara stolta över hur Sverige agerar och leder när vi har chansen och möjligheten att vara ordförande i EU. Låt oss se till att vi redan nu börjar ta sikte på kommande ordförandeskap! Jag är möjligtvis lite avundsjuk men inte missunnsam för att det inte var en socialdemokratisk regering som fick möjligheten att leda ordförandeskapet. Jag kunde ändå med glädje se på hur flera av mina efterträdare gjorde ett riktigt bra jobb under ordförandeskapet. Vi får sträcka på oss och göra vad vi kan för att ha en stark europeisk union även framöver.

(Applåder)

Anf. 15 RASMUS GIERTZ (SD):

Fru talman! Vi debatterar nu utrikesutskottets betänkande nummer 6 *Det svenska ordförandeskapet i Europeiska unionens råd första halvåret 2023*. Som ordförandeland hade Sverige den viktiga uppgiften att agera i alla medlemsstaters intresse och nå fram till överenskommelser. I regeringens skrivelse till riksdagen redogörs för förberedelsearbetet, genomförandet och de konkreta resultaten av det svenska EU-ordförandeskapet.

När det svenska ordförandeskapet avslutades i mitten av förra året kunde vi konstatera flera betydande resultat. Under det svenska ordförandeskapet har Sverige bevarat enigheten i Europa och fört samman samtliga 27 medlemsstater bakom elva sanktionspaket riktade mot Ryssland. EU har enats om att leverera 1 miljon artillerigranater till Ukraina, tagit initiativ till att använda frysta ryska tillgångar till att finansiera återuppbyggnaden av Ukraina och förhandlat fram en tribunal för att utreda och lagföra Rysslands krigsförbrytelser.

Det svenska ordförandeskapet slutförde även den mångåriga rådsförhandlingen om EU:s nya asyl- och migrationspakt.

Fru talman! Det är viktigt att den faktiska volymen av migration till Europa minskar. Bättre gränskontroller, bekämpning av illegal ekonomisk migration med snabbspår och bättre bakgrundskontroller av migranter är viktiga steg framåt. Men samtidigt finns inte den verkliga lösningen med, nämligen att förlägga hela asylprocessen utanför EU:s gränser. Det är något vi måste säkerställa framöver.

Fru talman! Framsteg har även gjorts i kampen mot den gränsöverskridande organiserade brottsligheten, etablerandet av en strategi för EU:s långsiktiga konkurrenskraft och produktivitet och arbetet för att stärka demokratin och rättsstatens principer.

Jag vill även lyfta fram de olika evenemang som riksdagen arrangerade under ordförandeskapet inom ramen för det interparlamentariska samarbetet inom EU. Utrikesutskottets bidrag till konferensprogrammet inkluderade framför allt den halvårsvisa konferensen om den gemensamma utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik, som hölls tillsammans med försvarsutskottet den 2–3 mars 2023.

Konferensen summerades med ett gemensamt uttalande av de två konferensordförandena från riksdagen och Europaparlamentet. I uttalandet framhölls på initiativ av riksdagens konferensdelegation bland annat betydelsen av ansvarsutkrävande för Rysslands aggressionsbrott mot Ukraina och behovet av att EU intensifierar arbetet med att använda frysta och immobiliserade ryska tillgångar för att finansiera Ukrainas återuppbyggnad.

Fru talman! Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Anf. 16 ANN-SOFIE ALM (M):

Fru talman! Det svenska ordförandeskapet var inriktat på att göra EU säkrare, grönnare och friare. Arbetet med förberedelsernas politiska inriktning inleddes redan 2021. Att genomförandet blev så framgångsrikt har flera ingredienser. De två främsta är kanske våra EU-ministrar: den förre, Hans Dahlgren, och den nuvarande, Jessika Roswall. Ett så pass gott samarbete över ett regeringsskifte i sådana stora och viktiga frågor visar på stabiliteten i vår nation. En annan stor del var det goda samarbetet mellan regeringen och riksdagen. Detta kunde ligga till grund för den förståelse som riksdagen hade för den särskilda roll som regeringen måste anta för att utöva ett sammanhållande ordförandeskap. En stor del av allt detta finner vi också i den stora kompetens som tjänstemännen på våra kanslier här i riksdagen och på departementen besitter.

Fru talman! Förberedelserna för ordförandeskapet ändrades radikalt när Ryssland inledde sin fullskaliga och rättsvidriga invasion av Ukraina. Jag är tacksam för att vår regering såg som sin främsta uppgift att behålla och främja enigheten i stödet till Ukraina och i hanteringen av krigets konsekvenser för både Ukraina och våra medlemsstater i EU. Den enigheten har stärkt EU och tjänat Europas säkerhet väl. Den enigheten är också ett kapitalt politiskt misslyckande för Putin.

Det svenska ordförandeskapet etablerade en arbetsgrupp för att möjliggöra användning av frysta ryska tillgångar till Ukrainas återuppbyggnad. Det finansiella stödet inom den europeiska fredsfaciliteten ökade för att stärka Ukrainas försvarsförmåga, och en överenskommelse om att förse Ukraina med 1 miljon enheter artilleriammunition till våren 2024 nåddes.

Sveriges ordförandeskap i EU var framgångsrikt, och det har stärkt Sveriges roll i EU. Alla de kunskaper, erfarenheter och nätverk som förvärvades under ordförandeskapet är nu en tillgång i det fortsatta arbetet.

Fru talman! En annan framgång för ordförandeskapet som bör framhåvas är den historiska uppgörelse som slöts om en mer restriktiv migrationspolitik med tydligare ansvarsfördelning mellan EU:s medlemsstater, en enhetligare asylprocess och stärkt kontroll av de yttre gränserna. Migrationsminister Maria Malmer Stenergards ord i den sena förhandlingstimmen – I've got all night – är kanske redan legendariska.

Jag vill nämna de framsteg som gjordes i kampen mot den gränsöverskridande organiserade brottsligheten. Ordförandeskapet slutförde även, som vi hörde från EU-ministern, förhandlingarna i det viktiga klimatpaketet Fit for 55.

Sveriges ordförandeskap har satt EU:s konkurrenskraft i fokus både genom det långsiktiga arbetet med fler frihandelsavtal och genom att stärka den inre marknaden.

Fru talman! Förutom den centrala frågan om enighet för Ukraina, förbindelserna mellan EU och Storbritannien och förbindelserna mellan EU och USA skulle jag, utan att använda mig av neutrala superlativ, särskilt vilja framhäva en viktig fråga för ett mer jämställt Europa, nämligen EU:s anslutning till Istanbulkonventionen om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet. Som vi hörde har det hållits 144 möten bara i Sverige, med sammanlagt 17 000 deltagare. Vi sänder en varm och tacksam hälsning till alla som slet dag och natt – även bakom kulisserna – och därmed gjorde dessa möten möjliga.

Nu lägger vi skrivelsen till handlingarna, fru talman.
(Applåder)

Anf. 17 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Efter två år av fullskaligt ryskt krig mot Ukraina finns det tecken på att stödet för det angripna Ukraina sviktar. Rysslands brutala anfallskrig fortsätter, och det mänskliga lidandet är enormt. Ansvar ligger helt och hållet på angriparen Putin. Om Ryssland slutar kriga blir det fred. Om Ukraina skulle sluta kriga skulle landet drabbas av ockupation och massflykt.

Ukraina behöver mer stöd för att försvara sig. Samtidigt gör Ungerns Orbán och Slovakiens Fico sitt bästa för att undergräva EU:s stöd till Ukraina. När Trump vinner presidentvalet i USA – jag säger ”när” på grund av hur dåligt det går för Biden som president – kan det amerikanska stödet till Ukraina upphöra. I

detta osäkra läge ska Sverige vara ett land som tydligt och uthålligt står på Ukrainas sida i allians med andra demokratier. Ett ukrainskt nederlag vore en katastrof inte bara för ukrainarna. Det skulle leda till fortsatt rysk aggression mot grannländer som Georgien och Moldavien. Det skulle drabba säkerheten och demokratin i Europa för lång tid framöver.

Ett ryskt nederlag i Ukraina vore också det bästa för Ryssland. Putin och den ryska imperialismen behöver verkligen besegras. Det är nu vi kan bidra till att detta blir verklighet. Därför bör Sveriges och EU:s ekonomiska, politiska och militära stöd till Ukraina stärkas ytterligare.

I Sverige råder politisk enighet om stödet till Ukraina. Den enigheten ska vi vara rädda om. Stödet till Ukraina har dessutom stark folklig uppbackning och finns oavsett vilket politiskt parti man sympatiserar med.

Stödet till Ukraina är ett av de områden där jag skulle vilja ge regeringen godkänt, även under det svenska ordförandeskapet. Det innebär dock inte att vi är överens om precis allting. Vänsterpartiet har flera förslag på hur stödet till Ukraina kan stärkas.

Det ukrainska försvaret behöver uppenbarligen mer vapen och inte minst mer ammunition. Det vore rimligt att Sverige och andra EU-länder prioriterar Ukraina framför andra länder och stoppar exporten av relevanta vapen till andra länder. När detta nyligen föreslogs i Europaparlamentet fick det tyvärr bara stöd av Miljöpartiet och Centerpartiet bland de svenska ledamöterna.

Än mer obegripligt är det att högerregeringen fortsätter att tillåta import av rysk fossilgas i form av LNG till Sverige. Det är ett direkt stöd till finansieringen av den ryska krigsinsatsen. Ska vi verkligen ha gasimport till företag i Sverige? Är detta viktigare för SD och regeringen än stödet till Ukraina?

I stället måste Sverige agera för att stoppa all rysk export av uran och fossila bränslen till EU. Vi måste snabbare bygga ut sol- och vindkraften så att fossila bränslen kan fasas ut i Sverige och EU.

Vänsterpartiet vill också att den ukrainska statskulden avskrivs. Ukraina står inför enorma ekonomiska behov när det gäller att stödja sin befolkning och sin militär och när det gäller återuppbyggnaden av landet. Därför måste utlandsskulden avskrivas.

EU behöver förbereda sig för att ta emot Ukraina som medlem. Detta kräver att unionens jordbrukspolitik reformeras och delvis åternationaliseras.

I stora delar av världen ser man nu tyvärr EU-ländernas regeringar som hycklare eftersom de inte fördömer Israels illegala ockupation av palestinska områden lika tydligt som de fördömer den ryska ockupationen av Ukraina. Detsamma gäller det brutala och oförsvarliga israeliska övervåldet och massmorden riktade mot civila i Gaza. Detta är besvärliga argument för EU, för de är delvis sanna. Västvärlden har infört dubbla måttstockar.

I förrgår var EU:s höga representant Josep Borrell dock tydligare än på länge om Gaza. Han konstaterade

i FN:s säkerhetsråd att Israel använder svält som ett vapen mot det palestinska folket i Gaza. Han har i min bok gått från ett ganska svagt agerande när det gäller Ryssland till ett allt starkare och tydligare agerande när det gäller Israel. Nu måste orden följas upp med handling – ökad press på Israel krävs omgående från EU:s sida.

En trovärdig utrikespolitik kräver ett konsekvent försvar av folkrätt och mänskliga rättigheter. Vi vill att den svenska regeringen ska arbeta kraftfullare för vapenvila i Gaza, så att den humanitära krisen kan hävas och gisslan frigges. Men i stället har regeringen och den svenska högern i praktiken gett grönt ljus till det militära överväldet i Gaza. Fler än 30 000 personer har dömts i Gaza, och merparten av dem är civila, barn och kvinnor.

Israel har rätt att existera bakom säkra och erkända gränser, men den israeliska ockupationen av palestinska områden måste upphöra – den är konflikternas grundorsak.

Sveriges och många andra länders svaga agerande i fråga om Gaza riskerar att försvaga det internationella stödet för Ukraina. Att stå upp för folkrätten i Palestina stärker också vår sak när vi stöder Ukrainas ödeskamp för landets oberoende, frihet och demokrati.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 18 ANNA LASSES (C):

Fru talman! Jag vill börja med att rikta ett stort tack till regeringen och till alla riksdagskollegor för ett oerhört bra samarbete under det svenska ordförandeskapet i EU.

Det är alltid nyttigt att reflektera en stund över sådant som har varit, hur man upplevde situationen då och vilka följderna har blivit. Det finns inte så mycket att säga om beskrivningen i betänkandet av Sveriges ordförandeskap i EU. Det är vad det är – året var framgångsrikt. Självklart finns det några saker som är intressanta att lyfta fram.

Jag vill börja med det som jag är absolut stoltast över, nämligen hur Sverige har lyckats bidra med att upprätthålla och grundmura en relativt stor enighet om vikten av att stå upp för Ukraina. Det rådde enighet då, och det finns fortfarande ett starkt stöd för detta inom hela EU – för Ukrainas skull, för hela Europas skull och för demokratins skull.

Vi kan som sagt se att denna enighet består och att den svenska regeringen tillsammans med en enig riksdag fortsätter att driva på för att stödet inte ska mattas av utan snarare öka. Detta är ett oerhört fint samspel, och det är någonting som vi ska värna.

En del i arbetet under ordförandeskapet var att initiera utredningen av hur de frysta ryska tillgångarna skulle kunna användas som stöd för Ukraina. Jag, liksom Centerpartiet, är väl medveten om hur komplext detta är och att man nu i första hand tittar på hur avkastningen kan användas. Jag och Centerpartiet menar att Sverige måste driva på för att se hur en större andel av tillgångarna kan användas framöver.

I rapporten visas också något som inte är lika positivt, och det är den frustration som framför allt vi i EU-nämnden kände när vi diskuterade att regeringen inte alltid utnyttjade möjligheten att vara ordförande maximalt utan ibland valde en lite mer tillbakalutad eller nedtonad roll. Det regeringen angav som orsak var att man ville stå upp för enigheten och att ordföranden bör ha en mer nedtonad och samlande roll. Det är helt rätt att enighet och en samlande roll är viktigt, men det står inte i motsättning till att samtidigt vara aktiv och pådrivande.

I vissa frågor var Sverige väldigt pådrivande, bland annat när det gällde Ukraina och de andra exempel som har nämnts. Men i andra frågor var Sverige inte så aktivt, bland annat vad gäller terrorklassningen av Islamiska revolutionsgardet, IRGC. Här kunde Sverige ha valt att ha en betydligt mer aktiv roll.

Slutligen vill jag säga att det är viktigt att följa upp och hålla i Sveriges insatser. Förutom Ukraina, där vi alla är eniga, gäller det givetvis demokrati, rättsstatens principer och klimat. Man behöver använda demokratilåset där det behövs och steppa upp när det gäller miljö- och klimatarbetet. Centerpartiet anser att det behövs tas fram ett klimatlås, motsvarande demokratilåset, så att man kan minska resurserna för de länder som inte levererar på miljö- och klimatområdet. Det vore det väl ganska rimligt att enas om och driva på för att få till.

Återigen ett stort tack för gott samarbete!

Anf. 19 MAGNUS BERTSSON (KD):

Fru talman! Förra året med EU-familjen var ur ett svenskt perspektiv speciellt, särskilt med tanke på första halvåret, då vårt land för tredje gången sedan första halvåret 2001 och andra halvåret 2009 fick ikläda sig rollen som EU:s ordförandeland. Skillnaderna mot de tidigare gångerna var stora eftersom Lisabonfördraget trätt i kraft och det roterande rådsordförandeskapet i Europeiska rådet och rådet för utrikes frågor hade avslutats och ersatts med permanenta ordförande. Men likheterna var ännu större, och erfarenheterna kom väl till nytta.

Programmet för det svenska ordförandeskapet var inriktat på att göra EU säkrare, grönare och friare. Det innehöll fyra övergripande prioriteringar som förankrats i riksdagen: säkerhet och enighet, konkurrenskraft, grön omställning och energiomställning samt demokratiska värden och rättsstatens principer.

Konkret innebar detta att Ukraina sattes högst i prioriteringsordningen, och ett så långsiktigt och enigt stöd för Ukraina som möjligt måste fortfarande vara ambitionen för såväl varje nytt beslut i EU-kretsen som varje dialog med våra samarbetspartner. Programmets implementering innebär också att EU nu på allvar tar upp kampen om unionens konkurrenskraft och vidtar nödvändiga reformer, värnar styrkan i den inre marknaden och söker möjligheterna för ytterligare frihandel. Det var en seger att se att Fit for 55 kom i hamn, med allt vad det innebär för inte minst svenskt näringsliv, och att ordförandeskapet stod fast i försvaret av

EU:s grundvalar och skyddet av medlemsländernas rättsliga institutioner. Vi kristdemokrater tycker att allt detta faktiskt leder till ett mer lagom EU.

Sammanfattningsvis fick ordförandeskapet ett samfällt mycket gott betyg, och jag vill skicka ett tack till alla inblandade både i förberedelser och genomförande. Jag vill även tacka Tjeckien, som under sitt ordförandeskap halvåret innan hade många liknande prioriteringar. Statsrådet får gärna ta med mitt tack till alla anställda på Regeringskansliet och till alla andra som var inblandade i förberedelserna.

Rent taktiskt finns det också lärdomar att dra. På samma sätt som vi under pandemins många onlinemöten ofta fick höra frågan ”Är det där en gammal hand?” fick vi under ordförandeskapets tid, inte minst av EU-ministern själv, höra att Sverige måste agera som en honest broker. Då är det lite skönt att vi nu kan använda vår egen stämma igen, förstärkt med ett fantastiskt kontaktnät över hela unionen.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag. (Applåder)

Anf. 20 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Vi är här i dag för att diskutera det svenska ordförandeskapet och den skrivelse som regeringen har lämnat till oss. Det är intressant att läsa om allt som har gjordes under Sveriges ordförandeskap liksom om regeringens inriktning under ordförandeskapet, bland annat för ett grönare EU. Jag tänkte uppehålla mig vid det gröna eftersom det är en av de viktigare frågorna.

Lika intressant som att läsa om allt som gjordes är det att läsa om det regeringen inte gjorde eller lyckades göra under ordförandeskapet. Jag tänkte ta upp några exempel på det senare. Regeringen motarbetade naturrestaureringslagförslaget, man förde in fossilt i kapacitetsmekanismerna i energimarknadsreformen, mycket mer än vad som var tillåtet sedan tidigare, och man strök också ett förslag om förbud mot förbränning av osålda produkter, till exempel textilier, i förslaget om ekodesign. Visst hände det mycket under ordförandeskapet, men regeringen motarbetade också mycket. Man stödde inte LULUCF-förordningen och röstade emot avskogningsförordningen. Man missade också den utmärkta möjligheten att söka flera miljarder euro till utbyggnad av svensk järnväg. Allt detta hände under det svenska ordförandeskapet, som skulle göra EU grönare.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag att lägga skrivelsen till handlingarna.

Anf. 21 ELIN NILSSON (L):

Fru talman! Låt mig börja med att tacka regeringen för det goda samarbetet under ordförandeskapet.

Precis som många redan har sagt var målet tydligt när Sverige tog sig an ordförandeskapet: EU skulle bli säkrare, grönare och friare, och det lyckades vi med. Under denna period säkrades omfattande stöd till Ukraina. Det introducerades nya sanktionspaket, man enades om att leverera 1 miljon artillerigranater till

Ukraina, det togs initiativ till att frysa ryska tillgångar för att finansiera Ukrainas återuppbyggnad och det förhandlades fram en tribunal för att utreda och lagföra ryska krigsbrott.

Jag är särskilt stolt över det arbete den liberala klimat- och miljöministern Romina Pourmokhtari utförde under ordförandeskapet. Hon tog världens mest ambitiösa klimatpaket i mål. Fit for 55 har förändrat spelplanen för klimatpolitiken, och EU har nu tagit på sig ledartröjan i klimatfrågan. Det var precis ett sådant steg vi behövde se för klimatet.

Fru talman! När vi nu har lämnat ordförandeskapet bakom oss och blickar framåt kan vi konstatera att EU, precis som tidigare, står inför stora utmaningar. Rysslands fortsätter urskillningslöst att skörda liv och frihetsdrömmar i Ukraina. Europas stöd till Ukraina är viktigare nu än någonsin. Ukraina måste vinna kriget, och Ryssland måste förlora.

Precis som EU har tagit på sig ledartröjan i klimatpolitiken ska EU vara Ukrainas främsta allierade till dess att de själva kan bli en del av den europeiska gemenskapen. Ett ukrainskt EU-medlemskap är centralt om vi ska säkra fred i Europa och stärka vårt gemensamma försvar. EU måste vara Europas måndagsrörelse.

Fru talman! Precis som jag redan har nämnt drev Romina Pourmokhtari under det svenska ordförandeskapet igenom en mycket viktig klimatöverenskommelse. EU måste vara världens viktigaste klimatorganisation. Men det är inte bara inom klimatpolitiken som vi måste arbeta gränsöverskridande. Dagens organiserade brottslighet är ett stort problem. Kriminella nätverk agerar över gränserna och drar nytta av att EU-ländernas brottsbekämpande myndigheter inte samarbetar tillräckligt. Det är bara genom ökat samarbete i EU och med resten av världen som vi med kraft kan bekämpa de här problemen.

Fru talman! Jag tänkte ta tillfället i akt att, som talare har gjort före mig, blicka framåt. Nu är Sverige äntligen medlem i Nato. Vi bygger säkerhet med likasinnade och bidrar med trygghet och stabilitet i vårt närområde.

Nästa naturliga steg för Sverige är att bli fullvärdig medlem i den europeiska gemenskapen. Det är dags att Sverige tar steget in från farstun och byter ut kronan mot euron. Självklart ska Sverige ha lika mycket att säga till om i alla forum på den europeiska nivån. För Liberalerna är det glasklart att Sverige hör hemma i EU fullt ut. Vi kräver nya tag i eurofrågan, för vår ekonomi och för vår säkerhet. Det är dags att uppgradera det svenska medlemskapet från bas till premium.

Fru talman! Gemensamma utmaningar kräver gemensamma lösningar. Det behövs mer, inte mindre, EU-samarbete – för klimatet, mot brottsligheten och inom utrikesområdet. Sverige behöver EU, och EU behöver Sverige.

Återigen: Stort tack till regeringen för ett gott samarbete!

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet. (Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 8.)

§ 5 Det schabloniserade föräldraavdraget

Socialutskottets betänkande 2023/24:SoU26
Det schabloniserade föräldraavdraget
föredrogs.

Anf. 22 MIKAEL DAHLQVIST (S):

Fru talman! Grunden till dagens debatt är ett utskottsinitiativ som Centerpartiet tog initiativ till och som gäller det schabloniserade föräldraavdraget där det behöver vidtas åtgärder här och nu. Vi har fått signaler om att väldigt få beviljas personlig assistans. Det är därför som vi är tre partier som har lämnat motionsyrkanden och som vi har dagens debatt.

Den socialdemokratiskt ledda regeringen tog initiativ till en kraftig reform inom LSS-området. Dagens debatt handlar om en av delarna i detta – en lagändring som skulle göra det möjligt för föräldrar att vara föräldrar, som skulle smalna av föräldraansvaret när det gäller barn som har funktionsvariation. Denna lagstiftning trädde i kraft den 1 januari 2023.

Motiveringen från vår sida är enkel, och vi väljer att gå vidare med vår motion och reservation, fru talman. När vi lade fram det här beslutet och riksdagen fastställde det var den politiska meningen och viljan glasklar: Fler barn och unga skulle beviljas personlig assistans utifrån att föräldraansvaret minskades.

Fru talman! Grunden är naturligtvis att alla föräldrar har ett föräldraansvar utifrån ett barns normala hjälpbehov och ålder, och detta ansvar anses vi föräldrar tillgodose. Barn med särskilda behov, alltså barn med funktionsvariationer, har oftast större behov, och där är det viktigt att föräldraansvaret anpassas utifrån barnets ålder och funktionsvariation.

Faktum är att tillämpningen av det minskade föräldraansvaret har tolkats för snävt av Försäkringskassan och kommunerna, anser jag och vi socialdemokrater. Det innebär att föräldrar får ta ett oskäligt stort ansvar för sina barns behov. Dessutom råder det olika uppfattningar om hur lagen egentligen ska tolkas.

ISF, Inspektionen för socialförsäkringen, menar att det finns en väldigt bredd i bestämmelserna som ger utrymme för att ta större hänsyn till föräldraansvaret. Även Kammarrätten i Sundsvall är i en dom tydliga med att det inte ska göras dubbla föräldraavdrag. Där emot anser Försäkringskassan, fru talman, att lagen och dess intentioner tolkas korrekt. Detta sammantaget medför en stor rättsosäkerhet vid bedömningen av barns rätt till personlig assistans.

Hela tanken var att vårdnadshavare till barn med funktionsvariation ska få vara just föräldrar och inte ägna tid och kraft åt att sköta om barnet utifrån barnets behov. Vi kunde alla ta del av de smärtsamma konsekvenserna för enskilda familjer som fick ta ett orimligt stort ansvar. Föräldrar slets isär, och arbetsbördan fick

tråkiga efterdyningar för många. Hela familjer drabbades och gör det än i dag.

En del av den stora reform som den S-ledda regeringen tog initiativ till handlade om föräldraansvaret. Totalt handlade det om olika reformer där ungefär 2 000 nya personer skulle få rätt till assistans. I det här förslaget talar vi om cirka 400. Enligt aktuell statistik från Försäkringskassan är det ett tiotal extra som har fått personlig assistans under hela 2023, vilket inte alls är den målsättning vi hade.

Fru talman! Hela avsikten med lagändringen var att antalet barn med personlig assistans skulle öka och att de barn som redan har insatsen personlig assistans skulle få fler assistanstimmar. Blev det så? Nej, tyvärr inte. Vi menar att regeringen måste agera mer kraftfullt och att den agerar alldeles för långsamt just nu.

Fru talman! Jag är lite förvånad över att Sverigedemokraterna, Liberalerna, Moderaterna och Kristdemokraterna först avslår utskottsinitiativet och sedan avslår våra motionsyrkanden, när det sägs vid bordet att vi är överens i sakfrågan. Då kan man fundera, fru talman, på vad motivet bakom avslagsyrkandena från dessa regeringspartier är.

Dessutom vet vi att dessa partier under hela förra mandatperioden alltid högljutt kritiserade oss regeringsföreträdare i riksdagen och menade att regeringen gjorde för lite och för långsamt. Nu får jag kontra den frågan till regeringens företrädare i kammaren här i dag: Varför passar ni inte på när ni sitter i förarsätet att jobba snabbare och effektivare?

Fru talman! Vi socialdemokrater har i vår kommittémotion yrkat på att rätten till assistans ska återställas. Det finns en stor oro för att tidigare beslutade reformer inte ska ge det förväntade resultatet. Det har vi ett exempel på här i dag. Bland annat menar vi att Försäkringskassans nya tolkning av det så kallade föräldraansvaret har inneburit att det – tvärtemot avsikten – har blivit svårare för barn med funktionsnedsättning att få personlig assistans. Detta måste rättas till här och nu.

Vi yrkar bifall till vår kommittémotion 118. Vi har också en gemensam reservation.

(TREDJE VICE TALMANNEN: Jag hör ett yrkande på motion 118. Vi får undersöka det och återkomma om det skulle visa sig vara något frågetecken där.)

Anf. 23 MALIN HÖGLUND (M):

Fru talman! I dag debatterar vi betänkandet SoU26 *Det schabloniserade föräldraavdraget*. I betänkandet finns också tre motionsyrkanden från den allmänna motionstiden.

Jag vill yrka bifall till utskottets förslag.

Fru talman! Jag vill börja mitt anförande med en liten upplysning. Under hösten, den 12 september till den 5 oktober, hade vi riksdagsledamöter möjlighet att lämna in motioner. Det var under den så kallade allmänna motionstiden då ledamöterna kan lägga förslag som sedan behandlas i utskotten och sedan debatteras. Vid ett sammanträde den 5 december föreslog en

ledamot från Centerpartiet att utskottet skulle ta ett initiativ om det schabloniserade föräldraavdraget i LSS. Det var alltså två månader efter den allmänna motions-tidens slut.

Fru talman! Den 1 januari 2023 trädde en ny lagändring i kraft som innebär att föräldraansvaret enligt föräldrabalken ska beaktas vid bedömning av ett barns behov av personlig assistans. Det görs genom ett schablonavdrag, ett så kallat föräldraavdrag, från barnets behov av hjälp med grundläggande behov och andra personliga behov enligt LSS.

Inspektionen för socialförsäkringen, ISF, har granskat 2023 års lagändring. Det finns en viss otydlighet i beskrivningen i lagtexten och i förarbetena när det gäller hur ett schablonavdrag ska göras. Det kan leda till problem vid tillämpningen.

Försäkringskassan har fått i uppdrag att analysera regeländringen om ett schabloniserat föräldraavdrag och tillämpningen av den för att se hur rätten till assistansersättning har påverkats. Detta uppdrag ska redovisas den 2 september i år.

I slutet av februari fick utskottet information från socialtjänstministern om att regeringen tillsammans med SKR och Försäkringskassan följer denna fråga noga.

Fru talman! Syftet med att införa det schabloniserade föräldraavdraget var att öka rättssäkerheten och förutsägbarheten inom den personliga assistansen. Föräldraavdraget väntades också leda till att barn med stora och varaktiga funktionsnedsättningar skulle få tillgång till personlig assistans i större utsträckning.

Den tidigare regeringen valde, trots invändningar och oro om utfallet från två partier i Tidösamarbetet, att gå vidare med förslaget som nu är lag.

Fru talman! Nuvarande regering har varit mån om att följa utvecklingen av de lagändringar som trädde i kraft den 1 januari 2023. Regeringen kommer inte att sitta still fram till att Försäkringskassans slutredovisning kommer den 2 september.

Fru talman! Regeringskansliet analyserar nu föräldraavdraget för att se om utfallet blivit som det var tänkt. Analysen omfattar både den assistans som Försäkringskassan beviljar och den assistans som kommunerna beviljar. Detta analysarbete görs för att förslag ska tas fram om det finns behov och för att säkerställa att lagen följs som det var tänkt. Regeringen kommer att återkomma i frågan.

Fru talman! Personlig assistans är en frihetsreform som vi alla värnar om och vill utveckla. Det är vi ganska överens om. Den ska präglas av hög kvalitet och rättssäkerhet. Alla som har rätt till stöd ska få det. Det är viktigt med långsiktiga och stabila lösningar som medför förutsägbarhet och trygghet för de personer som har beviljats assistans.

Fru talman! Frågan om det schabloniserade föräldraavdraget hör samman med det hela samlade arbete som nu pågår i Regeringskansliet. Det fortsätter med målsättningen att få på plats ett statligt huvudmannaskap och konkreta åtgärder mot den framväxande välfärdsbrottsligheten.

Beslut om personlig assistans ska, precis som jag nämnde tidigare, vara rättssäkra och långsiktigt hållbara. Det duger inte att ha sådana oklarheter som kan ha skapats i och med det förslag som den tidigare regeringen lade fram. Det är bättre att nu få på plats ett system som fungerar i stället för att vi ska driva fram något väldigt snabbt.

Anf. 24 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Tack för ditt anförande, ledamoten!

Jag är helt övertygad om att partierna i socialutskottet är ganska överens när det gäller LSS och intentionerna med den. Det är en underbar frihetsreform som har betytt oerhört mycket för många människor.

Fru talman! Samtidigt är jag förvånad. Förra mandatperioden fick nämligen bland annat jag och flera dåvarande regeringsföreträdare här i riksdagen massiv kritik från en samlad opposition, däribland Moderaterna. Man tyckte att det vi gjorde hela tiden var för långsamt och fel och att vi inte tog krafttag mot exempelvis Försäkringskassan.

Här har vi nu ett förslag till initiativ som ledamoten tillsammans med sitt parti och utskottets övriga majoritet har valt att avslå. Min fråga till Malin Höglund blir alltså: Vad är motivet bakom att avslå vårt förslag till initiativ för att skynda på processen? Vi vet att barn och familjer just nu, i dag, far illa på grund av att de inte får det stöd från samhället som de egentligen har rätt till.

Anf. 25 MALIN HÖGLUND (M) replik:

Fru talman! Jag tror inte att man ska göra någonting snabbt och ogenomtänkt. Den här lagen trädde i kraft den 1 januari 2023, för lite drygt ett år sedan. Man behöver analysera och se vad som behöver göras i stället för att gå fram med något väldigt snabbt. Jag är inte förvånad över att saker tar tid. Det tar tid om det ska bli bra.

Hur det fungerade i socialutskottet under förra mandatperioden kan jag inte ta ansvar för. Då var jag kommunpolitiker i Mora.

Anf. 26 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Jag vill tacka ledamoten för svaret.

Nej, Malin Höglund kan absolut inte vara skyldig till vad som sades under förra mandatperioden. Men jag tycker att det är värt att notera att vi sträckte ut handen på ett, som jag tycker, mer öppet sätt. Regeringsföreträdarna gick nämligen med på ett flertal utskottsinitiativ som den dåvarande oppositionen föreslog. Vi resonerade som så att den här frågan är så viktig för den enskilda personen.

Precis ett sådant ärende har vi på dagordningen i dag. Det är ett lagärende där man tolkar på ett annorlunda sätt än den politiska viljan här i riksdagen fastslog. Avsikten med den här beredningen och vår vilja är att påskynda processen, vilket bland annat ett av regeringspartierna och Malin Höglund avvisat här i talarstolen.

Dessutom går vi nu in på 15 månader med den nya lagstiftningen. De här signalerna kom redan i somras. Som jag sa i mitt anförande tror jag att det är mellan 10 och 20 extra personer som har fått denna hjälp under ett helt år, fru talman. Vi räknade med 400. Det är klart att det är en krasch och en tragedi.

Anf. 27 MALIN HÖGLUND (M) replik:

Fru talman! Som jag nämnde i mitt anförande kommer Försäkringskassan med en slutredovisning den 2 september. Regeringen sitter som sagt inte på sina händer och väntar in den.

Socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall har besökt utskottet och redovisat och gett information. Även SKR och Försäkringskassan var på plats. Jag tycker ändå att vi tar ett ansvar. Vi sitter inte på händerna fram till den 2 september.

(TREDJE VICE TALMANNEN: Innan ledamoten Dahlqvist lämnar talarstolen vill jag göra honom uppmärksam på att det finns en beslutspunkt i betänkandet, och där finns det en reservation. Man kan inte ha en reservation och sedan yrka på en särskild punkt i den, utan ledamoten måste i så fall återkomma i ett annat inlägg och klargöra hur han avser att hantera frågan.)

Anf. 28 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Fru talman! Det är faktiskt bråttom med en förändring vad gäller föräldraavdraget inom personlig assistans. Anledningen är att bedömningar görs kontinuerligt från Försäkringskassans och i viss mån också från kommunernas sida som innebär att barn inte får den tid de egentligen har rätt till utifrån riksdagens intention. Försäkringskassan tillämpar en form av dubbelt avdrag.

Detta uppmärksammades väldigt tidigt under förra året av assistansanordnare och funktionsrättsorganisationer, och signaler kom kontinuerligt under hela året. Under den allmänna motionstiden hade vi fortfarande inte fått någon officiell rapport som bekräftade att det var så, men den 23 oktober fick vi det från Försäkringskassan. De slog fast att de gör rätt och att lagstiftaren har fel – eller rättare sagt att om lagstiftaren tycker något annat får man ändra i lagstiftningen, därav det utskottsinitiativ som Centerpartiet lämnade in.

Bilden av att det här hanteras felaktigt och att det görs för stora avdrag bekräftades av ISF i januari i år. Frågan är hur länge vi ska vänta på ett agerande och hur mycket som ska utredas. Socialtjänstministern gav i uppdrag till Försäkringskassan i december att utreda detta en gång till. Nu har socialtjänstministern sagt att det ska analyseras och utredas ytterligare en gång för att ta reda på om det faktiskt är felaktigt, och att man vid behov ska göra förändringar.

Fru talman! Min fråga till Moderaterna är om de delar uppfattningen att den här lagstiftningen tillämpas felaktigt. Är svaret ja eller nej?

Anf. 29 MALIN HÖGLUND (M) replik:

Fru talman! Snabba förändringar ger sällan bra resultat. Jag tycker ändå att vi har fått bra med information. Regeringen följer den här frågan och sitter inte på händerna. Man väntar inte in den 2 september för att sedan ta något beslut, utan det arbetas febrilt med frågan i Regeringskansliet.

Anf. 30 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Fru talman! Jag noterar att jag inte fick svar på frågan om Moderaterna delar uppfattningen att den här lagstiftningen tillämpas på ett annat sätt än vad som var riksdagens intention.

Fru talman! Både jag och ledamoten har varit med i många panelsamtal, diskussioner och debatter med funktionsrättsorganisationer och assistansanordnare. Det har också varit intervjuer och annat i olika sammanhang. Jag har nog uppfattat Moderaterna som det parti som varit mest otydligt med om de anser att hanteringen är felaktig eller inte från Försäkringskassans sida i förhållande till det som var riksdagens intention när lagen fastställdes.

Ledamoten hänvisade till den förnyade analys som ska göras på Socialdepartementet, och i det uppdraget står det faktiskt att man ska utreda om det är en felaktig hantering i förhållande till riksdagens intention. Och då har vi redan fått rapport på rapport och signal på signal om att detta inte följer den intention som riksdagen hade! Även Liberalerna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna har varit väldigt tydliga med att det inte är vad riksdagen menade. Men jag uppfattar att Moderaterna slirar lite på den frågan. Det kanske hänger ihop med att socialtjänstministern har samma partibeteckning som ledamoten att man nu behöver utreda det här en gång till i Regeringskansliet.

Min fråga tål att upprepas. Anser Moderaterna att den hantering som i dag sker av föräldraavdraget är i linje med vad riksdagens intention var?

Anf. 31 MALIN HÖGLUND (M) replik:

Fru talman! Jag får upprepa mig en gång till. Jag tror att man behöver göra en djupanalys av detta. Lagen trädde ju i kraft den 1 januari 2023, och att göra stora förändringar snabbt blir sällan bra. Jag upprepar mig återigen här.

Det var inte vår regering som tog fram förslaget till den lag som trädde i kraft den 1 januari 2023. Att en analys behöver göras står jag bakom fullt ut. Snabba förändringar ger sällan bra resultat.

Anf. 32 NADJA AWAD (V):

Fru talman! Den 1 januari 2023 infördes föräldraavdraget inom personlig assistans. Tanken var att det nya schabloniserade föräldraavdraget skulle ge mer enhetliga, förutsägbara och därmed rättssäkra bedömningar. Tidigare gjorde Försäkringskassan en individuell bedömning av föräldraansvaret för varje barn. Då kunde bedömningarna variera kraftigt, och man gjorde stora avdrag på assistansbehovet. Nu skulle fler barn

beviljas assistans, i lägre åldrar och dessutom med fler timmar per vecka. Men det blev ett fiasko, fru talman. Samstämmiga uppgifter från assistansvärlden och funktionsrättsorganisationer larmar om att Försäkringskassan och kommunerna i stället har börjat göra dubbla eller i alla fall för stora avdrag för föräldraansvaret. Vi ser detta tydligt.

Riksföreningen JAG har medlemmar som ansökt om assistans för en period som sträckte sig över årsskiftet 2023. Försäkringskassan gjorde två helt olika bedömningar av behovet i samma beslut. Även Inspektionen för socialförsäkringen, IFS, skriver i granskningen av lagändringar inom assistanssättningen att Försäkringskassan gör ett för stort avdrag i förhållande till det totala antalet timmar som barnet behöver hjälp. I december 2023 uttalade Kammarrätten i Sundsvall att det är fel att göra dubbla föräldraavdrag på det sätt som Försäkringskassan gör och att man gör en helt annan tolkning än vad lagstiftarens intention är.

Under sitt besök i socialutskottet den 13 februari gav Försäkringskassan beskedet att de tycker att lagtexten är tydlig. Det är uppenbart att Försäkringskassan inte kommer att förändra sitt sätt att göra bedömningar om inte lagen ändras.

Föreningen JAG säger att kommunernas bedömningar är ännu mer restriktiva än Försäkringskassans. Genomgående är det så att kommunernas utredningar hamnar på väsentligt lägre timantal än Försäkringskassans. Det är väldigt allvarligt eftersom de flesta assistansanvändare får insatser av kommunen.

Fru talman! Regeringen måste snarast dra ned på föräldraavdraget genom att ändra i förordningen som anger antalet timmar som schablonmässigt ska dras av. Om detta ändras följer antagligen kommunerna efter, men nu fördröjs eventuella förändringar ytterligare. Regeringen vill avvakta att det kommer fler rapporter från bland annat Försäkringskassan och Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, med analyser av föräldraavdraget. Det ser dessvärre ut som att vi får vänta till den analysen är färdig i början av september 2024 innan något mer kan hända.

Det som behövs nu är inte fler utredningar utan handling från regeringens sida. I riksdagen finns till och med majoritet för att stoppa Försäkringskassans avdrag av barns assistans, men det kräver att Sverigedemokraterna ställer sig bakom sin egen politik och röstar för tillkännagivandet till regeringen om att ändra avdragets omfattning. Men i dag, fru talman, kommer Sverigedemokraterna tillsammans med regeringen att rösta ned förslaget och stoppa lösningen på det problem som vi redan vet om. De kommer att rösta ned förslaget som skyndsamt skulle åtgärda problemet som är att barn får för få timmar eller i värsta fall inte någon assistans alls.

Därför vill jag nu fråga Sverigedemokraterna: När ni sa att ni skulle vara med och ta ansvar och styra Sverige tillsammans med Liberalerna, Kristdemokraterna och Moderaterna, var tanken att ni skulle driva en politik som slår hårdast mot de mest utsatta i vårt samhälle? Det finns en rad exempel som pekar på det.

Ni försenade högkostnadsskyddet för höga elpriser för hushållen och företagen och gav inte de allra fattigaste den största delen. Man urholkar a-kassan och sjukförsäkringen. Man stoppar inte bankernas rekordvinster för att exempelvis upprätthålla antalet anställda i välfärden som i vården, äldreomsorgen och skolan. Det handlar om att matpriserna ökar, och att bostadsbyggandet har begravts. Överskudsättningen bland människor beskrev ni som en tickande bomb.

Nu vägrar ni att skyndsamt stoppa Försäkringskassans och kommunernas avdrag på assistansen för barn med funktionsnedsättningar. Är även det invandringens fel? Skattesänkningar och bidrag för de rika var däremot ett beslut som kunde fattas enkelt och skyndsamt.

Fru talman! Sammanfattningsvis har det blivit svårare för barn och unga med funktionsnedsättningar att få assistans. För varje vecka som går drabbas allt fler. Regeringen och Sverigedemokraterna sparar iskallt på pengarna genom att inte ge barnen det stöd de behöver. De får därmed inte rätt till assistansen som möjliggör att alla människor oavsett funktionsvariation får samma möjlighet till en full delaktighet i samhället. Vänsterpartiet yrkar bifall till reservationen.
(Applåder)

Anf. 33 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD)
replik:

Fru talman! Jag ska försöka hålla mig till det ärendet handlar om. Jag kanske ska börja med att be svenska folket om ursäkt för att jag har sett till att matpriserna är höjda, vilket uttalades i detta bisarra inlägg.

Jag ska hålla mig till saken. Om vi ska vara riktigt ärliga innebär Sverigedemokraternas förslag i dag att regeringen ska ta initiativ för att komma till rätta med detta. Regeringen har återkommit redan innan och sagt att man nu tittar på det. Den har nu tillsatt analysgrupp, vilket innebär att förslaget redan är passé. Man har tagit initiativ. Det är också därför vi väljer att inte stå bakom ett förslag som i princip redan har genomförts.

Ledamoten säger att vi sparar på pengarna. Det skulle vara väldigt intressant att få veta på vilket sätt vi har sparat på några pengar som har lett fram till detta. Det är ganska intressant att få veta. Så ärlig kanske man kan vara mot svenska folket när man ändå står här och pratar.

Ledamoten säger att vi nu försenar det väldigt mycket. Det skulle vara intressant att höra ledamotens tidsperspektiv på om vi skulle ha gjort ett tillkännagivande i dag. När hade det varit på plats?

Anf. 34 NADJA AWAD (V) replik:

Fru talman! Jag uppskattar inte att ledamoten och sverigedemokraten Carina Ståhl Herrstedt står här och talar osanning.

Det är inte Sverigedemokraterna som säkerställer att regeringen agerar. Det är Sverigedemokraterna som inte ens står upp för sin egen politik och markerar mot regeringen för att skyndsamt driva på en förändring i

hur Försäkringskassan och kommunerna gör ett avdrag på assistansen för barn med funktionsnedsättningar.

Man förhalar genom att tillsätta nya utredningar för att analysera ett problem som man redan vet om, som man redan vet lösningarna på och som måste lösas skyndsamt. I dag får inte barn de assistanstimmar som de har rätt till. Det var inte intentionen med lagstiftningen när rättighetslagstiftningen ändrades 2023.

Jag kan svara på frågan genom att ställa en fråga tillbaka till ledamoten. Varför står ni inte upp för er egen politik? Är det återigen detta med att göra en sak före valet och att göra en annan sak efter valet? Detta var i och för sig den politik som ledamoten och Sverigedemokraterna lade fram förra året. Det behandlades i snabbbetänkandet.

Vad var det som hände på de sex månaderna? Man sa i sin motion att det är ett problem att det görs avdrag på assistansen för barn med funktionsnedsättningar. Har man ändrat sig? Jag skulle jättegärna vilja att ledamoten svarar på min fråga. Varför står man inte upp för sin egen politik som man hade för ungefär sex månader sedan?

Anf. 35 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD)
replik:

Fru talman! Först och främst gäller det detta med att stå och tala osanning. Jag har inte vid något tillfälle sagt att det var jag som har gjort någonting, utan jag sa att regeringen nu agerade. Det kanske inte riktigt stämde.

Det sades att vi inte står upp för vår politik. Det är vad vi gör i allra högsta grad. Det är precis det vi nu egentligen gör allihop tillsammans via utskottsinitiativ som har lagts fram tidigare från Centern och via de debatter vi har haft. Vi har sett att regeringen agerar. Det är precis det vi gör. Vi tidigarelägger det.

Ett tillkännagivande kan regeringen egentligen göra precis vad den vill med. Det är inget som förpliktar. Det har vi sett med tidigare regeringar. Det finns en massa tillkännagivanden som fortfarande ligger i byrån och som inte någon har tagit ansvar för.

Det vi nu gör gemensamt är att vi ser till att regeringen faktiskt agerar. Då blir det också verkstad av det. Man ska göra en analys och ta fram förslag på vilka åtgärder som behöver göras. Det är inget uppdrag som Försäkringskassan har. Man ska titta på hur det ser ut i kommunerna. Det är inget uppdrag som Försäkringskassan har eller kan göra. Det är ett viktigt led i det hela.

Vi kan i dag säga att vi vill ändra på det. Det vill alla. Alla tycker fortfarande att det inte går rätt till. Det vi kan göra nu är att säkerställa att ändringen görs på ett bra sätt. Vi kan inte bara hasta i väg och säga: Nu ska vi ändra i lagen. Någon måste fortfarande titta på hur det ska ske.

Hur ska vi formulera lagen för att det ska bli rätt? Hur ska vi ändra i förordningen för att det ska bli rätt? Hur slår det i kommunerna? Ingen har tittat på de sakerna. Det är vad som måste göras. Att regeringen tar

initiativ till att göra några åtgärder är vårt förslag, och det är vad vi står bakom.

Anf. 36 NADJA AWAD (V) replik:

Fru talman! Vi vet redan vad problemet är. Vi vet redan vad lösningarna är. Det presenterades ett utskottsinitiativ innan årsskiftet som majoriteten i utskottet, och däribland Sverigedemokraterna, valde att inte gå vidare med.

Vi har i dag ett betänkande där man säger att man behöver ändra i förordningen om antalet timmar som man gör avdrag på vad gäller assistansen för barn med funktionsnedsättningar. Man vill till och med att det ska ske en lagändring för att uppfylla intentionen med rättighetslagstiftningen.

Lösningarna finns. Det handlar bara om att Sverigedemokraterna ska följa sin egen politik och hänga på när oppositionspartierna i dag kommer att rösta för yrkandet i betänkandet om att ändra i förordningen och även i lagstiftningen.

Det handlar om att Sverigedemokraterna har svängt ännu en gång i sin politik. Det har de gjort om flera andra politiska åtgärder för att tillfredsställa regeringen. Hur var det med att stå upp för de utsatta i samhället och de mest marginaliserade? Man har sagt att det har varit en konsekvens av en massa problem som invandringen och muslimerna har orsakat.

Det finns redan förslag till lösningar. Jag föreslår att Sverigedemokraterna röstar på sin egen politik i dag och hänger på så att det blir en majoritet i riksdagen för att det ska ske skyndsamma förändringar så att barn med funktionsnedsättningar får rätt till den assistans som de behöver.

Anf. 37 DAN HOVSKÅR (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Den kristdemokratiska politiken är förankrad i en människosyn som utgår från människans okränkbara värde och att vi alla människor är olika. Alla ska ha rätt till full delaktighet i samhället utifrån sina egna villkor.

Målet för funktionshinderspolitiken är att personer med funktionsnedsättning ska ha likvärdiga levnadsförhållanden med den övriga befolkningen. Politiken ska fokusera på att förbättra tillgänglighet, utbildningsmöjligheter och förankring på arbetsmarknaden.

Kristdemokraterna vill ha ett samhälle som ser, bejakar och inkluderar alla människor. Därför måste även kunskapen om dolda funktionsnedsättningar öka och situationen för personer med neuropsykiatriska eller intellektuella funktionsnedsättningar stärkas.

Kristdemokraterna anser att staten borde ha ett ensamt huvudansvar för den personliga assistansen. Det skulle ge en tydlig koppling till personen och dennas behov av assistans i stället för till folkbokföringsadressen. Därtill skulle förutsättningarna för likvärdiga och rättssäkra bedömningar i hela landet öka. Därför är vi glada för utredningen om statligt huvudmannaskap som har många bra förslag. Utredningen bereds nu inom Regeringskansliet.

Den 1 januari 2023 trädde en lagändring i kraft som innebär att föräldraansvaret enligt föräldrabalken ska beaktas vid bedömningen av ett barns behov av personlig assistans genom att det görs schablonavdrag – föräldraavdrag – från barnets behov av hjälp med grundläggande behov och andra personliga behov enligt LSS.

Även om Kristdemokraterna accepterade den dåvarande regeringens förslag var vi inte helt övertygade om att schablonavdraget skulle vara bättre än individuella bedömningar. Syftet med en schablon var att förenkla tillämpningen och öka förutsägbarheten, och Kristdemokraterna sa att det var viktigt att följa utvecklingen kring lagändringarna.

ISF gjorde en första granskning av förändringarna från den 1 januari 2023, och deras rekommendation var att regeringen skulle överväga att tydliggöra regelverket om schablonavdraget för föräldraansvaret. ISF sa bland annat att det är otydligt beskrivet i lagtexten och förarbetena hur schablonavdraget ska göras, och oavsett vilken tolkning som görs leder det till problem i tillämpningen.

Försäkringskassan fick även förra året i uppdrag att undersöka effekten av regeländringen om ett schabloniserat föräldraavdrag. Försäkringskassan sa under hösten 2023 att det saknades tillräckligt med uppgifter för att man fullt ut skulle kunna veta påverkan som förändringarna sedan den 1 januari 2023 haft för barns rätt till assistansersättning.

Försäkringskassan fick därefter i december 2023 på nytt ett uppdrag av regeringen att följa upp och analysera hur regeländringen om ett schabloniserat föräldraavdrag och tillämpningen av den har påverkat utfallet av rätten till assistansersättning. Underlaget ska innehålla såväl en kvantitativ som en kvalitativ uppföljning och redovisas senast den 2 september 2024.

Samtidigt har vi sedan lagändringarna trätt i kraft vid upprepade tillfällen fått signaler om att förändringarna inte alls har fått de avsedda effekterna. Det är inte en acceptabel utveckling om barn som har rätt till stöd inte får det.

Eftersom det finns dessa oklarheter kring vad som gäller, och många har hört av sig om just denna fråga, är det viktigt med det regeringsuppdrag som nu getts för att se över frågan ytterligare.

I socialutskottet fick vi vid utskottssammanträdet den 29 februari 2024 information från socialtjänstministern om att regeringen noga följer denna fråga i dialog med Försäkringskassan och Sveriges Kommuner och Regioner. Vidare genomför Regeringskansliet nu en analys av föräldraavdraget för att se om utfallet ligger i linje med lagstiftarens intentioner. Denna analys omfattar både assistansersättning som beviljas av Försäkringskassan och personlig assistans som beviljas av kommunerna. Ett led i detta analysarbete är att vid behov ta fram förslag för att säkerställa att lagstiftarens intentioner följs. Därefter avser regeringen att återkomma i frågan.

Vi menar att det är viktiga initiativ som nu har tagits. Regeringen tar situationen på stort allvar, och vi har också påpekat för regeringen vikten av att agera.

Vi kristdemokrater välkomnar också att regeringen agerar redan nu, det vill säga innan Försäkringskassans uppdrag ska redovisas i september. Det är viktigt att regeringen efter avslutat analysarbete snarast vidtar de åtgärder som behövs för att säkerställa att lagstiftarens intentioner följs när det gäller föräldraavdraget.

Fru talman! Mot bakgrund av det redan pågående arbetet inom Regeringskansliet anser utskottets majoritet inte att det i detta läge är nödvändigt för riksdagen att ta något eget initiativ. Vi kristdemokrater är inte nöjda, men vi gör allt vi kan för att få till nya åtgärder så att intentionen i lagen ska följas.

Kristdemokraterna är en stark röst för personer med funktionsnedsättning, och vi har länge drivit på för att återupprätta assistansen. Vi kommer att följa denna fråga nogsamt för att se till att inte färre barn blir beviljade assistans.

Anf. 38 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C)
replik:

Fru talman! Tack, Dan Hovskär, för anförandet!

Kristdemokraterna säger att man gör allt för att intentionerna i lagen ska följas och att man inte är nöjd med hur det ser ut i dagsläget. Det är bra – ord och inga visor! Det finns en tydlighet i att detta behöver förändras.

När ledamoten läser upp väl valda delar ur de rapporter som har kommit och från det övervägande som majoriteten har gjort i betänkandet uppfattar jag dock inte att det är lika tydligt hur Kristdemokraterna egentligen ser på tillämpningen av lagstiftningen i dag. Vi har ju, som sagts tidigare, fått signaler hela året om att den tillämpning som görs av Försäkringskassan inte följer riksdagens intentioner. Vi har också fått bekräftat i rapporten från Försäkringskassan själv i oktober att man har tolkat lagen på ett annat sätt än vad som var riksdagens intention. Detta bekräftas i januari av ISF i deras rapport, där man konstaterar att lagen är otydlig vilket kan ha föranlett att Försäkringskassan gör för stora avdrag.

Alldeles nyss hörde vi dock Moderaternas Malin Höglund säga i talarstolen att hon inte vill slå fast att Försäkringskassan faktiskt gör någon annan tolkning än den som var riksdagens intention och att det är därför som regeringen nu ger analysuppdraget.

Mot bakgrund av det tycker jag att det är lite tveksamt var regeringspartierna står i den här frågan, och min fråga till Kristdemokraterna är därför: Delar Kristdemokraterna uppfattningen att det fortfarande är oklart om hanteringen är felaktig?

Anf. 39 DAN HOVSKÄR (KD) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Christofer Bergenblock!

Jag tycker att jag var relativt tydlig i mitt anförande om att intentionerna i lagstiftningen just nu inte efterföljs på det sätt som var tänkt. Redan när man antog

den här lagstiftningen hade vi kristdemokrater vissa betänkligheter, och vi fortsätter att driva på för förbättringar. Kristdemokraterna har varit tydliga med vad vi har tyckt, och när pressen har tagit upp dessa frågor har jag sagt att vi vill se över dem.

Sedan var frågan hur man gör detta. Nu har regeringen visat att man ska ta tag i frågan, och det är den snabbaste vägen att komma fram till en bra lösning. Regeringen har tagit tag i detta, och socialtjänstministern har varit i utskottet och visat att man ska fortsätta att jobba med frågorna.

Vi kristdemokrater har varit tydliga med att vi inte är nöjda med hur det har blivit med lagstiftningen.

Anf. 40 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C)
replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för tydligheten.

Utifrån tydligheten att Kristdemokraterna uppfattar att lagen inte tillämpas så som var riksdagens intention undrar jag varför man tycker att det är vettigt att Regeringskansliet ska genomföra en analys av föräldraavdraget för att se om utfallet ligger i linje med lagstiftarens intention. Man hade ju i majoritetstexten i betänkandet kunnat slå fast att tillämpningen inte följer lagstiftarens intention och att regeringen måste ta fram förslag till förändringar.

Men det här är inte det första uppdraget. Det som Regeringskansliet ska göra allra först är att titta på om utfallet ligger i linje med lagstiftarens intention. Om man upptäcker att det inte gör det ska man vid behov ta fram förslag för att säkerställa att lagstiftarens intention följs.

Men det är fortfarande en fråga kring ”om” från regeringspartierna, i vilket Kristdemokraterna ingår. Jag har svårt att se att det kommer att ske en förändring med den hastighet som ledamoten säger att man vill se i ärendet, när man fortfarande inte är klar över att det finns ett problem med att lagstiftningen inte följs.

Det är glädjande om ledamoten och Kristdemokraterna har en annan uppfattning än precis det som står i det betänkande man nu ställer sig bakom. Men det vill nog till att man trycker på ordentligt om här ska ske någon förändring i verkligheten. Hittills lagrar man utredning på utredning.

Anf. 41 DAN HOVSKÄR (KD) replik:

Fru talman! Jag är trygg i det samarbete vi har i regeringen. Socialtjänstminister Camilla Walthersson Grönvall har tagit hand om frågan, och hon jobbar tillsammans med hela regeringen på att hitta en lösning.

Vi har gått fram med ett lagförslag och har haft intentionen att det ska bli ett visst utfall. När lagförslaget skrevs fanns intentionen att 400 barn skulle få ta del av schablonen, och nu är det ungefär 100 barn som har fått del av den. Det visar på att man inte har nått fram till de intentioner som fanns när lagen skrevs.

Regeringen tar nu hand om detta och kommer att skyndsamt agera, och jag känner mig trygg i detta.
(forts. § 9)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.54 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

§ 6 Frågestund

Anf. 42 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av statsrådet Niklas Wykman, energi- och näringsminister Ebba Busch, finansminister Elisabeth Svantesson och statsrådet Maria Malmer Stenergard.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Frågan ska därmed inte avse till exempel förhållanden inom politiska partier. Finansmarknadsminister Niklas Wykman besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Nedskärningarna i sjukvården

Anf. 43 MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag vill rikta min fråga till finansminister Elisabeth Svantesson.

Sverige är i en nationell sjukvårdskris och möter de största nedskärningarna inom vården sedan 90-talet. Under de senaste två åren har regionerna gått på knäna till följd av stora prisökningar, vilket har drabbat både vanligt folk och den svenska sjukvården. Regeringen, med finansministern i spetsen, har vägrat att inse allvaret och skapat dagens situation genom att prioritera skattesänkningar före sjukvården, före vårdpersonalen och före patienterna.

Nu har verkligheten kommit i kapp SD-regeringen. Regionerna har budgeterat för hisnande underskott. Resultaten syns i drastiska nedskärningar. Personal sägs upp, vårdcentraler stänger och tuffa nedskärningar fortsätter. Efter hård kritik har regeringen till slut erkänt att man prioriterat fel och lovar nu att skjuta till extra medel.

Min raka fråga är: Är finansministern nöjd med utfallet av sitt nya budgetbesked? Det verkar ju som att varslen och nedskärningarna fortsätter runt om i Sjukvårdssverige. Var det så här det var tänkt att bli?

Anf. 44 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag tackar Mikael Damberg för en mycket viktig fråga.

Jag är väldigt nöjd och glad över att vi har kunnat ge besked om en ytterligare förstärkning till sjukvården under innevarande år med 6 miljarder. Redan före

beskedet var den absolut största posten ur reformutrymmet att förstärka just kommuners och regioners situation.

Nu har läget förvärrats i regionerna när det gäller inflationsproblematiken, det vill säga att kostnaderna för pension har stigit ännu mer. Då är det viktigt att stärka och förstärka sjukvården så att fler medarbetare och fler patienter kan känna sig trygga med att staten kommer att göra sitt. Vi har hela tiden sagt att vi inte lämnar regionerna i sticket. Och självklart gör också många regioner sitt just nu för att behålla så många som möjligt av personalen och en så god sjukvård som bara är möjligt, trots att vi befinner oss i ett väldigt tufft läge.

Anf. 45 MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Först sa finansministern, och upprepade det i dag, att regeringen inte skulle lämna sjukvården i sticket. Sedan gjorde man just det och skapade den nationella sjukvårdskrisen. Sedan lovade statsministern i tv att inga anställda skulle sägas upp i svensk sjukvård. Men inte heller detta löfte var på riktigt. Nedskärningarna fortsätter, och personal får lämna svensk sjukvård.

Fru talman! Det visar bara att det är svårt att ta den här regeringens ord på allvar. Vi socialdemokrater har visat att det går att välja en annan väg för svensk sjukvård, där man prioriterar sjukvården, personalen och patienterna.

Anf. 46 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Det är viktigt att komma ihåg orsaken till det mycket svåra läge som Sveriges regioner befinner sig i, och det är inflationen. Därför har vår uppgift som regering och min uppgift som finansminister från dag ett varit att just bekämpa den. Därför är det väldigt glädjande att den nu är på väg ned och att vi snart kommer att nå målet. Det kommer att påverka situationen för regionerna under åren framöver.

Med detta sagt: Det är historiska satsningar som görs i en svår tid, då det är många prioriteringar som ska göras. Vi har prioriterat regionerna och kommunerna och ger nu ett särskilt tillskott till landets regioner, så att sjukvården kan fortsätta att leverera på allra bästa sätt också i en tuff tid.

Banksektorn och följderna av den nya könstillhörighetslagen

Anf. 47 CARITA BOULWÉN (SD):

Fru talman! Min fråga går till finansmarknadsministern.

I socialutskottet behandlas nu ett förslag om ny könstillhörighetslag som ska göra det enklare att byta juridiskt kön och få nytt personnummer utan medicinsk utredning eller diagnos – något som vi vänder oss starkt emot och som tunga remissinstanser kraftigt kritiserar.

Svenska Bankföreningen har bland annat varnat för att det skapar möjlighet för kriminella att utnyttja situationen och att det riskerar att bli ett verktyg för den organiserade brottsligheten att undkomma kontroller av penningtvätt och finansiering av terrorism genom att byta personnummer ett flertal gånger.

Vi vet att frågan inte ägs av regeringen utan behandlas i riksdagens socialutskott. Men det borde inte hindra ministern från att ha en åsikt om hur denna lagstiftning skulle påverka ministerns ansvarsområde och bankernas möjlighet att upprätthålla sin lagstadgade kundkännedom och förhindra överskudsättning, penningtvätt och brottsfinansiering.

Anf. 48 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Jag tackar för en bra fråga som gjuter ihop två saker som kan synas stå väldigt långt ifrån varandra: människors rätt att själva definiera sig och känna en trygghet i sin egen tillvaro och samhällets behov av ordning och reda och statistik.

Det är lätt att förstå dem som sympatiserar med argument på båda dessa sidor. Och precis som frågeställaren påpekar är detta en fråga som regeringen inte har en position i, utan den hanteras, som frågeställaren säger, här i Sveriges riksdag.

Blir det så får man anpassa de statistikverktyg och övervakningsmekanismer som finns för att möta situationen. Det är säkert inte ogörligt.

Anf. 49 CARITA BOULWÉN (SD):

Fru talman! Bankerna har ålagts långtgående krav på att hålla uppgifter om personers tillgångar på konton tillgängliga för ett antal myndigheter i syfte att just förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism. Men spårbarheten i Spar, där banker hämtar uppgifter, är begränsad.

Lagförslaget väntas komma upp för beslut i kamraren redan nästa månad. Då endast SD och KD motsätter sig förslaget kan vi tyvärr räkna med att förslaget klubbas igenom och därmed landar på regeringens bord. Avser ministern då att vidta några åtgärder i frågan?

Anf. 50 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Om en sådan förändring blir aktuell är det klart att man behöver se över statistikuppgifter och kontroll så att de harmonierar. Så ska det alltid vara i ett välfungerande land, och så ska det också vara i Sverige. Lagar och regler ska ju kunna fungera tillsammans.

Om riksdagen väljer denna förändring får vi givetvis pröva de andra regler och uppföljningar som finns i staten för att vi ska ha ordning och reda. Jag är övertygad om att det är en svår uppgift men också en uppgift som går att klara av.

De kommande anslagen till vården

Anf. 51 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Min fråga går till finansminister Svantesson.

SD och regeringen riktar nu 6 miljarder extra till vården i regionerna. Det är 280 miljoner per region, grovt räknat. Det är ungefär som en gasbinda på ett brutet ben, för det är fortfarande 6 000 personer inom vården som kommer att sägas upp eller varslas. Det är väldigt tydligt. Det hade behövts cirka 15 miljarder för att fixa vården och få en nivå som är acceptabel.

Vi har alltså en nationell vårdkris med allt fler äldre, dyra läkemedel, behandlingar som kostar men gör att folk överlever, inflationen och pensionen som slår i taket. Det är klart att kostnaderna ökar i regionerna.

60 procent får sin operation eller annan behandling i tid enligt vårdgarantin. Det är sämre än före pandemin, och försämringen har accelererat under er tid vid makten.

Vi anser att ni med berått mod faktiskt svälter ut delar av den offentliga vården. Hur ser planen ut framåt?

Anf. 52 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag tackar Karin Rågsjö för en viktig fråga. Det är en fråga som berör medarbetare och patienter.

Just nu är vi i ett väldigt tufft läge med en, som vi har sagt många gånger, inflationskris och en lågkonjunktur. Det är därför som jag är extra glad att regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna har kunnat prioritera och faktiskt använda 40 procent av reformutrymmet i år till just sjukvården och kommunerna. Dessutom blir det nu 6 miljarder ytterligare.

I detta finns också, som ledamoten vet, ett stort ansvar hos regionerna att arbeta på bästa sätt. Jag kan ge ett exempel från Region Skåne, som satte hyrstopp för sjuksköterskor i höstas. Nu börjar sjuksköterskorna komma tillbaka till regionen. Det pressar kostnader.

Det finns sätt att arbeta och lära av varandra så att pengarna kommer patienterna till del. Jag vet att många nu jobbar på detta och kommer att behöva göra mer.

Med det sagt: Inflationen är A och O. När den kommer ned kommer det att underlätta för regionerna och sjukvården nästa år.

Anf. 53 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Det är ju så att personalen mer eller mindre flyr vården i dag på grund av att man har en extremt dålig arbetsmiljö.

Era satsningar är obefintliga, anser jag. Det behövs mycket mer. Det gäller att få människor att vilja jobba inom vården. Det ser vi inte nu, utan vi ser en flykt från vården. Det är inte ett system som kommer att göra att vår vård kommer på topp. Tvärtom kommer Sverige att backa på olika sätt när det gäller vård.

Anf. 54 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Ledamoten lyfter fram en väldigt viktig fråga om kompetensförsörjning.

Min bild är att det är många runt om i Sverige som utbildar sig till sjuksköterskor, läkare och undersköterskor. Det tycker jag är väldigt bra. Även här har regionerna ett stort ansvar att se till att arbetsplatser blir attraktiva.

Låt mig återkomma till inflationen, fru talman! Det är ju trots allt så att om Vänsterpartiets budget hade vunnit här i riksdagen hade vi haft stora underskott och lånat, och inflationen hade varit betydligt högre. Det hade betytt att regionerna hade haft det ännu värre nästa år.

(Applåder)

Incitament för tillstånd för utbyggnad av elproduktion

Anf. 55 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Sveriges elproduktion behöver öka radikalt. Där är vi i Centerpartiet och regeringen helt överens.

Vi vet också att det behövs otroligt mycket nu i när-tid. Trots det ser jag att väldigt många projekt för ny elproduktion får nej i kommunerna. Förra året fick 86 procent av nya vindkraftsprojekt i södra Sverige nej och 56 procent i norra Sverige. Till det kom såklart Försvarsmakten och annat.

För snart ett år sedan presenterades en utredning som skulle ge närboende och kommuner tydliga ersättningar. Man pratade om direkta stöd till närboende, och det fanns förslag om ersättningar för kommunerna.

Det har gjorts uttalanden av ett antal ministrar. Ulf Kristersson sa: "Man måste se till att kommunerna får vettiga incitament." Ebba Busch sa: "Vi ska titta vidare på om vi kan hitta incitament som gör att man kan säga ja." Romina Pourmokhtari sa: "Jag delar utredningens slutsats att det är både brådskande och angeläget att besluta om en klok modell för ökade incitament."

Utredningen är färdigremitterad och klar, så min fråga till regeringen är: När kommer förslagen?

Anf. 56 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! De senaste tio åren har Sveriges elsystem byggts ut. Det är i dag 10 000 megawatt större än år 2013. Det är alltså rejält mycket mer kraftproduktion som har gått in i systemet.

Ändå ser vi att systemet är skörare än någonsin. Varför? Jo, för att man har lagt ned baskraft – det vill säga kärnkraft – och bara tryckt in väderberoende kraftproduktion som gör att vi inte har tillräckligt med effekt för att kommunerna ska kunna säga ja till de företagsetableringar som behövs. Därför ska vi komma ihåg att enbart mer vindkraft de kommande åren inte kommer att lösa de akuta problem vi har.

Med det sagt: Regeringskansliet arbetar aktivt med att bana väg för alla kraftslag och därmed öka

incitamenten för det lokala att säga ja till mer vindkraftsproduktion utan att ta bort det kommunala vetot.

Anf. 57 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Ja, vi ju sett att Svenska kraftnät i sin långtidsprognos pekar ut just ny elproduktion som går att bygga snabbt, bland annat vindkraft, som något helt väsentligt.

SKR, energibranschen och näringslivet är överens. Alla politiska partier i Sveriges riksdag har sagt att de här incitamenten behövs. Respektive minister har gjort ett antal uttalanden där de säger att det här är bra saker.

Varför kommer då inte förslagen på plats? Kan vi få en tidsplan för när vi kan förvänta oss att se de här incitamenten? Det brådskar – industrin behöver elen nu.

Anf. 58 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Vi arbetar aktivt med detta. Jag som näringsminister och energiminister delar helt bilden av vad vi har möjlighet att få loss i närtid. Alternativet är fossil kraftproduktion. Titta bara på Karlshamnsverket, som har behövt gå för att kompensera för den tidigare förda politiken.

Vi behöver hitta sätt att öka antalet ja till vindkraft lokalt. Men man får inte göra om misstaget att tro att enbart mer vindkraft kommer att lösa detta. Det måste bli 1 megawatt in, 1 megawatt ut.

Energimål för 2030

Anf. 59 LINUS LAKSO (MP):

Fru talman! Min fråga är på samma tema som föregående frågeställares och går också till energi- och näringsminister Ebba Busch.

Vi står inför en omfattande elektrifiering. Sveriges elbehov förväntas fördubblas redan till 2035, så vi behöver möjliggöra en kraftig expansion av elsystemet.

Regeringen har nu på förmiddagen, i alla fall om man ska tro dagordningen för regeringssammanträdet, beslutat om energipolitikens långsiktiga inriktning. En proposition där man ska slå fast långsiktiga planeringsmål är nära förestående.

Miljöpartiet har lyft fram att det behövs ett mål till 2030 för att företagen ska vara trygga med att det finns el att tillgå för de stora industrietableringar som är på gång. Vi är långt ifrån ensamma om det; det är många som har lyft fram det behovet.

Min fråga är egentligen ganska enkel. Kommer det att finnas ett siffer satt planeringsmål även till 2030?

Anf. 60 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag tackar för frågan.

Den energipolitiska inriktningspropositionen är ju något som vi har diskuterat i många olika sammanhang och under lång tid. Vi ser fram emot att få presentera denna proposition i sin helhet och att riksdagens behandling av densamma tar vid.

Jag vill också ta tillfället i akt här att tacka för det stora engagemang som funnits från samtliga partier. Jag har ju varit aktiv politiskt så länge att jag minns hur det var vid den förra energipolitiska överenskommelsen, då man inte pratade med alla partier i Sveriges riksdag. Det känns som en svunnen tid.

Jag är också tacksam, fru talman, för Miljöpartiets inspel i det här. Vi ser fram emot att presentera den energipolitiska inriktningspropositionen i sin helhet. Vi delar helt bilden av att vi behöver fokusera mer på den korta sikten, det vill säga på 2030 och inte bara på 2045.

Anf. 61 LINUS LAKSO (MP):

Fru talman! Jag tackar så mycket för svaret. Jag undrar fortfarande om det kommer att finnas ett siffer satt mål till 2030.

Det är ju väldigt många som har lyft fram det här. En bred palett av allt från Energiföretagen, Energimyndigheten och SKR till Naturskyddsföreningen och Svenskt Näringsliv har tryckt på att det är helt avgörande för att klara klimatomställningen men också för att klara vår gröna industriomställning.

Om statsrådet inte kan svara på just det förrän det presenteras vill jag fråga hur hon ser på riskerna med att inte kunna visa den tydligheten från politiken mot näringslivet.

Anf. 62 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag uppfattar att det finns bred uppslutning kring att vi behöver säkerställa att vi har en realistisk plan för att kunna nå nettonollutsläpp 2045 och kombinera det med stark ekonomisk tillväxt som gör att vi också har folklig förankring för den gröna omställning som vi nu gör.

Därtill är jag väldigt glad över att vi har fått större fokus även på den korta sikten, för där har vi många av de möjliga tunga företagsinvesteringarna i närtid.

Jag ser fram emot att återkomma med helheten.

En gemensam nordisk skatt på kött och socker

Anf. 63 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Min fråga är till finansminister Elisabeth Svantesson.

Nordiska ministerrådet har under dagen presenterat en ny rapport, där man bland annat rekommenderar att de nordiska länderna gemensamt ska införa en skatt på kött och socker.

Fru talman! Jag kan avslöja att för egen del gillar jag både kött och socker. Däremot är jag mindre förtjust i nya klåfingriga skatter.

Mat och då särskilt enskilda livsmedel är inte att jämställa med andra varor som är föremål för punktbeskattning, exempelvis tobak och alkohol. Huruvida införandet av den här typen av skatter ens leder till de effekter man vill få till är också omdebatterat.

Min fråga till finansministern är enkel och rak. Är det här ett förslag som finansministern tänker sig att

den här regeringen kommer att lägga fram på uppmaning av ministerrådet? Ja eller nej, tänker jag mig på den.

Anf. 64 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Tack, Edward Riedl, för frågan! Jag blev något förvånad när jag såg att Nordiska minister rådets generalsekreterare promotade detta förslag. Det korta svaret på frågan är nej. Det finns inget förslag från ministrar – skatteministrar och finansministrar – i Norden. Detta är en rapport som generalsekreteraren har skrivit om i dagens DN. Men svaret är nej. (Applåder)

Anf. 65 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Det blir svårt med en uppföljande fråga. Jag kan väl bara säga att jag är glad för att denna regering inte tänker lägga fram den typen av förslag. Man hade hoppats att sådana förslag skulle vara där de hör hemma, det vill säga i papperskorgen, och inte ute till allmän debatt.

Försörjningskrav vid arbetskraftsinvandring

Anf. 66 CAMILLA RINALDO MILLER (KD):

Fru talman! Det har nu gått fyra månader sedan de stora förändringarna i fråga om försörjningskrav för arbetskraftsinvandrare trädde i kraft. Då flaggade vi kristdemokrater för att detta skulle kunna skapa problem med anledning av att inga ventiler eller undantag fanns på plats.

Jag ställde en fråga till statsrådet den 5 oktober om just detta. Svaret var då att regeringen i första steget valt att lägga sig på en lägre nivå – 80 procent av medianlönen – för att det är en rimlig nivå som inte kommer att slå hårt mot några branscher.

Nu framkommer det ändå att detta har drabbat vissa branscher. Nästa steg i förändringen av AKI och lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 juni 2025, fortfarande utan några ventiler eller undantag på plats.

Min fråga till statsrådet Malmer Stenergard är: Kommer regeringen, med anledning av att det nu framkommer att detta slagit hårt mot branscher, att besluta om ventiler och undantag innan det andra steget i lagstiftningen träder i kraft?

Anf. 67 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Tack så mycket, Camilla Rinaldo Miller, för frågan! Denna regering har fått ett tydligt mandat att få ordning på invandringen. Det gäller också arbetskraftsinvandringen. Vi vill se ett tydligt skifte från en stor andel lågkvalificerade till en betydligt större andel högkvalificerade. Därför är det viktigt att vi nu också främjar arbetskraftsinvandringen för högkvalificerade och skapar en helt ny organisation för det.

Vi införde mycket riktigt ett höjt försörjningskrav när det gäller att komma hit från andra sidan av jorden för att jobba, från dåvarande 13 000 kronor i månaden

till drygt 27 000 kronor. Det är ändå ett begränsat antal personer som träffas. Vi tycker att vi har lagt oss på en rimlig nivå.

Jag har precis tagit emot en utredning där det föreslås ett mer raffinerat regelverk. Detta har gått ut på remiss. Där finns också förslag på hur man ska kunna göra undantag så att det inte slår på ett orimligt sätt. Jag kan inte föregripa detta. Men det finns ett utredningsunderlag som vi kommer att ha möjlighet att gå vidare med. Jag ser fram emot att fortsätta diskutera detaljerna i förslagen.

Anf. 68 CAMILLA RINALDO MILLER (KD):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag förstår självklart att det behöver göras en helhetsbedömning av systemen. Regeringen är på väg att ta fram detta. Det kommer dock inte att finnas tillräckligt med personer för de jobb där det saknas arbetskraft.

Jag undrar när ministern tror att de nödvändiga förändringarna av socialförsäkringssystemet kan vara klara och redo att beslutas om.

Anf. 69 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Jag tackar även för denna fråga. Det är otroligt viktigt att de förändringar som görs när det gäller arbetskraftsinvandringen framöver följs av ändrade drivkrafter för människor att gå från bidrag till arbete. Det kommer att redovisas en utredning i höst gällande detta. Därefter kommer vi från regeringens sida naturligtvis att arbeta vidare med lagstiftning även på detta område. Det är, precis som ledamoten framhåller, viktigt att man ökar drivkrafterna.

Ett utvidgat växa-stöd

Anf. 70 PATRIK KARLSON (L):

Fru talman! Min fråga riktas till finansminister Elisabeth Svantesson. De senaste siffrorna som SCB presenterat visar att bnp minskade med 0,1 procent under fjärde kvartalet. Det är den tredje minskningen i rad för Sverige. Landets ekonomi krymper. Detta anser vi bör tas på stort allvar.

Det kom dock en nyhet i dag som visar på att arbetet med att få ned inflationen har fungerat. Precis som finansministern nämnde tidigare i talarstolen ska det tas hela vägen i mål, men vi måste redan nu börja titta framåt och börja agera för att få fart på tillväxten igen.

Liberalerna vill att vi framöver ska komma med reformer för tillväxtpolitik. Bland annat vill vi utvidga och utöka växa-stödet, ett stöd som infördes för att de allra minsta företagen skulle få lättare att anställa.

Min fråga till finansministern är: Ser du detta förslag gällande utvidgat och utökat växa-stöd som en del i att få igång tillväxten igen?

Anf. 71 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Tack, Patrik Karlson, för frågan! Det här året tyngs tillväxten av att det är räntekänsligt. Vi

har räntekänsliga hushåll och räntekänsliga företag, och det är korta bindningstider. Vi ser att det vänder åren framöver, och våren och sommaren kommer lite längre fram.

De långsiktiga tillväxtfrågorna är väldigt viktiga och centrala för oss fyra samarbetspartier. Om inte ekonomin växer på sikt kommer vi nämligen inte att kunna göra allt det som verkligen behöver göras. Därför har vi tillsammans i Tidöavtalet en mängd olika förslag som vi nu arbetar med. Men jag utesluter naturligtvis inte att vi behöver göra mer. Den fråga som Patrik Karlson nu lyfter kan mycket väl vara en fråga som vi får diskutera mellan våra partier i förhandlingarna framöver gällande hur den svenska tillväxten ska stärkas.

Anf. 72 PATRIK KARLSON (L):

Fru talman! Jag tackar så mycket för svaret. Jag instämmer såklart i att det kommer att krävas en bred palett av åtgärder – olika former av reformer och andra insatser – för att stärka svensk ekonomi och få den att komma igång igen.

Jag har ingen uppföljningsfråga, utan jag ser med förhoppning fram emot att vi undersöker detta vidare. Förhoppningsvis kommer vi i mål även med denna fråga.

Anf. 73 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag tackar återigen Patrik Karlson för frågan, för den är viktig och central för alla oss som vill att Sverige ska bli ett rikare land åren framöver.

Vi har stora behov. Vi kommer till hösten att lägga fram en infrastrukturproposition. Vi kommer till hösten också att lägga fram en forskningsproposition. Vi behöver få energisystemen att växa, som statsrådet Busch var inne på tidigare. Vi behöver mer el, helt enkelt. Det är stora investeringar som också svenska företag, små som stora, efterfrågar.

Vi har en stor uppgift framför oss när det gäller att stärka tillväxten. Det handlar om det jag nu har nämnt men också såklart om att underlätta för varje enskilt företag.

Den ekonomiska ojämställdheten

Anf. 74 HANNA WESTERÉN (S):

Fru talman! I fredags var det den internationella kvinnodagen. En del köpte rosor och gratulerade. Andra gjorde räkenskaper över vad som har åstadkommits genom decennierna och vad som ännu återstår.

Mycket har åstadkommits, men vi vet också att det finns oerhört mycket kvar att göra för att åstadkomma lika villkor mellan kvinnor och män samt flickor och pojkar.

Sverige befinner sig i en djup ekonomisk kris. Finansminister Elisabeth Svantesson har utropat inflationen till sin värsta fiende. Det äger sin riktighet. Men det finns mer som kan göras för att underlätta för hårt pressade hushåll. Det gäller inte minst ensamstående

föräldrar och fattigpensionärer – i båda fallen är en majoritet kvinnor. Vi vet också att överskuldssättningen ökar i en rasande fart, inte minst bland äldre kvinnor.

Mer behöver göras för att den ekonomiska ojämlikheten mellan kvinnor och män inte ska öka ytterligare under pågående kris. Vad ämnar finansminister Elisabeth Svantesson göra i stället för att sänka skatten och höja avdragstaket för välbeställda, företrädesvis män, för att krisen inte ska spä på den ekonomiska ojämställdheten mellan kvinnor och män?

Anf. 75 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Tack, Hanna Westerén, för en mycket viktig fråga! Inflationen är inte bara min värsta fiende utan också väldigt många andra kvinnors värsta fiende. Det gäller särskilt dem med små marginaler, för det är de som har drabbats hårdast. Det gäller särskilt de kvinnor som arbetar men som inte har höga inkomster. Andra har ersättningar som har indexerats. Men den som går till jobbet varje dag, och som kanske inte alltid har en hög lön, har sett köpkraften urholkas. Därför är det nu viktigt att inflationen är på väg ned.

Vi har under detta år sänkt skatten på arbete, inte att förglömma, för både undersköterskan och busschauffören. Det är en viktig del. Vi ser också till att sänka drivmedelsskatten och förändra reduktionsplikten. Detta tycker många ensamstående kvinnor är en otroligt viktig fråga. Slutligen har vi bostadsbidraget, som vi både har förlängt och höjt. Det gör också väldigt stor skillnad. De allra flesta som har det bidraget är ensamstående kvinnor.

Sammantaget stöttar vi hushåll mitt i den svåra tiden.

Bankernas ansvar för kundkännedom

Anf. 76 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Fru talman! När statsrådet Niklas Wykman träffar de stora bankerna betvivlar jag inte att dessa har bra argument för varför de inte ingrep när Gun, 86 år, som aldrig någonsin handlat med vare sig aktier eller värdepapper, plötsligt via bank-id köpte bitcoin för hela sin förmögenhet, eller när Göran, 76 år, plötsligt skickade alla sina pengar till en för honom helt okänd person utomlands. Storbankerna har säkert bra argument för varför de väljer att inte agera när den arbetslösa killen i förorten får in stora summor på sina bankkonton.

Men det behövs mer än samtal. Jag som vill se handling och inte bara vackra ord vill fråga statsrådet Niklas Wykman om han är beredd att se över lagstiftningen så att bankerna får ett tydligare ekonomiskt ansvar när de brister i sin kundkännedom.

Anf. 77 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Hårdare tag mot banker för att stoppa bedrägerier är inte alls uteslutet.

Om man höjer blicken lite ser man att det är två saker som har hänt i Sverige. Det ena är att vi på grund av för slapp politik och omvärldsförändringar har fått

en kriminalitet som få andra länder har och som vi historiskt inte har haft. De kriminella begår fruktansvärda brott, bland annat bedrägerier mot många av samhällets mest utsatta.

Det andra är att vi har haft en lång trend av digitalisering. Förut fanns det när man var kund hos en bank en personlig kännedom genom att man gick till det lokala bankkontoret. Detta har mer eller mindre ersatts av en fullt ut digital relation, där man inte känner varandra på ett personligt plan.

Dessa två saker tillsammans har skapat en svaghet. Bankerna har inte riktigt i samband med denna digitalisering ersatt det lokala kontoret och den lokala närvaron och kännedomen med något. Nu ska bankerna återkomma till regeringen med sina förslag. Räcker inte förslagen kommer vi att komma tillbaka till dem.

Budgetanslagen till vården

Anf. 78 SAMUEL GONZALEZ
WESTLING (V):

Fru talman! Elisabeth Svantesson verkar tycka att det är lustigt med krisen i svensk sjukvård. Hon tycker att det är lustigt när hon pratar om Vänsterpartiets budget, som skulle göra att man inte behöver säga upp personal i svensk sjukvård. Hon hänvisar till att Vänsterpartiets budget också skulle leda till ökad inflation, trots att Konjunkturinstitutet har sagt att mer pengar till välfärden inte leder till ökad inflation.

Hon talar också varmt om att regeringen har lagt 40 procent av reformutrymmet på välfärden, trots att vi alla vet att de pengar som ligger i reformutrymmet kommer från att man inte har räknat upp pengarna till kommuner och regioner.

Varför verkar den här regeringen vilja slakta svensk sjukvård och välfärd?

Anf. 79 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Jag är allmänpolitiskt ansvarig, och eftersom detta är en sjukvårdsfråga avger jag svaret.

Det är lite svårt att förstå den raljanta tonen i frågeställningen. Den passar särskilt illa mot bakgrund av den situation som råder, med patienter som behöver vård, människor som sliter i sjukvården dag ut och dag in och den dialog som finns mellan regeringen och Sveriges kommuner och regioner och verksamhetsutövare om hur man på bästa möjliga sätt ska stötta genom en väldigt besvärlig tid.

Regeringen gjorde i budgeten stora satsningar på regioner och kommuner; man tillförde 16 miljarder kronor. Nu har ytterligare satsningar i sektorn på 6 miljarder kronor presenterats. Därtill pågår ett brett arbete för att höja kvaliteten i sjukvården, säkerställa mer jämställdhet och jämlikhet över landet och se över hur staten i sin roll ska kunna stärka sjukvården.

På punkt efter punkt pågår alltså ett mycket seriöst arbete för att säkerställa jämställdhet, jämlikhet och, inte minst, hög kvalitet i svensk sjukvård. Detta arbete förtjänar bättre än att mötas med raljans.

(Applåder)

Bristyrken och den europeiska arbetsmarknaden

Anf. 80 EMELIE NYMAN (C):

Fru talman! Vid flera tillfällen har migrationsministern och regeringen sagt att kravet på medianlön inte är ett problem eftersom det finns en stor europeisk arbetsmarknad att rekrytera från. Men rapporten från Europeiska arbetsmyndigheten visar på något annat, nämligen att yrken som är bristyrken i Sverige också är det i hela unionen.

Exempelvis är plåtslagare ett bristyrke i Sverige. Det är också ett bristyrke i Frankrike, Belgien, Nederländerna, Tyskland, Danmark, Schweiz, Italien, Österrike, Slovenien, Polen, Estland, Lettland och Finland. Det är endast i Ungern som plåtslagare inte är ett bristyrke. Dessutom finns andra exempel. Det råder till exempel brist på fordonsoperatörer inom jordbruket i Sverige och ytterligare fem länder, samtidigt som det inte finns något överskott i andra länder.

Maria Malmer Stenergard, tror regeringen att den europeiska arbetsmarknaden kommer att kunna erbjuda strukturella lättnader för bristyrken när regeringen stoppat en stor del av arbetskraftsinvandringen till Sverige?

Anf. 81 Statsrådet MARIA MALMER
STENERGARD (M):

Fru talman! Tack, Emelie Nyman, för frågan! Regeringen stoppar inte en stor andel av arbetskraftsinvandringen till Sverige. Vi skiftar framför allt fokus från en för stor andel lågkvalificerad till en större andel högkvalificerad arbetskraftsinvandring. Det beror på att vi konstaterar att vi har 400 000 arbetslösa i Sverige, som i större utsträckning skulle behöva ta jobb som i dag går till personer som kommer från andra sidan jorden.

I samband med detta konstaterar vi att vi har en stor arbetsmarknad att tillgå i EU, där det råder fri rörlighet för arbetskraft. Men det finns som sagt också arbetskraft i Sverige.

För att sätta siffrorna lite i proportion kan man titta på den utredning som jag precis tog emot, med förslag till ett nytt regelverk för arbetskraftsinvandring. Där konstateras att 22 800 tillstånd beviljades 2022. Om bärplockare exkluderas återstår 16 500, och av dem var det totalt bara 2 500 som låg under det lönekrav som vi precis infört. Jag tror alltså att man bör ha lite proportioner i debatten.

Regeringens politik och klimatutsläppen

Anf. 82 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! I dag är tredje dagen vi har haft klimatdemonstrationer utanför riksdagen. Men denna vecka är inte första gången vi har bevittnat den förtvivlan och oro som ungdomar, forskare och andra medborgare känner inför det faktum att regeringens politik ökar klimatutsläppen, när de i stället borde minska – och i mycket snabbare takt.

Min fråga till Niklas Wykman är vad han har för svar till de ungdomar som nu ser risker för att deras framtidsmöjligheter och deras möjligheter att leva säkra och trygga liv slås i spillror på grund av att Sveriges regering visar ett otroligt problematiskt exempel för världen genom att driva en politik som nu ökar klimatutsläppen.

Anf. 83 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Tack, Annika Hirvonen, för frågan!

Först och främst: När man utmålar Sverige som problemet i världen skulle jag säga att man inte fullt ut är insatt i hur det ser ut i länder som är riktigt problematiska när det gäller miljö- och klimatarbete.

För det andra: För första gången har Sverige en handlingsplan för hur vi ska nå nettonollutsläpp till 2045. En central del i detta är att vi ska kunna producera el utan att släppa ut koldioxid.

Jag välkomnar de ungas engagemang för en bättre framtid, med ett bättre klimat och mindre utsläpp. Men jag är helt övertygad om att samma generation vill kunna fortsätta ladda sina mobiltelefoner, åka bil eller buss och på annat sätt delta i världen. Vi klarar av både och genom att vi bygger ny kärnkraft i Sverige. (Applåder)

Antalet asylsökande

Anf. 84 CAROLINE HÖGSTRÖM (M):

Fru talman! Min fråga går till migrationsminister Maria Malmer Stenergard, som höll en pressbriefing i går om statistik över migrationen för 2023. Där framgick att antalet asylsökande är på en av de lägsta nivåerna under 2000-talet. Min fråga till statsrådet är hur det ser ut hittills under 2024.

Anf. 85 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Tack, Caroline Högström, för frågan! Vi ser en utveckling som vi måste se i Sverige. Vi måste se en minskad asylinvandring för att vi ska klara att vända utvecklingen mot ett alltför djupt utanförskap där många, inte minst unga, far illa. Jag kunde i går presentera siffror för helåret 2023 som visar att vi har det lägsta antalet beviljade asylrelaterade uppehållstillstånd under hela 2000-talet. Det är som sagt en utveckling som måste fortsätta och som innebär en minskning med 32 procent jämfört med föregående år.

Apropå Caroline Högströms fråga är det bra att vi nu ser att utvecklingen fortsätter. Hittills i år har vi sett en minskning av antalet asylsökande med 26 procent jämfört med samma period förra året.

Krav på banker att motverka bedrägerier

Anf. 86 TORSTEN ELOFSSON (KD):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Wykman och blir lite av en fortsättning på ledamoten Eskilanderdssons fråga. Det gäller bankerna.

I takt med att bankerna har stängt ned sina kontor i stor utsträckning, övergett kontanterna och övergått till digitalhantering har risken och säkerheten för de besparingar som kunderna har på sina bankkonton flyttats från bank till kund.

Som har konstaterats under de senaste åren har framför allt äldre men också småföretagare drabbats hårt av ett ökat antal bedrägerier, och många har blivit av med sina besparingar. Lite hårdraget kan man säga att bankrånen, som i princip har upphört, nu har ersatts av rån mot äldre och sårbara kunder.

Det har konstaterats att det finns säkerhetsrisker, och statsrådet Wykman var inne på tanken att skärpa kraven för bankerna. Frågan är hur bankernas respons blir på de krav som nu ställs. Kan vi inom en snar framtid förvänta oss en förbättring i detta avseende?

Anf. 87 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Låt oss slå fast några viktiga saker. Det är klart att var och en av oss har ett ansvar för hur vi agerar och vilken information vi lämnar ut. Bankerna har ett betydande ansvar för att leverera säkra och bra produkter, tjänster och bankkonton till oss som konsumenter.

Man ska dock inte glömma bort brottslingarna i detta och var skulden egentligen ligger, nämligen hos de hänsynslösa, vidriga personer som begår dessa brott, många gånger mot samhällets mest utsatta. Vi ska jaga dem med polis och rättsväsen och låsa in dem. Detta är ändå viktigt att poängtera i sammanhanget.

Därutöver behöver bankerna ta tag i sina produktutbud och tjänster. Statsministern bjöd in dem, och jag och andra statsråd var med på mötet. De ska återkomma i närtid med vilka åtgärder de avser att vidta. Om det inte räcker kommer vi att komma tillbaka till dem med fler typer av åtgärder.

Tullverkets resurser och befogenheter

Anf. 88 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Min fråga går till finansministern. Arbetet med att ge tullen nya och kraftfulla verktyg går långsamt. En proposition är nu antligen på väg och är utlovad till den 19 mars.

Min fråga är: Kan finansministern lova här och nu att propositionen om tullen verkligen kommer den 19 mars? Om propositionen kommer då, kan finansministern lova här och nu att det kommer pengar till tullen så att de kan utföra sitt viktiga arbete och använda sina nya befogenheter och verktyg?

Anf. 89 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Tack, Patrik Björck, för en viktig fråga!

Jag brukar säga att det är ett nödläge i Sverige vad gäller kriminalitet. Jag kan inte kalla det för annat när barn hittas döda i en skogsdunge utanför Stockholms stad på grund av att de inte ville vara med i ett gäng.

När det har gått så långt måste vi göra allt vi kan för att stoppa det.

Ett sätt är att stoppa pengarna, för det är ju pengar det handlar om. Det gäller att stoppa narkotikan och vapnen. Detta är en av regeringens allra viktigaste uppgifter, och där har tullen en väldigt viktig funktion. Vi ser nu till att tullen får verktyg. Vi samlar allt i en lagstiftning – bara detta är unikt. Vi ger alltså verktyg, och självfallet ska vi också se till att de har resurser att utföra sitt arbete.

Redan i opposition var flera av oss här inne med och stärkte tullen, när våra budgetar gick igenom riksdagen och Socialdemokraterna inte hade majoritet för sina. Vi kommer att fortsätta. Vi har stärkt tullen hitills, och vi kommer att fortsätta att göra det som krävs för att tullen ska kunna göra det som krävs.

Skatteverkets möjlighet att spara biometriska uppgifter

Anf. 90 BO BROMAN (SD):

Fru talman! Min fråga går till finansministern. Den svenska folkbokföringen är A och O för att säkerställa att skatteintäkter kommer in till staten.

Det är glädjande att Skatteverket nu har fått möjlighet att kontrollera de biometriska uppgifter som finns lagrade i de handlingar som ska uppvisas i samband med att man genomför den stärkta kontrollen av folkbokföringen. Man har dock ingen möjlighet att spara uppgifterna.

Biometriutredningen har nyligen lämnat sin utredning, där det bland annat föreslås att passregistret ska bli ett biometriskt register som får användas av polisen i brottsbekämpande syfte.

Det finns ett stort behov av effektiva verktyg i brottsbekämpningen för att komma till rätta med den grova brottslighet som har utvecklats i Sverige, men det finns även ett stort behov av att folkbokföringen är korrekt.

Kommer finansministern att verka för att Skatteverket ska få samma möjligheter som polisen att lagra och använda biometriska uppgifter?

Anf. 91 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Tack, Bo Broman, för frågan!

Skatteverket jobbar aktivt tillsammans med både Tullverket och Kronofogden för att på olika sätt strypa källan, det vill säga pengarna till den kriminella ekonomin. De har efterfrågat ännu fler verktyg, bland annat att kunna spara biometriska uppgifter. Nu ska vi arbeta med utredningen, men min utgångspunkt är att det bör bli så därför att de måste få de verktyg som behövs för att stoppa brottsligheten.

På tal om folkbokföring rapporterade Skatteverket bara häromveckan att de nu har avskrivit 60 000 olika person- och samordningsnummer. Det handlar egentligen om att människor har lämnat landet och att numren tagits tillbaka. Det handlar alltså inte bara om en

siffra utan också om att människor har lämnat landet eller tidigare har fuskat.

Skatteverket jobbar brett med folkbokföring på olika sätt. De jobbar med att avskriva människor som inte längre är här. Vi ska självfallet fortsätta att ge Skatteverket de verktyg som behövs för att strypa den kriminella ekonomin. Det är bara så vi kan komma åt den grova kriminaliteten.

Regionala skillnader i vården

Anf. 92 ISABELL MIXTER (V):

Fru talman! Jag har en fråga till finansministern. Vården genomgår nu ett stålbad. Regeringens och Sverigedemokraternas budget leder till stora nedskärningar. Flera regioner har tvingats säga upp vårdpersonal. Regeringens besked att 6 miljarder ska tillföras räcker inte för att förhindra de stora nedskärningar som nu sker, kanske för att täcka de allra rödaste siffrorna i resultaten.

Regionerna vidtar nu olika typer av drastiska åtgärder för att få ned sina kostnader eller höja sina intäkter. Region Västernorrland, där jag bor, har nu den högsta patientavgiften för akutbesök. Det kostar 600 kronor att besöka akuten där.

Enligt lag ska vården vara jämlik. Trots detta ökar skillnaderna alltmer. Skattesatsen i Region Västernorrland är också väldigt hög. Min fråga till finansministern blir därför: Tycker finansministern att det är rimligt att regeringens budget leder till ökade skillnader mellan regionerna i landet?

Anf. 93 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Vi har varit inne på denna fråga flera gånger under denna frågestund. För mig och oss är det otroligt viktigt att nu se till att vi stärker regionerna och sjukvården, precis som vi har gjort. Vi gjorde detta i budgeten för i år, och vi gör det ytterligare. Vi gör det för att underlätta under det här året, som är det tuffaste året för svensk sjukvård. Där tar vi ett stort ansvar. Vare sig det är före eller efter pandemin vi talar om är det historiska satsningar.

Med detta sagt är det tufft där ute, väldigt tufft. Det är därför det som vi skickade med på partiledarnas senaste pressträff är så viktigt, nämligen att jobba med att hitta det bästa sättet, såsom hur man använder personalen på bästa sätt.

Jag gav ett exempel alldeles nyss, nämligen hyrstoppen i moderatledda Region Skåne, där man har sett till att få ned kostnaderna och få in sjuksköterskorna i regionen. Man kan jobba på olika sådana sätt och lära av varandra. Det finns ett lärande, men låt oss också komma ihåg att i grund och botten handlar det om att inflationen har varit brutalt hög. Nu kommer den ned, och satsningarna – de 6 miljarder som ges utöver de tidigare 16 miljarderna – gör skillnad. Det kommer att bli tufft, men de kommer att göra skillnad.

Troféjakt på hotade djur

Anf. 94 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! Jag vill ställa min fråga till statsrådet Wykman. Det är en fråga som har formulerats av min praoelev Noam Petrisson, som lyssnar på oss från läk-taren, och den handlar om det hotade och fridlysta lodjuret. Det är Sveriges mest älskade djur, som behöver ett starkt skydd men som nu jagas för sin päls skull.

Fru talman! Både jag och en stor majoritet av svenska folket skulle hellre se vilda lodjur leva i fred i naturen än se deras päls uppsatt på väggen. Nu verkar dock regeringen, i motsats till svenska folkets vilja, för att minska lodjurets skydd i hela EU.

Min fråga är: Vad tycker statsrådet om troféjakt på hotade djur?

Anf. 95 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Jag tackar Rebecka Le Moine för frågan. Den ligger en bit ifrån mitt ordinarie ansvarsuppdrag som finansmarknadsminister, men nu svarar jag allmänpolitiskt på frågor.

Den generella utgångspunkten för regeringens politik är att man ska kunna leva och verka i hela landet och att vi ska slå vakt om djur och natur men att det ska göras på ett sådant sätt att man har goda förutsättningar att bedriva verksamhet, leva och bo över hela landet. Vi ska givetvis verka för att vi internationellt har ett gott djurskydd och att vi har en hållbar utveckling när det kommer till djur och natur.

Man behöver också göra olika typer av avvägningar. Att entydigt döma ut jakt som någonting som skulle vara dåligt för biologisk mångfald eller för djurstammar saknar helt enkelt grund. Däremot måste man givetvis hela tiden pröva olika intressen mot varandra. Här har regeringen landat i den slutsats som beskrivs.

Regeringens arbete mot penningtvätt

Anf. 96 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Arbetet mot den organiserade kriminaliteten är en högt prioriterad fråga för vår regering. En viktig förutsättning för den organiserade kriminaliteten är deras möjlighet att omsätta vinster från kriminell verksamhet och att tvätta svarta pengar vita. Att motverka möjligheten till penningtvätt är därför en mycket viktig åtgärd.

Vi vet också att den organiserade kriminaliteten inte bryr sig om nationsgränser. Man arbetar ofta med förgreningar i olika länder, och internationellt samarbete är därför nödvändigt om vi ska kunna motverka denna kriminalitet.

Jag vill därför fråga finansmarknadsminister Niklas Wykman hur regeringen arbetar med dessa frågor.

Anf. 97 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Som bland andra finansministern var inne på här tidigare har vi ett mycket ansträngt läge när det kommer till kriminalitet i Sverige. Den drabbar

hushåll mycket hårt, både direkt genom att man utsätts för brott och indirekt genom att man känner osäkerhet och minskad tillit.

Vi behöver minska rekryteringen genom insatser för barn tidigt i åldern genom skola, socialtjänst och polis. Vi behöver ha synliga poliser, och vi behöver låsa in dem som begår jäkelskap mot människor längre i fängelse. Men vi behöver också gå efter pengarna. Det är själva livsnerven för mycket av kriminaliteten.

I går samlade jag ministrar och statssekreterare från alla nordiska länder tillsammans med FATF:s ordförande just för att vi ska engagera oss bättre och mer i det internationella arbetet. De kriminella tvättarna vinsterna från sina brott i andra länder. Men vi behöver också se till att de regler som utformas internationellt hjälper oss nationellt. Vi behöver alltså komma åt detta genom ett ökat internationellt samarbete.

Ett nytt Öresundsavtal

Anf. 98 CECILIA ENGSTRÖM (KD):

Fru talman! Min fråga går till finansminister Elisabeth Svantesson.

För oss som lever i gränsregioner är skatteavtalen med våra grannländer väldigt viktiga. Krångligheter kostar företag i form av administration och försvårar arbetskraftens rörlighet. När företagen måste rapportera och betala skatt i två länder för att man jobbar delvis hemifrån och delvis på kontoret blir livet svårare för alla som gränspendlar.

Det är också olika regler som gäller om man jämför avtalen mellan Norge, Finland och Danmark. Därför är det bra att Nordiska rådet nu försöker hitta en harmonisering mellan de olika avtalen och förenklar reglerna.

För mig som kristdemokrat och skåning är naturligtvis behovet av ett Öresundsavtal som fungerar mest akut. Ett nytt avtal har förhandlats fram men är fortfarande inte påskrivet. Vad jag förstår är det danskarna som vi väntar på. Vi vet att de är särskilt svåra att förhandla med, och man behöver kompromissa.

Min fråga till finansministern är därför: Vad är Sverige berett att göra för att få avtalet på plats så snart som möjligt?

Anf. 99 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag tackar för en viktig fråga. Det är naturligtvis en väldigt viktig fråga för integreringen i hela Öresundsregionen.

Jag ska inte på något sätt betygsätta eller beskriva dessa förhandlingar mellan den svenska staten och den danska staten. Det som jag kan säga är att förhandlingarna går bra. Det är dags att uppdatera detta avtal, och jag skulle vilja säga att vi närmar oss slutet. Det är några återstående frågor som vi fortfarande inte är färdiga med. Men min ambition är, och jag tror och hoppas att det också är den danska regeringens ambition, att vi ska komma i mål så snart som möjligt. Detta avtal har över 20 år på nacken, sedan det justerades, och

väldigt mycket har hänt i denna region sedan dess. Det är alltså på gång, men jag kan tyvärr inte ge Cecilia Engström ett datum för när detta ska vara klart.

Ett fungerande elnät vid höjd beredskap

Anf. 100 MARIANNE FUNDAHN (S):

Fru talman! Svenska kraftnät ger en mörk bild av läget inom energibranschen. Energiförsörjningen är ett prioriterat mål för en fiende. Lägg därtill en enorm kompetensbrist och en affärsmodell som leder till högre risker än nödvändigt, både för elektrikerna på fältet och för Sverige som nation.

I dag är det i stort sett bara utländsk arbetskraft vid nybyggnation av vårt stamnät. Detta medför dels säkerhetsproblem, då den som har onda avsikter lättare får kännedom om anläggningar, dels risk för ytterligare förseningar av utbyggnaden av viktig elinfrastruktur.

Man konstaterar också att man inte kommer att hitta den kompetens som ska säkerställa Sveriges energiförsörjning i kristid. Branschen är alldeles för slimmad och underbemannad. Bedömningen är att det behövs många fler högspänningselektriker i normalläget och minst 6 000 för att klara behovet under höjd beredskap.

Vilket eller vilka initiativ avser regeringen och energi- och näringsministern att ta för att säkerställa elnätet i dag och vid höjd beredskap?

Anf. 101 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Stort tack, Marianne Fundahn, för frågan!

Vi har haft anledning att diskutera frågan om kompetensförsörjning tidigare. Till dem som lyssnar på denna frågestund och undrar vad de ska göra med sina liv kan jag säga att det finns många och goda arbetstillfällen inom just energisektorn framöver. Vi har behov av att fler svenskar utbildar sig och ställer om för energisektorn.

Vi genomgår nu ett ganska bryskt uppvaknande när det gäller det som kallas totalförsvarsfrågor. Både på civilförsvarsministrarnas område och på mitt eget område pågår nu flera aktiva dialoger med våra ansvariga myndigheter för att höja beredskapen och medvetandet om den sårbarhet som finns men också arbetet med att ta fram ytterligare åtgärder. Detta är inte en fråga som vi tar lätt på, och vi behöver se till att minska sårbarheten även inom energisektorn.

Könstillhörighetslagen och en sammanhållen identitetsförvaltning

Anf. 102 ERIC WESTROTH (SD):

Fru talman! Min fråga går till finansministern.

När det gäller utskottsinitiativet om ny könstillhörighetslag, som just nu behandlas i socialutskottet, har flera remissinstanser pekat på problem som kan uppstå när man byter sitt juridiska kön och får ett nytt

personnummer. Om lagen går igenom kan man efter ett byte av juridiskt kön, med ett nytt personnummer och med ett nytt namn få en helt ny identitetshandling samtidigt som man sparar sin gamla identitetshandling.

Staten och dess myndigheter får sina register uppdaterade direkt, men privata aktörer kommer inte att kunna ha samma kontroll. Med andra ord kommer en och samma individ att kunna inneha flera olika identitetshandlingar inför privata aktörer och utländska myndigheter.

Vi vet att frågan inte ägs av regeringen och att den behandlas i socialutskottet. Men vad anser finansministern om de utmaningar som arbetet med en sammanhållen identitetsförvaltning och arbetet mot den kriminella ekonomin skulle stå inför om lagen går igenom?

Anf. 103 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag tackar Eric Westroth för frågan.

Som ledamoten själv sa är detta inte en fråga där regeringen har lagt fram ett förslag. Men kortfattat är det självklart så att all lagstiftning som man arbetar med i riksdagen också ska beredas på olika sätt. Det ska vara konsekvensanalyser. Och jag litat på att ledamöterna i socialutskottet och i övrigt i riksdagen arbetar på det sättet.

I all ny lagstiftning ska man självklart ha ljuset på frågan om något kan missbrukas och hur vi kan se till att det inte missbrukas. Jag förutsätter därför att arbetet här i riksdagen också har med dessa perspektiv i arbetet med en ny lagstiftning.

Uppföljning av hur vårdanslagen används

Anf. 104 IDA DROUGGE (M):

Fru talman! Jag har en fråga till finansministern.

För dem som får en kölpapp i stället för vård – för de 8 000 barn i Sverige som i dag mår så dåligt att de skulle behöva träffa BUP men som i stället får vänta utan att få vård – betyder det givetvis väldigt mycket och är ytterst värdefullt att staten nu går in och skjuter till ytterligare 6 miljarder kronor i vårbudgeten och tar ett ansvar som våra regioner inte har kunnat ta.

Samtidigt träffar jag också många medborgare som lyfter sin oro över att våra skattepengar i regioner och kommuner inte används alldeles effektivt alla gånger och att statliga tillskott riskerar att gå till annat än vård och skjuta upp nödvändiga reformer som skulle behövas för att åtgärda systemfel. Min fråga är vad regeringen kommer att göra för att följa upp att de här extra anslagen går till viktiga behov inom sjukvården.

Anf. 105 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Jag tackar för en väldigt viktig fråga. Regeringen tar sitt ansvar. I förra budgeten stärkte man tillskotten till kommuner och regioner. Nu gör man ytterligare tillskott. Samtidigt behöver, precis som frågeställaren påpekar, regioner och kommuner arbeta med

sina utgifter och säkerställa att de använder pengarna på det sätt som ger störst nytta för medborgarna.

Vid sidan av det arbetar regeringen brett med bland annat utredningar för att se över effektiviteten – vad man kan göra och hur man kan mäta för att få mer nytta för skattepengarna. Det är ett brett och viktigt arbete som vi gör för att sjukvården över tid ska få en ökad effektivitet. Många pekar på att man har en låg effektivitet. Det beror inte på att de människor som jobbar där inte skulle göra sitt allra yttersta. Frågan är om det finns bättre och smartare sätt att göra saker och ting på, så att man får mer nytta för skattepengarna samtidigt som alla kan få en bättre arbetsmiljö.

Reglering av konkurrensen mellan offentliga och privata aktörer

Anf. 106 JOHNNY SVEDIN (SD):

Fru talman! Min fråga går till minister Ebba Busch. År 2010 infördes ett regelverk som skulle sätta stopp för kommuners och myndigheters konkurrens med privata företag, den så kallade KOS-regeln, som var tänkt att ge Konkurrensverket makt att syna och stoppa snedvridning av konkurrensen. Sedan lagen infördes 2010 har Konkurrensverket drivit ett antal rättsfall och förlorat. Det visar att lagstiftningen inte gav det verktyg som myndigheten behövde.

När Socialdemokraterna tillsammans med Miljöpartiet styrde landet 2014–2022 var intresset för att göra nödvändiga justeringar litet. Men med tanke på de nya förslagen i tilläggsdirektivet till utredningen om nya konkurrensverktyg, KN 2023:03, frågar jag: Hur avser ministern att adressera de utmaningar och brister som finns i det befintliga regelverket för att reglera konkurrensen mellan offentliga aktörer och privata företag?

Anf. 107 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag tackar Johnny Svedin för frågan. Det är inte varje dag man får prata om det som kallas för KOS-regelverket och som rör konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet.

Vad tusan handlar då detta om? Jo, det är så att det offentliga många gånger på riktigt osjysta villkor konkurrerar med privata verksamheter, och det får man inte göra. Då näringslivet är ryggraden i svensk ekonomi blir det ganska problematiskt. Den här regeringen vet att det inte är en enda politiker som skapar arbetstillfällena; i stället är det företagarna och entreprenörerna som skapar jobb, välbästand och välfärd.

För en månad sedan beslutade vi att se över reglerna för detta, det vill säga KOS-regelverket. Det finns en lång lista på sådant där vi har anledning att bedöma att det inte fungerar så som det ska. Jag ser fram emot att få tillbaka ett förslag på uppdaterat regelverk.

Kostnaderna för pensioner i kommuner och regioner

Anf. 108 CRISTER CARLSSON (M):

Fru talman! Jag har en fråga till finansminister Elisabeth Svantesson. Sedan den 1 januari 2023 gäller ett nytt avtal för tjänstepension för arbetstagare inom kommuner, regioner och kommunala bolag. Kostnaderna för avtalspensionen har ökat med cirka 60 miljarder kronor under perioden 2023–2024. Av denna summa kan cirka en femtedel, 11 miljarder, härledas till det nya pensionsavtalet, varav 8 miljarder i kommunerna och 3 miljarder i regionerna. Resterande kostnadsökning, cirka 49 miljarder, beror på att flera delar i pensionerna räknas upp med prisbasbeloppet, som följer inflationen. Det nya tjänstepensionssystemet bygger på en överenskommelse mellan SKR, Sobona och de fackliga organisationerna. Beslutet är i övrigt inte förankrat i riksdag och regering – allt detta enligt riksdagens utredningstjänst.

I förlängningen får alltså regeringen delvis stå för fiolerna när det gäller något som man inte haft möjlighet att påverka. Man får kanske prioritera ned eller bort andra viktiga saker som man planerat för, exempelvis inom vården. Hur ser finansministern på den bakbundenhet detta innebär?

Anf. 109 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag tackar Crister Carlsson för frågan. I grund och botten är det så att lönerna på svensk arbetsmarknad sätts av parterna. Det är den svenska modellen, och så ska det fortsätta att vara. Här handlar det om att arbetsgivare och arbetstagarorganisationer har förhandlat fram den här förstärkningen av pensionerna, vilket såklart gynnar medarbetarna men också medför kostnader, framför allt givetvis för arbetsgivarna. Detta är någonting man är överens om, och det har jag inga synpunkter på.

Något som ledamoten lyfter fram och som har blivit tydligt under det här året och förra året är att inflationen ökat trycket på pensionskostnaderna, särskilt för regionerna. Det är i mycket därför vi ser de tuffa resultat och det tuffa läge som många har. Inflationen gör vi allt för att få ned, och nu är den snart nere där vi vill ha den. Vi stärker också både regioner och kommuner på det sätt som vi tycker är rimligt. Vi gör stora satsningar för att upprätthålla den vård, skola och omsorg som behövs. Men vad gäller parternas överenskommelse har jag ingen kommentar.

Samarbete i EU-parlamentet om migrationspolitik

Anf. 110 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Fler och fler länder i Europa har börjat inse graden av de problem som följer i asylinvandringens spår. Fler tunga röster talar nu öppet om stora förändringar, exempelvis att utlokalisera delar av eller hela asylprocessen till tredjeländer, vilket är den lösning som vi sverigedemokrater förordar.

Traditionellt har den europeiska partigrupp som Moderaterna tillhör valt att samarbeta med vänstergrupperna för att få igenom sina förslag, vilket påverkar förslagets kvalitet. Om opinionsundersökningarna stämmer kommer de konservativa grupperna dock att gå starkt framåt i EU-valet. Anser migrationsministern att hennes europeiska partigrupp bör söka samarbete med de konservativa grupperna för att forma framtidens migrationspolitik?

Anf. 111 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Jag tackar Nima Gholam Ali Pour för frågan.

Det stämmer att vi ser en mycket oroväckande utveckling i Europa med en stor ökning av asylinvandringen. Antalet asylsökande ökade förra året med närmare 20 procent. I Tyskland, som under många år haft ett mycket högt mottagande, ökade antalet asylansökningar med över 50 procent.

Det är därför bra att vi i Sverige går i en annan riktning och minskar invandringen så att vi kan vända utvecklingen och stärka integrationen.

Det är naturligtvis viktigt att vi även jobbar på europeisk nivå för att få ett hållbart regelverk. Jag är väldigt glad att vi nu från regeringens sida har kommit överens med kollegorna i rådet om riktningen för en ny asyl- och migrationspakt.

Jag är här för att svara på hur regeringen agerar. Det är rådet som är vår konstellation. För att svara generellt på ledamotens fråga kan jag dock säga att vi är beredda att samarbeta med alla som vill ha en mer hållbar utveckling för Sverige och Europa.

Skydd för människor med spelproblem

Anf. 112 EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M):

Fru talman! Spelmissbruk är ett växande problem som leder till överskuldssättning, raserad ekonomi och slitningar i de familjer som drabbas. En studie från Folkhälsomyndigheten visar att cirka 2 procent av den svenska befolkningen är så kallade problemspelare och att ytterligare 5 procent ligger i riskzonen.

Spelproblem finns i hela befolkningen, men män mellan 18 och 24 år är överrepresenterade. Spelproblem är vanligast bland dem med lägst utbildning och lägst socioekonomisk status. En femtedel av dem som har spelproblem bor i hushåll där det finns barn.

Varje år blir minst 400 privatpersoner, företag eller organisationer utsatta för speldriven kriminalitet. Via medier har vi kunnat följa tunga rättsfall gällande människor som har köpt lotter på kredit eller lockats att spela för större summor än vad de har velat göra, som inte har fått det stöd de har behövt och inte har kunnat ta sig ur en mardrömsliknande situation.

Med detta som bakgrund undrar jag vad regeringen och minister Wykman gör för att förbättra skyddet för spelare och förebygga ohållbart spelande i Sverige.

Anf. 113 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Jag tackar Emma Ahlström Köster för frågan.

Detta är en mycket viktig fråga. För många är spelande ett nöje och någonting roligt som ger lite guldkant och spänning i tillvaron. För många andra är det dock ett rent helvete, inte minst när det kombineras med att man lånar pengar, tar dyra krediter och till slut har väldigt stora skulder.

Inriktningen måste vara glasklar: Man ska inte få låna ut pengar till människor som inte kan betala tillbaka. Människor ska heller inte få spela på kredit.

Regeringen har presenterat flera förslag, och en hel del av dem har redan omsatts i lagstiftning. Det handlar bland annat om omsorgsplikt, nya regler för hur spelmarknaden ska fungera, hur det licensierade spelet ska bli mer attraktivt och hur vi på olika sätt ska stoppa det olicensierade och olagliga spelet, bland annat genom att försvåra transaktioner dit. Det pågår alltså ett brett arbete här.

Inriktningen måste vara glasklar: Man ska inte få låna ut pengar till den som inte kan betala tillbaka, och man ska inte få sälja spel och lotter på kredit. (Applåder)

Frågestunden var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.11 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.20, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.20.

§ 7 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 7 mars

KU15 Kommunala och regionala frågor

Punkt 2 (Nytt frikommunförsök)

1. utskottet

2. res. 2 (C)

Votering:

275 för utskottet

20 för res. 2

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 63 SD, 56 M, 20 V, 16 KD, 16 MP, 13 L, 2 -

För res. 2: 20 C

Frånvarande: 17 S, 9 SD, 12 M, 4 V, 4 C, 3 KD, 2 MP, 3 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU2 Riksrevisionens rapport om statlig bidragsgivning till civilsamhället

Punkt 1 (Central databas för bidrag, utvärdering av den nationella stödfunktionen och ökad insyn)

1. utskottet
2. res. 1 (SD)
Votering:
232 för utskottet
64 för res. 1
53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 56 M, 20 V, 21 C, 16 KD,
16 MP, 13 L, 1 -

För res. 1: 63 SD, 1 -

Frånvarande: 17 S, 9 SD, 12 M, 4 V, 3 C, 3 KD,
2 MP, 3 L

Punkt 3 (Lag om demokrativillkor)

1. utskottet
2. res. 3 (S)
Votering:
206 för utskottet
90 för res. 3
53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 56 M, 20 V, 21 C, 16 KD,
16 MP, 13 L, 1 -

För res. 3: 89 S, 1 -

Frånvarande: 17 S, 9 SD, 12 M, 4 V, 3 C, 3 KD,
2 MP, 3 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU4 Folkbildning

Punkt 1 (Värna folkbildningen)

1. utskottet
2. res. 1 (C)
Votering:
259 för utskottet
21 för res. 1
16 avstod
53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 63 SD, 56 M, 20 V, 16 KD,
13 L, 2 -

För res. 1: 21 C

Avstod: 16 MP

Frånvarande: 17 S, 9 SD, 12 M, 4 V, 3 C, 3 KD,
2 MP, 3 L

Punkt 7 (Uppföljning och konsekvensanalys)

1. utskottet
2. res. 6 (MP)
Votering:

280 för utskottet

16 för res. 6

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 63 SD, 56 M, 20 V, 21 C, 16 KD,
13 L, 2 -

För res. 6: 16 MP

Frånvarande: 17 S, 9 SD, 12 M, 4 V, 3 C, 3 KD,
2 MP, 3 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 8 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde

UU6 Det svenska ordförandeskapet i Europeiska unionens råd första halvåret 2023

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 9 (forts. från § 5) Det schabloniserade föräldraavdraget (forts. SoU26)

Anf. 114 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för anförandet.

Låt mig först förtydliga att jag yrkar bifall till reservationen, inte motionen.

Jag begärde replik på ledamoten eftersom han i sitt anförande sa att Försäkringskassan på regeringens uppdrag ska utreda och analysera den uppkomna situationen när det gäller föräldraavdraget. Det är bra. Men när Försäkringskassan var på besök i utskottet var myndigheten övertydlig med att man anser att man tolkar gällande lagstiftning rätt, och om det ska vidtas någon åtgärd måste vi som beslutsfattare anta en ny lag.

Herr talman! Min fråga till Kristdemokraternas ledamot är därför: Vad är majoritetens anledning till att vilja utreda och analysera frågan på nytt via Försäkringskassan när myndigheten redan är bestämd i sin uppfattning om vad som krävs?

Anf. 115 DAN HOVSKÄR (KD) replik:

Herr talman! Hela frågan handlar ju om att föräldraavdraget ska utredas vidare, och uppgiften omfattar både föräldraansvaret som bedöms från statens sida och från kommunernas sida.

Jag har varit tydlig med att vi kristdemokrater inte är nöjda med hur det har blivit. Jag vill understryka att den dåvarande regeringen konstaterade i sin egen proposition när lagen skrevs att det fanns oklarheter kring föräldraansvarets omfattning, vilket medför brister i rättssäkerheten och i bedömningar av barns rätt till personlig assistans och assistansersättning. Det lyfte vi redan då, när man presenterade detta.

Nu är beskedet att regeringen inte kommer att sitta still utan har framfört att Försäkringskassan ska

slutredovisa hur hela situationen ser ut. Regeringskansliet kommer nu att göra en egen analys av föräldraavdraget och vilka åtgärder som behövs och vilka behov som ska finnas.

Känner sig ledamoten Mikael Dahlgvist nöjd med hur den tidigare socialdemokratiska regeringen tog fram det här lagförslaget när det har blivit så svårtolkat som det har blivit?

Anf. 116 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Herr talman! Brukligt är att det är jag som ställer frågor till ledamoten eftersom det var jag som begärde replik. Men naturligtvis kan jag ge ledamoten ett svar. Jag tycker att det var en fantastisk reform som vi tog fram i slutet av förra mandatperioden. Det var den största enskilda LSS-reformen sedan vi införde LSS 1994. Jag kommer inte ihåg den exakta summan, herr talman, men jag tror att det var runt 4 miljarder. Över 2 000 personer skulle få möjlighet till utökad personlig assistans. Jag tycker att det är en underbar reform.

Herr talman! Jag blir förvånad över Dan Hovskärs svar. Myndigheten Försäkringskassan är jättetydlig med att den har tolkat lagen rätt, och det krävs en lagändring. Ändå väljer regeringen – Dan Hovskärs parti har för övrigt flera ministrar i departementet som är ansvarigt för de här frågorna – att be Försäkringskassan återkomma med en analys.

Den här situationen uppkom inte i december, herr talman. Vi fick rapporter om detta under sommaren, och funktionsrörelsen med flera har ju varnat för detta. Enligt statistiken från Försäkringskassan som vi fick i oktober november är det ett tjugotal, om jag minns rätt, som har fått extra personlig assistans på grund av minskat föräldraansvar. Man blir ju lite konspiratorisk, herr talman.

Min fråga till ledamoten kvarstår. Är regeringen överens i den här frågan? Vill ni verkligen göra en förändring, eller är det något parti i regeringen som har en annan uppfattning?

Anf. 117 DAN HOVSKÄR (KD) replik:

Herr talman! Regeringen kommer nu att ta tag i frågan och göra en analys av föräldrauppdraget och se hur utfallet ligger i förhållande till lagstiftningens intentioner, vilka åtgärder som behöver vidtas av regeringen och om man skulle kunna förändra något från regeringens sida. Det är det man ska titta på och göra en analys av, och där omfattas både assistansersättningen som beviljas av Försäkringskassan och personlig assistans som beviljas av kommunerna.

Vi kristdemokrater är jättetydliga med att vi kommer att fortsätta att driva på i den här frågan som rör personer med funktionsnedsättning där det behövs åtgärder så att de personer som har rätt till stöd ska få stöd.

Jag känner mig väldigt trygg med den regering som finns nu. Det finns en god samarbetsförmåga, och man ska nu titta på detta utifrån de intentioner som fanns när lagen skrevs, men där texten kanske kan tolkas lite olika. Försäkringskassan menar ju att man tolkar det

som det är skrivet. Jag är nöjd och känner mig tillfreds med att regeringen kommer att hitta en bra lösning på detta.

Anf. 118 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Herr talman! När saker är viktiga går de snabbt. Vi har alla hört justitieminister Gunnar Strömmer berätta om alla de snabbutredningar som genomförs i syfte att bekämpa gängkriminaliteten. Normala processer rundas och remisstider kortas. Å andra sidan tänker klimatminister Romina Pourmokhtari ta tre år på sig att utreda hur klimatutsläppen i Sverige ska minska. De frågorna ska utredas noggrant, långsamt och över lång tid. Tempot i processen säger naturligtvis en hel del om hur viktiga och hur prioriterade olika frågor är.

Hur ser det då ut inom funktionshinderspolitiken? År 2022 var den nya tolktjänstutredningen klar, men ännu finns det ingen proposition om att förbättra tolkstödet för döva, hörselskadade och dövblinda – inte ens någon tidsplan.

För ett år sedan var Trafikanalys klar med sin rapport kring färdtjänsten, men så sent som i höstas kunde ansvarig minister inte svara på hur man skulle förbättra situationen för personer med nedsatt syn eller blindhet.

För över ett år sedan var även huvudmannaskapsutredningen om personlig assistans färdig. Sedan remissrundan var klar förra sommaren har alla väntat på att regeringen ska återkomma med en proposition, men än så länge svävar vi i ovisshet om när denna kommer.

Herr talman! Det är uppenbart att funktionshinderspolitiken inte hör till de prioriterade områdena för Tidöpartierna.

I dag debatterar vi dock inte huvudmannaskap, tolktjänst eller färdtjänst. I dag debatterar vi det schabloniserade föräldraavdraget inom personlig assistans och hur detta har kommit att hanteras av myndigheterna och vad Tidöpartierna gör – eller inte gör – för att rätta till det.

Ända sedan den nya lagstiftningen om stärkt rätt till personlig assistans trädde i kraft vid förra årsskiftet har det kommit signaler om att Försäkringskassan tillämpar lagen på ett annat sätt än vad som var riksdagens intention. Detta bekräftades sedan i en rapport från Försäkringskassan den 23 oktober och i en rapport från Inspektionen för socialförsäkringen den 23 januari.

Man konstaterar att i stället för att föräldraavdraget görs på barnets totala hjälpbehov – vilket var riksdagens intention – görs avdraget från det hjälpbehov som beror på barnets funktionsnedsättning. Detta innebär att alltför stora avdrag görs och att barn därmed får för få timmar bedömda eller i värsta fall inte får någon assistans över huvud taget.

Försäkringskassan anser att lagen är glasklar och att deras tolkning är riktig. ISF anser att lagen är otydlig, vilket leder till att Försäkringskassan gör för stora avdrag. Kammarrätten i Sundsvall, som prövat ett kommunalt ärende, anser också att lagen är glasklar men på motsatt sätt än vad Försäkringskassan menar.

Som lagstiftare kan vi därmed bara konstatera att lagen uppenbarligen inte är så klar och tydlig som den borde vara och att en förändring behövs, och det snabbt. Av den anledningen, herr talman, lämnade Centerpartiet in ett förslag till utskottsinitiativ den 5 december.

Initiativet byggde helt på den information som framkom i Försäkringskassans egen rapport där de skrev rakt ut att det krävs ytterligare lagändringar om bedömningarna ska ändras. Utskottsinitiativet innehöll därför två förslag till tillkännagivanden till regeringen: dels ett om att temporärt nollställa alternativt minimera schablonen i förordningen, dels ett om att snabbt återkomma med ett förslag till förtydligande av lagstiftningen.

Socialtjänstministerns reaktion blev att ge Försäkringskassan i uppdrag att utreda samma sak en gång till under ytterligare tio månader. Att ministern gillar utredningar är ingen nyhet. Mer förvånande var att socialutskottets ledamöter från Tidöpartierna efter två månaders betänketid valde att helt avslå initiativet och i stället lyfta frågan i det motionsbetänkande som vi debatterar här i dag, och som alltså inte innehåller något tillkännagivande till regeringen.

Under beredningen av ärendet fick utskottet information från socialtjänstministern om att hon nu tillsatt ytterligare en utredning eller analys. Den här utredningen ska titta på både Försäkringskassans och kommunernas hantering, men fortfarande tvivlar ministern på att det faktiskt sker en felaktig hantering. Uppdraget är därför att analysera om det faktiskt görs en feltolkning kring föräldraavdraget och att *vid behov* återkomma med förslag på åtgärder. Dessutom var ministern tydlig med att det inte finns någon deadline för analysarbetet och att det inte alls är säkert att det kommer att vara klart innan Försäkringskassans nya rapport kommer i september.

Herr talman! Det enda vi verkligen kan slå fast i dag är att utredning staplas på utredning och att nödvändiga förändringar i lag och förordning tillåts dra ut alldeles för mycket på tiden. Jag tvivlar inte på att det finns en god vilja hos Tidöpartierna, men det räcker inte med en god vilja – det behövs även handling. Under hela den tid som denna utredning görs om och om igen kommer familjer runt om i landet att drabbas av Försäkringskassans beslut. Barn kommer att beviljas för få timmar eller i värsta fall inte beviljas någon assistans över huvud taget. Det är inte rimligt. Det är därför Centerpartiet kommer att fortsätta att driva på i frågan tills en förändring har skett, och den behöver ske å det snaraste.

Avslutningsvis vill jag därmed yrka bifall till reservationen i betänkandet.

Anf. 119 MALIN DANIELSSON (L):

Herr talman! Låt oss gå ett par år tillbaka i tiden och titta på skälen till att vi nu har ett schabloniserat föräldraavdrag.

Vid bedömning av ett barns rätt till assistans ska man beakta det som står i föräldrabalken om att

föräldrar har ansvar för sitt barns omsorg. Vad som är ett så kallat normalt föräldraansvar har diskuterats under väldigt lång tid. Bland annat kan man notera att riksdagen 2020 var tvungen att fatta ett beslut om en ny lag som slog fast att stöd till barn i form av sondmatning och andning i sin helhet ska räknas som grundläggande behov och inte som ett föräldraansvar när man bedömer assistansbehovet.

I utredningen *Stärkt rätt till personlig assistans*, där man analyserat frågan om ett föräldraavdrag, konstateras dels att det fanns dåliga förutsättningar för en rättssäker tillämpning av föräldraansvaret, dels att den tillämpning av föräldraansvaret som var praxis innan föräldraavdraget infördes kunde riskera att leda till att barn fick mindre assistans än vad som motsvarade deras behov.

Utredningen kom bland annat fram till att när ett barns behov av assistans utreds uppskattar man många gånger omfattningen i tid för varje behov för sig. Det innebär att det i varje enskilt moment bedöms vad som är normalt för en förälder att hjälpa sitt barn med.

Låt mig ta ett exempel som fanns med i utredningen och som visar hur det kan gå till i en kommun. Det här beslutet gäller ett barn som är fyra år gammalt och har en omfattande funktionsnedsättning.

Föräldrarna har ansökt om hjälp med dusch fyra gånger à 20 minuter per dag på grund av kräkningar och spasticitet. Kommunen anser att så många tillfällen inte kan behövas och att barn i den här åldern normalt behöver hjälp med att duscha och beviljar därför bara en gång à 10 minuter per dag.

Samma föräldrar uppskattar att de på grund av frekventa kräkningar behöver en timmes hjälp per dag. Kommunen anser att tvätt av barn är normalt föräldraansvar men att ansvaret här går lite utöver det normala, så man får fem minuter per dag.

Föräldrarna ansöker om elva gånger 10 minuters hjälp per dag på grund av frekventa blöjbyten. Kommunen hänvisar i det här fallet till 1177, där det står att barn slutar med blöja vid två års ålder men att det ibland kan dröja ända till fyra års ålder. Blöjbyten för fyraåringar anses ingå i det normala föräldraansvaret, trots att det i detta fall finns medicinska underlag som styrker behovet. Kommuner beviljar tre gånger 5 minuter per dag.

Detta är bara tre av de moment som beskrivs i det 14 sidor långa beslutet. Redan här är skillnaden mellan vad föräldrarna ansökt och vad kommunen beviljar 3 timmar och 40 minuter per dag.

Herr talman! Ett annat skäl som utredningen lyfter fram när det gäller behovet att se över föräldraansvaret handlar om tonåringars rätt att inte behöva vara beroende av sina föräldrar mer än vad barn utan funktionsnedsättning behöver vara.

Några barn intervjuas i utredningen. En säger: "Assistansen är det närmaste 100 % självständig jag kan bli med mitt funktionshinder."

Många lyfter också fram de problem med frigörelse man kan ha som tonåring: "Till exempel när man precis bråkat och behöver hjälp – då blir det väldigt svårt."

Eller som ett barn uttrycker det: ”Om man har grälat vill man inte be om hjälp. Och man vill inte hänga med sina föräldrar dygnet runt.”

Ytterligare en konstaterar: ”Det är bättre stämning hemma när assistansen är tillräcklig.”

Herr talman! Detta är några av skälen till att utredningen valde att lägga fram ett förslag som frångick tanken i LSS att det ska göras individuella bedömningar och i stället ville införa ett schabloniserat föräldraavdrag. När behoven delas upp i moment för moment och varje moment sedan sätts i relation till föräldraansvaret hamnar ofta ett väldigt stort ansvar på föräldrarna i stället för att man ger stöd utifrån barnets funktionsnedsättning.

Sedan årsskiftet 2022/23 har en ny lagstiftning varit på plats, som många redogjort för här tidigare under dagen. I propositionen kan man läsa att avdragen ska göras från barnets samlade totala hjälpbehov, för det ligger i sakens natur. Tolkningarna av lagstiftningen har dock gått isär, vilket flera här har lyft fram. En tydlig kammarrättsdom pekar på att man inte ska kunna göra sådana dubbla avdrag som görs i dagsläget. ISF:s rapport pekar på att det finns otydligheter i tillämpningen. Försäkringskassan gör en rättslig bedömning som har fått mycket kritik från assistansberättigade.

Ett enligt socialutskottet ser detta som ett problem som behöver åtgärdas snarast. Ansvarigt statsråd har tagit initiativ till en analys för att se om utfallet ligger i linje med lagstiftarens intentioner. Denna analys omfattar både assistansersättning som beviljas av Försäkringskassan och den som beviljas av kommunerna och som vi i dagsläget inte har någon större kännedom om. Ett led i detta analysarbete är också att ta fram förslag för att säkerställa att lagstiftarens intentioner följs.

Herr talman! För oss liberaler är LSS en hjärtefråga. Personer med funktionsnedsättning ska få det stöd de behöver för att kunna leva ett liv som alla andra. Tyvärr har vi gång på gång genom åren behövt göra brandkärsuttryckningar för att rädda den personliga assistansen. Vi har fått göra det för att stoppa omprövningarna och för att säkerställa att barn får hjälp med andning och sondmatning. Stora delar av betänkandet *Stärkt rätt till personlig assistans*, som vi har pratat om här tidigare, handlar just om att ge assistansberättigade den assistans som de är berättigade till men som de bland annat beroende på hur rättspraxis har utvecklats har nekats.

Vi är glada att se ett brett engagemang i riksdagen för den personliga assistansen. Liberalerna kommer i regeringen att driva på för att påskynda den analys som nu görs så att vi så snart som möjligt kan ha förslag på åtgärder på bordet som säkerställer att lagens intentioner uppfylls och att det inte ska gå att göra dubbla föräldraavdrag.

Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 120 NADJA AWAD (V) replik:

Herr talman! Jag delar arbetsplats med en regering som i princip vann valet på att skylla alla samhällsproblem i Sverige på människor som ser ut som jag och

har en annan bakgrund än vit etnisk svensk. Fattigdom, nedmonterad välfärd, kriminalitet och ojämställdhet är samhällsproblem som vi fått skulden för.

Nu har vi ett allvarligt problem, som regeringen och Sverigedemokraterna har ansvar för att lösa. Problemet är att det görs stora avdrag på assistansen som barn och unga med funktionsnedsättningar har rätt till. Det leder till att de får assistans för få timmar eller i värsta fall ingen assistans alls. Det strider mot funktionsrättskonventionen och barnkonventionen.

Lösningen är att regeringen och Sverigedemokraterna snarast måste dra ned på föräldraavdraget genom att ändra i förordningen som anger antalet timmar som schablonmässigt ska dras av. Om det ändras följer kommunerna förmodligen efter.

Men eftersom regeringen inte vill ta sitt ansvar fördröjs nu eventuella förändringar ytterligare. Regeringen och Sverigedemokraterna vill i stället avvakta fler rapporter och göra fler analyser. De kommer att rösta ned förslaget till tillkännagivande om att stoppa avdrag på assistansen för barn med funktionsnedsättningar. I intervjuer kallar Liberalerna detta för att sätta ned foten. Det är minst sagt skrottretande.

Tycker Liberalerna att de gör allt i sin makt, tar sitt ansvar och agerar skyndsamt för att barn med funktionsnedsättningar ska få rätt till sin assistans och därmed få sina rättigheter tillgodosedda?

Anf. 121 MALIN DANIELSSON (L) replik:

Herr talman! Tack för frågeställningen, Nadja Awad!

Som liberal anser jag att det är viktigt att inte göra saker fort och fel utan att göra dem fort och rätt. Vi har en lagstiftning på plats för att undvika just det som Nadja Awad tar upp: att det görs orättfärdigt stora föräldraavdrag. Det var syftet med Stärkt rätt till personlig assistans och att det infördes att schabloniserat föräldraavdrag.

Nu ser vi dock att vissa delar av myndighetsutövningen har gjort en tolkning som vi inte tycker är förenlig med lagen. Ska vi då bara ta bort den och gå tillbaka till det vi hade tidigare? Vad säger vi då till de föräldrar som sökte men fick 3 timmar och 40 minuter mindre per dag än de hade ansökt om? Det är den problematiken vi försöker lösa med den här lagen.

Det är mycket möjligt att vi behöver se över nivåerna på föräldraavdraget i förordningen. Men innan vi fattar det beslutet vill jag se bredden av åtgärder. Jag vill nämligen inte att vi går tillbaka till att man inte får den assistans som man har rätt till på grund av att det görs alldeles för stora föräldraavdrag, vilket var fallet också tidigare.

Den frågan tycker jag också att ni som har lagt fram förslag om att nolla förordningen behöver svara på. Vilka konsekvenser får det för dem som har fått mer assistans i och med Stärkt rätt till personlig assistans?

Anf. 122 NADJA AWAD (V) replik:

Herr talman! Jag förstår inte riktigt liberalen Malin Danielssons resonemang. Utifrån vad som har sagts

här erkänner man att det finns ett problem med Försäkringskassans och kommunernas tolkning av lagen. Så har jag tolkat det som Malin Danielsson har sagt här och nu; man erkänner att problemet existerar. Då måste man också erkänna den lösning som finns på problemet. Det är att ändra i förordningen där antalet timmar som det görs avdrag på regleras. Man måste också säkerställa lagändringar för att uppfylla intentionen i rättighetslagstiftningen. Det var det som var meningen med lagändringarna 2023, eller hur?

Man erkänner alltså problemet, men man vill ändå tillsätta nya utredningar och förhålla processen ännu mer. Förstår inte Malin Danielsson från Liberalerna, regeringen och Sverigedemokraterna att assistansvärlden, funktionsrättsorganisationerna och barn med funktionsnedsättningar inte förstår att regeringen inte kan agera här och nu?

Man röstar ned det förslag till tillkännagivande som vi i riksdagen ska rösta om. Jag förstår inte resonemanget. Om man vet om att det finns problem med hur lagen tolkas måste man också förstå att man behöver gå direkt till lösningarna och inte förhålla den processen.

Min fråga till Malin Danielsson är: Förstår inte Liberalerna att assistansvärlden, funktionsrättsorganisationerna och barn med funktionsnedsättningar, som nu lyssnar på Liberalerna, resten av regeringen och Sverigedemokraterna, inte förstår hur man kan rösta ned förslaget om att direkt gå in och ändra i förordningen och lagstiftningen?

Anf. 123 MALIN DANIELSSON (L) replik:

Herr talman! Vi om några förstår verkligen den situation man befinner sig i. Det var faktiskt genom vårt pådrivande arbete som man fick rätt till hjälp med sondmatning och andning igen. Det ansågs för några år sedan vara ett föräldraansvar på grund av den tidigare lagstiftningen.

Nu har vi en ny lagstiftning på plats. Den håller på att prövas. Det finns en rättslig prövning som säger att den typen av dubbla avdrag inte får göras. Det pågår fler rättsfall som man kan invänta.

Man kan också tänka sig att gå oppositionens väg och säga: Vi drar bort det i förordningen i dagsläget. Men vilka konsekvenser får det? Kommer då den gamla tillämpningen av föräldraansvaret att börja användas igen? Kommer vi att falla tillbaka till att man inte får de 3 timmarna och 40 minuterna, som jag berättade om i mitt anförande? Det har vi ännu inte svar på i dagsläget.

Jag utesluter inte det förslag som oppositionen har lagt på bordet. Men jag vill se en palett av åtgärder, så att vi hamnar rätt. Vi ska inte göra det här fort och fel; vi ska göra det fort och rätt. Det är därför regeringen nu har tagit på sig att analysera detta bredare än bara Försäkringskassans hantering, alltså även kommunernas hantering, och återkomma med förslag på insatser för att få bukt med det.

Ingen här i kammaren och ingen i regeringen vill att barnen ska hanteras på det här sättet. Barnen ska få den assistans som de har rätt till.

(Applåder)

Anf. 124 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C)

replik:

Herr talman! Tack, Malin Danielsson, för att du stannar kvar i talarstolen så att vi kan ha ett replikskifte!

Jag vill också tacka för en bra beskrivning av bakgrunden till lagen som vi debatterar här i dag och behovet av den. Men det som är uppe på bordet i dag är tillämpningen av den och varför det inte har blivit som riksdagen tänkte när lagen väl trädde i kraft.

Det har vi fått höra hela året. Vi har fått signaler från funktionsrättsrörelsen och assistansanordnare att det inte blev som riksdagen menade. Försäkringskassan bekräftade i oktober att det inte blev som riksdagen menade. I rapporten från ISF, som kom i januari, bekräftades ännu en gång att det inte blev som riksdagen menade.

Eller blev det det? Jag uppfattar fortfarande en otydlighet från regeringspartierna. Det blir inte riktigt samma svar från vart och ett av dem. Från Moderaterna går det inte att få några svar över huvud taget på om de anser att det faktiskt är fel i tillämpningen av lagen. Från Kristdemokraterna är det lite tvetydigt. De sitter på båda stolarna. Men jag har både sett och hört Malin Danielsson säga i olika sammanhang att den här tillämpningen är felaktig. Så har jag väl uppfattat även det som har sagts här i dag.

Herr talman! Min fråga till Liberalerna och Malin Danielsson är: Varför behöver regeringen utreda en gång till om utfallet är i linje med lagstiftarens intentioner?

Anf. 125 MALIN DANIELSSON (L) replik:

Herr talman! Jag vill tacka Christofer Bergenblock både för att han stoppade mig från att smita härifrån och för frågan.

Jag tror att alla vi i utskottet och regeringen är överens när vi läser vad intentionen med lagstiftningen var, det vill säga att avdraget ska göras från barnets totala, samlade hjälpbehov och att det ska vara både de grundläggande och de personliga behoven. Det tror jag att vi alla är överens om.

Sedan har vi en tillämpning av lagen som spretar i dagsläget. Det får vi ändå ärligt säga. Vi vet nämligen inte riktigt hur det ser ut i våra kommuner. Det finns en del domar som pekar på att kommuner kanske använder samma tolkning som Försäkringskassan, och vi vet hur Försäkringskassan har tillämpat lagen. Men det har fortfarande inte gjorts någon rättslig prövning av Försäkringskassans tillämpning.

I det läget tycker jag att det är vettigt att ta ett litet steg tillbaka och göra ett analysarbete för att se hur vi bäst får bukt med det vi upplever, nämligen att man inte lever upp till lagens intentioner. Regeringen gör nu ett snabbt analysarbete för att vi inte ska gå fram

fort och fel, utan fort och rätt. Regeringen har lovat att återkomma, och jag känner mig trygg med att regeringen kommer att leverera detta.

Anf. 126 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C)
replik:

Herr talman! För den som lyssnar på den här debatten kan det låta som om frågan är mer komplicerad än vad den faktiskt är. Den är inte så komplicerad egentligen. En lag har trätt i kraft. En förordning styr storleken på schablonerna i föräldraavdraget.

Det som vi i Centerpartiet lyfte fram i vårt förslag till utskottsinitiativ, som fick stöd av den övriga oppositionen, var att man relativt omedelbart bör gå in och ändra i förordningen för att minimera eller möjligen nollställa schablonen där. Det skulle göra att det inte felaktigt läggs på en schablon. Därefter bör en lagändring utredas, vilket ju alltid tar lite längre tid. Det är vad både Försäkringskassan och ISF har pekat på behöver göras.

Herr talman! I Malin Danielssons första anförande nämndes att det emellanåt behövts brandkårsutryckningar vad gäller den personliga assistansen och att Liberalerna varit garanten för dem. Nu behövs en brandkårsutryckning, men Liberalerna är inte längre garanten för att sådana sker. I december hade det funnits möjlighet – om Tidöpartierna inte hade förhalat och bordlagt förslaget till utskottsinitiativ – att göra ett tillkännagivande till regeringen som hade kunnat leda till att analysen man nu satt igång hade påbörjats redan i januari.

Vill vi komma till rätta med det här är det inte ytterligare utredningar som behövs. Vi är förmodligen rätt överens om problembilden. Det som saknas nu är handling. Varför, herr talman, ska regeringen behöva utreda en gång till om utfallet ligger i linje med lagstiftarens intentioner? Det gör det ju inte.

Anf. 127 MALIN DANIELSSON (L) replik:

Herr talman! Förra mandatperioden drev Liberalerna igenom stärkt rätt till assistans och även genom januariavtalet att huvudmannaskapsutredningen för assistansen tillsattes. Vi drev på via riksdagen för att få till förändringar på dessa områden eftersom vi ser att det finns omfattande problem med den personliga assistansen som gör att man har kommit ganska långt ifrån de grundintentioner som fanns 1994 när vi drev igenom reformen för första gången.

Vi kommer att fortsätta ta ansvar för att driva igenom detta och göra de brandkårsutryckningar som ibland behövs. Skillnaden mellan den här mandatperioden och den förra är att vi nu sitter i regeringen och driver detta där. Jag är trygg med att regeringen kommer att leverera.

Så snart analysarbetet är färdigt – vilket jag ser att det kommer att vara inom kort – hoppas jag att vi har åtgärder på bordet som kan sättas in direkt för att förhindra dubbla föräldraavdrag. Det ska bli tydligt att barn i behov av assistans ska få det de har rätt till.

Anf. 128 KATARINA LUHR (MP):

Herr talman! I dag debatterar vi en fråga som har varit en av funktionsrättsrörelsen mest välbevakade i ett drygt år. En stor mängd artiklar har skrivits på de nyhetssajter som inriktar sig på att bevaka utvecklingen på området personlig assistans. De flesta som ansvarar för frågorna har säkert blivit intervjuade. Det är helt enkelt tydligt att frågan, som kanske inte är känd för den breda allmänheten, verkligen engagerar och upprör alla som är berörda av den. Det är inte överraskande.

Dagens situation har uppstått trots att det inte verkar vara någon som ville eller i dag vill det. Den har uppstått trots att intentionen från utredare och lagstiftare var en annan än den vi nu ser.

Det dröjde inte länge efter det att lagändringen som är orsaken till dagens debatt trädde i kraft den 1 januari förra året innan alla partier fick signaler från olika funktionsrättsorganisationer om att något inte stod rätt till. Familjer fick uppleva att deras barn skulle ha rätt till mycket färre assistanstimmar än vad som var fallet innan lagändringen. Det schabloniserade föräldraavdraget, som lagstiftaren hade tänkt sig skulle göras utifrån barnets totala behov gjordes i stället av Försäkringskassan från barnets beräknade hjälpbehov. Flera aktörer inom funktionsrättsrörelsen har beskrivit detta som att det nu görs dubbla avdrag.

På grund av denna situation har det i socialutskottet gjorts ett flertal försök att adressera problemet. Försäkringskassan har kommit till utskottet två gånger för att svara på frågor och ge sin bild. Den senaste gången kom de i sällskap av Inspektionen för socialförsäkringar, ISF, som samtidigt presenterade sina slutsatser.

ISF har i en rapport beskrivit den uppkomna situationen och de olika tolkningar som har gjorts av lagstiftare respektive Försäkringskassan. Deras rekommendation till regeringen är att bland annat överväga att tydliggöra regelverket för schablonavdraget för föräldraansvar.

Besöket var ett svar från regeringspartierna och Sverigedemokraterna på Centerpartiets förslag till utskottsinitiativ, som samtliga partier i oppositionen hade ställt sig bakom. Förslaget tog sin utgångspunkt i Försäkringskassans egen uppföljning av reformen som kom i slutet av oktober förra året. Där skriver Försäkringskassan tydligt att de anser att de gör en korrekt tolkning av lagen och därmed tillämpar den på rätt sätt: ”Om lagstiftarens intention var något annat än detta torde det därmed krävas ytterligare lagändringar.”

I förslaget till utskottsinitiativ står det att regeringen borde få i uppdrag att nollställa eller minimera föräldraavdraget i förordningen om assistansersättning och sedan återkomma till riksdagen med ett förslag till förtydligande gällande föräldraavdraget i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Förslaget avsågs, bland annat med hänvisning till de tre motionsyrkanden som ligger till grund för dagens debatt. Yrkandena var, vilket påpekades av oppositionen vid behandlingen av förslaget till utskottsinitiativ, naturligtvis skrivna innan Försäkringskassans inställning

var helt känd, eftersom rapporten ju skrevs efter det att den allmänna motionstiden hade avslutats. Därför är att-satserna inte lika precisa, men de fångar i stort sett huvudproblemet.

Herr talman! I Miljöpartiets motion föreslås bland annat ett tillkännagivande till regeringen om att skyndsamt vidta åtgärder mot de nyligen uppkomna försämringsarna i fråga om tillgången till personlig assistans, bland annat vad gäller barns tillgång till personlig assistans. Tillämpningen av avdraget för föräldraansvar måste ses över och åtgärdas så snart som möjligt, antingen genom att förordningen med bilagor ses över eller genom att en mindre lagändring genomförs skyndsamt.

Sedan vår motion skrevs har problemet som vi försökte adressera alltså blivit allt tydligare, inte minst genom Försäkringskassans egna uttalanden om att en lagändring krävs för att tillämpningen ska kunna förändras. Det är alltså tydligt att det finns ett problem, och det är tydligt vad som krävs för att åtgärda problemet.

Vi har naturligtvis noterat att regeringen på olika sätt arbetar med frågan, men vi ställer oss frågande till att ytterligare analysarbete behövs. Det är också svårt att förstå varför man alls har en hantering där man bryter ut tre enskilda yrkanden ur tre olika motioner och tar upp dessa i ett eget betänkande om syftet inte är att möjliggöra en snabbare hantering av själva problemet.

Vi anser att regeringen redan nu bör vidta konkreta åtgärder när det gäller det schabloniserade föräldraavdraget. Regeringen bör skyndsamt fatta beslut om att ändra föräldraavdragets omfattning i förordningen om assistansersättning. Regeringen bör parallellt ge en utredare i uppdrag att ta fram förslag till förtydligande av lagstiftningen när det gäller föräldraavdraget och därefter återkomma till riksdagen. Jag yrkar bifall till reservationen i betänkandet.

Anf. 129 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD):

Herr talman! Det mesta är redan sagt i den här frågan. Lagen som skulle ge fler – framför allt barn – möjlighet till assistans, blev inte riktigt som det var tänkt. Det kan vi konstatera.

Vi kan också konstatera att trots lagändringen fortsätter Försäkringskassan att bedöma de grundläggande behoven med hänsyn till barnets ålder samtidigt som de tillämpar det nya föräldraavdraget. Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna var de partier som när förslaget lades fram varnade för att just detta skulle kunna ske. Vi såg en risk för att barn med omfattande funktionsnedsättningar skulle hamna under 20-timmarsgränsen om föräldraavdraget gjordes utan att man beaktade barnets helhetsbehov. Vi kan med smärta säga att det är där vi är i dag.

Det finns flera exempel på hur fel detta har blivit. Tidigt kom det varningssignaler, vilket många har varit inne på här, om att Försäkringskassan just gör dubbla avdrag. En lag som skulle möjliggöra assistans för fler barn slog nu i stället undan benen för detta. Sverigedemokraterna valde därför att redan under allmänna

motionstiden i oktober lägga fram ett förslag om att regeringen skulle ta initiativ till att ändra i förordningen till Försäkringskassan, vilket är ett av de förslag vi har att ta ställning till.

Nu är vi i läget att regeringen redan har tagit initiativ till att åtgärda detta, och därför finns det ingen anledning för Sverigedemokraterna att stå fast vid just det specifika förslaget. Det innebär inte att vi inte längre driver frågan, vilket vissa vill ge sken av, utan det är precis tvärtom: Vi driver den ännu hårdare, och vi driver den där den drivs bäst – det vill säga i diskussioner med regeringen.

Jag kan också konstatera att det finns lite olika uppfattningar om vad som är det snabbaste sättet att hantera frågan och uppnå resultat. Det finns i dag en möjlighet att föreslå ett tillkännagivande om att regeringen redan nu ska vidta konkreta åtgärder när det gäller föräldraavdraget, vilket är precis det vi anser att man nu har gjort. Men i detta måste vi också ha med oss att regeringen i praktiken kan hantera tillkännagivanden precis som den vill; det är egentligen ingenting som förpliktar.

Det vi gör nu är i stället att säkerställa att regeringen faktiskt agerar. Det är tydligt i utskottets text att det inte finns tid att vänta på Försäkringskassans rapport – en rapport som helt missar hur det ser ut i kommunerna. Nu har det alltså tillsatts en analysgrupp som ska analysera detta och ta fram förslag på åtgärder, vilket är ett uppdrag som Försäkringskassan inte har. Hur det ser ut i kommunerna kommer att bli en avgörande sak att titta på.

Även om det hade blivit ett tillkännagivande hade regeringen fått göra någon form av analys av läget för att komma fram till om rätt åtgärder vidtas och säkerställa att de får önskad effekt. Det vi gör nu är alltså i stället att vi tillsammans, på riktigt, säkerställer att regeringen faktiskt agerar. Det arbetet är dessutom redan påbörjat, och det är ett arbete som det annars skulle kunna vara upp till regeringens goda vilja att genomföra eller inte genomföra, helt utan någon tidsram. Att ett tillkännagivande skulle vara det snabbaste sättet är med andra ord inte korrekt. Att påstå att detta är något som förhållar processen är lite grann ett sätt att knipa några billiga politiska poäng.

Vi kan också konstatera att det finns ett visst fokus kring skrivningen att analysera ”om” utfallet ligger i linje med lagstiftarens intentioner och ”vid behov” ta fram förslag. Jag ska vara ärlig och säga att jag studerade på detta först, men vad jag har förstått kan man inte be någon att analysera något om man redan på förhand vet vad de ska komma fram till. Detta måste analyseras noga, så att vi landar i ett bra resultat.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

I detta anförande instämde Leonid Yurkovskiy (SD).

Anf. 130 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C)
replik:

Herr talman! Jag uppfattar både Sverigedemokraterna och Carina Ståhl Herrstedt som relativt tydliga såväl i talarstolen som i tidigare debatter och intervjuer.

På assistanskoll.se uttryckte ledamoten att hon kände sig lurad om föräldraavdraget utifrån hur det har kommit tillämpas, och i den motion som Sverigedemokraterna väckte under allmänna motionstiden föreslås en ändring i förordningen – trots att vi vid den tidpunkten inte hade fått bekräftat från Försäkringskassan och ISF att det faktiskt tillämpades felaktigt på det vis som vi hade fått signaler om.

Det är bra att motionen väcktes, för den är viktig. Förslaget i motionen är bra. Det blir därför lite märkligt att Sverigedemokraterna nu yrkar avslag på samma motion. I replikskiftet med Vänsterpartiets Nadja Awad sa Carina Ståhl Herrstedt att förslaget är passé eftersom det i princip redan är genomfört. Redan genomfört? Det är det inte på något vis; det är tvärtom på det viset att regeringen ännu inte har bestämt sig för om det faktiskt är så att lagstiftningen tillämpas felaktigt eller inte.

Vi har i varje replikskifte tagit upp den formulering som finns i majoritetens skrivning i betänkandet, det vill säga att man först och främst ska utreda ”om” förordningen tillämpas felaktigt för att därefter eventuellt, ”vid behov”, föreslå förändringar. Det är långt ifrån den tydliga skrivning som Sverigedemokraterna hade i sin motion. Varför behöver detta utredas en gång till?

Anf. 131 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD)
replik:

Herr talman! Jag tackar Christofer Bergenblock för frågorna.

Det är kul att ledamoten tycker att jag har varit tydlig. Det var nämligen min ambition, och jag verkar i alla fall ha lyckats med den biten.

Som jag sa i mitt anförande studsade jag själv på de ord som Christofer nämner – just att det står att det ska utredas ”om” utfallet ligger i linje med lagstiftarens intentioner och ”vid behov” tas fram förslag. Men det blir ju en ganska naturlig och korrekt ordning, för även om Christofer, jag och alla andra vet hur det ligger till kan man ju inte be någon att analysera någonting och redan på förhand säga vad de ska komma fram till. Det blir ju en märklig ordning.

Det är dock så man gör i alla utredningar: Trots att man egentligen vet hur landet ligger ber man någon utreda eller analysera det. Då blir det sådana här vaga skrivningar till en utredning eller analysgrupp. Med det sagt är det ingen som ifrågasätter att detta behövs och att det ska göras.

När jag i mitt tidigare replikskifte i dag sa att detta i någon mening redan är uppfyllt är det ju så här, om vi ska vara ärliga: Mitt yrkande handlade om att regeringen skulle ta initiativ till att ändra i förordningen. Jag menar att regeringen nu har tagit det initiativet, det vill säga till att titta på om det är i förordningen man

ska ändra eller om det kanske är bäst att ändra i lagstiftningen – eller om man behöver göra både och. Det är precis det som ska analyseras.

Jag tänker att detta är ett viktigt arbete att göra. Det är också tydligt att vi inte kan invänta den rapport som kommer i september utan att detta är ett brådskande arbete. Med det anser jag inte heller att vi förhålar någonting.

Anf. 132 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C)
replik:

Herr talman! Ledamoten upprepar att hon studsade inför ordet ”om” i utredningen men att det är en naturlig del när man gör en analys eller en utredning. Men så är det ju inte. Är man enig om hur problembilden ser ut utgår man från problembilden och ger i uppdrag att ta fram förslag på åtgärder för att komma till rätta med problemet; man ger inte i uppdrag att utreda en gång till om problembilden stämmer. Men det är just det regeringen nu ska göra.

Möjligen är det på det viset att Sverigedemokraterna blev lurade eller förda bakom ljuset, eller missade informationen, när diskussionen förmodligen fördes internt mellan Tidöpartierna och ministern väl försökte tydliggöra vad hon hade för ambitioner. Det står dock svart på vitt vad som ska göras på Socialdepartementet: Först och främst ska man utreda ”om” detta är ett problem, och skulle man komma fram till att det är det kan man återkomma med åtgärder ”vid behov”.

Därför är det inte längre på något vis lika tydligt som det var i den där motionen från Sverigedemokraterna, och det är absolut inte lika tydligt som det var i det utskottsinitiativ som Centerpartiet föreslog. Där föreslog vi ändringar i både förordningen och lagstiftningen.

I stället lämnas vi med en rätt stor otydlighet. Vi vet ju inte om det kommer att bli ett konkret förslag från regeringen om att ändra i förordningen. Vi vet inte heller om det kommer att bli ett konkret förslag från regeringen om att ändra i lagstiftningen. Det kanske inte blir något förslag alls, för man kanske konstaterar att det inte finns några problem med nuvarande lagstiftning – eftersom man inte har lyckats komma fram till det ännu.

Anf. 133 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD)
replik:

Herr talman! Tack för ytterligare frågor.

Christofer Bergenblock är helt plötsligt lite orolig för att analysen skulle komma fram till att det inte är ett problem. Det blir en märklig vurpa i debatten. Det kommer såklart inte att hända.

Vi vet allihop att det är ett problem. Samtidigt får vi lite olika signaler. Försäkringskassan att det är tydligt som det står i lagen i dag medan ISF tycker någonting annat. Det är precis det som man ska analysera.

Det handlar inte om att det ska göras utan om hur vi gör det på bästa sätt. Om vi säger att vi ska nolla föräldraavdraget är vi tillbaka till det förslag som vi

hade från början. Det fanns en anledning till att vi med bred enighet fattade beslut i den här frågan.

Det är ingen som vill tillbaka till hur vi hade det innan med det gamla föräldraansvaret. Inte minst har Malin Danielsson på ett väldigt bra sätt redogjort för att det är farligt om vi landar där.

Man säger att vi vill nolla det. Det kanske alla på något vis skulle vilja säga. Man vi måste också stanna upp och tänka. Är det bästa att nolla det? Är det bästa att sänka det? Är det bästa att ändra det? Vi lade fram förslag om att det inte skulle vara så högt och att vissa åldersgrupper undantas när förslaget lades fram. Det har varit otydligheter i den här frågan.

Att ta fram förslag på åtgärder är precis det man ska göra nu. Vi måste titta på det och analysera. Hur gör vi det på bästa sätt? Det är ingen som är nöjd med hur det har gjorts hittills. Det är heller ingen som tar ansvar för att det har blivit så. Nu måste det rättas till. Vi tycker allihop att det ska rättas till. Vi har bara olika vägar dit.

Anf. 134 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Herr talman! Nu har ledamoten Christofer Bergenblock på ett föredömligt sätt redogjort för regeringens analysuppdrag och även för utskottsinitiativet från Centerpartiet.

Herr talman! Min fråga till Sverigedemokraternas representant Carina Ståhl Herrstedt är: Hade det inte varit betydligt enklare att redan i december ställa sig bakom utskottsinitiativet då vi hade majoritet i utskottet och i kammaren?

Hade det inte också varit betydligt tydligare för väljarna och för lyssnarna att ni hade stått bakom er egen motion som ni skrev under den allmänna motionstiden? Ni skriver i ert yrkande om att ta initiativ att ändra i förordningen.

Det var precis det som stod i utskottsinitiativet som Centerpartiet lade fram. Vi har också fått signaler om vad som felar. Dessutom är det i det gemensamma initiativet, som vi allihop står bakom som opposition, tydligt att man ska ha en analysdel. Det finns både en del om vad man ska göra och en analysdel.

Hade det inte varit mycket enklare om Carina Ståhl Herrstedt från Sverigedemokraterna sagt ja till det? Nu blir man som opposition misstänksam. Vad är regeringens och Sverigedemokraternas intentioner? Vi hörde tidigare att Moderaternas regeringsrepresentant inte kunde svara konkret på vad man har för ambitioner i frågan.

Anf. 135 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD) replik:

Herr talman! Tack för frågorna, Mikael Dahlqvist! Det var ett helt batteri. Jag ska försöka att komma ihåg dem.

Hade det inte varit enklare att ställa sig bakom utskottsinitiativet som föreslogs i december? Det innebar att nolla föräldraavdraget. Kan Mikael Dahlqvist säga här och nu att han vet exakt hur ett sådant beslut skulle landa? Jag kan inte göra det. Jag vet inte hur det till exempel skulle slå ute i kommunerna.

Jag vet inte hur kommunerna hanterar den här frågan. Det är det ingen som vet, och det är vad vi ska analysera. Vi har tidigare hört andra ledamöter säga att kommunerna förmodligen följer efter. Det gör de förmodligen, men det är det ingen som vet. Det är precis det som vi nu ska analysera. Vi ska få med oss hur Försäkringskassan bedömer det och hur de bedömer det ute i kommunerna.

Det ställdes en fråga om varför vi inte står bakom vårt eget förslag. Vårt eget förslag säger att vi vill att regeringen ska ta initiativ till att ändra i förordningen. Som jag sa i mitt anförande och i tidigare replikskiften är det precis det som vi nu tycker att man göra. Man tar ett initiativ.

Det var tyvärr inte hårdare skrivet än så. Det har jag suttit och beklagat mig över på utskottets sammanträden. Vårt förslag var för vagt formulerat för att ta ett initiativ till att ändra på detta. Därför har vi valt att inte stödja det.

Den sista frågan handlade om att det hade varit enklare för oss att säga ja till Socialdemokraternas och oppositionens reservation. I den står det: ”Vi anser emellertid att regeringen redan nu bör vidta konkreta åtgärder när det gäller det schabloniserade föräldraavdraget. Regeringen bör skyndsamt fatta beslut om att ändra föräldraavdragets omfattning.”

Det är där vi skiljer oss lite. Jag menar att det är precis det vi tittar på att göra nu. Att det är skyndsamt står i utskottstexten. Det står tydligt att vi inte har tid att vänta på Försäkringskassans rapport. Detta måste ske innan. Vi har också drivit på för att det ska ske tidigare. Det blir skyndsamt.

Anf. 136 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Herr talman! Tack så mycket, Carina Ståhl Herrstedt, för svaren!

Jag ser fortfarande inte varför man ska göra A och sedan B. A är att gå in här och nu och ändra en förordning, något som rekommenderas bland annat av utredningen från Inspektionen för socialförsäkringen. Det är väldigt tydligt i oppositionens förslag. Vi vill att man ska analysera och utreda om det behövs ytterligare förändring av själva lagtexten. Det är svar på den fråga som ledamoten ställde till mig.

Det är fortfarande intressant att fråga Carina Ståhl Herrstedt om detta. Sverigedemokraterna är en given del av regeringen. Utan Sverigedemokraternas välsignelse hade vi inte haft en borgerlig regering. Sverigedemokraterna har också många gånger visat sin styrka i den positionen.

Min fråga gäller det som är lite otydligt i debatten. Det är också därför som jag sa att det hade varit enklare om Sverigedemokraterna hade ställt sig bakom detta så att det hade blivit tydligt för väljarna. Det gäller framför allt de barnfamiljer, de föräldrar, som just nu drabbas.

Min fråga är: Är ni i hela regeringsunderlaget överens om att ni vill förändra den gällande lagstiftningen? Jag upprepar det som jag sa i det förra replikskiftet. I kammaren fick i varje fall inte jag klart besked från

Moderaternas representant om ni är det, som svar på en rak fråga från en annan ledamot.

Anf. 137 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD)
replik:

Herr talman! Tack för ytterligare frågor!

Frågan gällde varför vi inte fortsatt stöder förslaget. Hur ska vi ändra det? När vi talar om att ändra i förordningen, talar vi då om att nolla det? Talar vi om att sänka det? Om vi talar om att sänka det, hur mycket ska vi sänka det utan att det slår fel? Om vi talar om att nolla det, hur slår det för de barn som redan har fått besked eller är på väg in i systemet?

Det finns alldeles för många hur-frågor i detta för att vi bara ska kunna trycka på en knapp och nollställa eller sänka. Det är vad vi måste titta på så att vi nu gör rätt och inte gör samma misstag. Det var absolut inga medvetna misstag som gjordes när det skrevs fram. Det var små ord som gjorde att vi står här i dag. Man valde att tala om grundläggande behov i stället för det totala hjälpbehovet.

Det är små ord som har betydelse. Det är just sådant vi måste analysera så att vi gör rätt den här gången. Det är ingen som gynnas av att vi hastar och att det blir fel igen. Jag tror att det ändå är ganska tydligt vad Sverigedemokraterna tycker och vill.

Jag kan försäkra ledamoten om att det har varit otaliga diskussioner om detta med regeringsunderlaget. Jag kan tryggt säga att jag inte har fått någon annan uppfattning än att alla står bakom att det är någonting som måste åtgärdas, men vi är fortfarande på frågan hur vi kan göra det på bästa sätt. Detta är ett ärvt problem som någon nu måste rätta till, och det är precis det vi försöker att göra.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 mars.)

§ 10 Riksrevisionens rapport om reduktionsplikten för bensin och diesel

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande

2023/24: MJU8

Riksrevisionens rapport om reduktionsplikten för bensin och diesel (skr. 2023/24:44)
föredrogs.

Anf. 138 MARTIN KINNUNEN (SD):

Herr talman! Vi ska återigen debattera reduktionsplikten här i kammaren liksom vi gjorde sent i fjol. Jag tänkte inleda med att titta lite på konsekvenserna, för det var ju en del tal här i kammaren om detta.

Konsekvenserna för dieselpriiset i samband med sänkningen av reduktionsplikten blev mer än 4 kronor per liter. För HVO100, som egentligen inte berördes direkt av reduktionsplikten, blev sänkningen mer än 6 kronor.

Herr talman! Riksrevisionen konstaterar i den skrivelse vi har att behandla här i dag att reduktionspliktslagen inte var genomförbar. Reduktionspliktslagen har sin bakgrund i den miljömålsberedning som tillsattes under det första halvåret 2010 och som bestod av sju av riksdagens i dag åtta partier. Sverigedemokraterna var alltså inte med, och vi bjöds heller inte in till beredningen efter riksdagsinträdet.

Vi vet i dag vad som hände sedan. Miljömålsberedningen beslutade om ett väldigt ambitiöst utsläppsmål för transporter som till stor del skulle uppnås med biodrivmedel. Remissinstanser varnade för oerhörda prisökningar, men man valde att inte lyssna utan hoppades på någonting annat.

Frågan utreddes vidare. I budgetpropositionen 2018 kom förslaget om en reduktionspliktslag. Någon konsekvensanalys värd namnet gjordes dock aldrig av den socialdemokratiska regeringen, och när vi ifrågasatte hur dyrt det skulle bli att transportera sig i vårt land slog man dövörat till. Vad Riksrevisionen nu konstaterar är precis detsamma som vi sverigedemokrater konstaterade innan lagen kom till.

Det kan också nämnas att den socialdemokratiska MP-regeringen var så slug att man samtidigt sänkte skatten på diesel vid genomförandet så att medborgarna inte skulle märka vad regeringen precis hade satt igång. Man hoppas naturligtvis på att produktionen skulle öka i Sverige, att importen skulle minska och att vi skulle få ett lägre pris.

Men, herr talman, importen minskade inte speciellt mycket eftersom inblandningen hela tiden ökade. Priset på biodrivmedel gick inte ned, utan vad vi fick se var ett Sverige med världens högsta dieselpriiser, detta i ett stort och glesbefolkat land som är beroende av rimliga priser på transporter av såväl varor som människor.

Herr talman! Reduktionspliktslagen kan tjäna som exempel i historieböckerna på dålig och oövertänkt politik, där man väljer att lyssna till fromma förhoppningar och strunta i att se till konsekvenserna. Reduktionspliktslagen var aldrig hållbar. Folk blev aldrig tillfrågade. Människor fick aldrig veta vilka konsekvenser politiken skulle leda till, och man kunde tidigt se att det inte fanns någon tolerans.

Herr talman! Vi hör nu kritiska röster från vänsterpartierna om att Tidöpartierna saknar en plan för hur vi ska nå Sveriges åtaganden inom ESR. För människor utanför detta utskott kan vi sammanfatta ESR som en EU-förordning som ger varje land krav när det gäller att minska utsläpp inom transportsektor, lantbruk och uppvärmning. Man har också möjlighet till viss flexibilitet via köp av utsläppskrediter utomlands och så vidare.

Herr talman! Jag kan tycka att det är lite provocerande när man från exempelvis socialdemokratiskt håll efterlyser omedelbar politik för att nå ESR-åtagandet, för vad den socialdemokratiska regeringen gjorde när Sverige förhandlade ESR var att bygga hela den svenska positionen på den gamla

reduktionspliktslagstiftningen, en lagstiftning som Riksrevisionen alltså konstaterat inte var genomförbar.

Med detta som grund konstaterade man alltså att det svenska ESR-åtagandet inte var något problem – titta, vi har den här reduktionspliktslagen som kommer att göra att Sverige klarar detta utan problem!

Herr talman! Den situation vi har i dag är att det knappt finns något parti i Sveriges riksdag som tycker att den gamla reduktionspliktslagen var bra. Det finns knappt något parti i riksdagen längre som vill ha den gamla reduktionspliktslagen. Hela den svenska förhandlingen rörande ESR-åtagandet byggde alltså på en lagstiftning som vi alla nu vet inte har något stöd i Sveriges riksdag.

Det är det här som har skapat problem för Sverige att nå ESR-åtagandet. Hade den dåvarande regeringen förstått att det här var en dålig och orealistisk lag som man inte kunde bygga den svenska positionen på hade Sverige haft möjlighet att skaffa sig undantag. Man hade kunnat justera det svenska åtagandet, precis som andra länder har gjort. Ett exempel är Malta som har undantag på grund av en väldigt stor banksektor. På samma sätt hade Sverige kunnat arbeta för undantag på grund av att vi gjorde väldigt många åtgärder på uppvärmningsområdet tidigt, på 70-, 80- och 90-talen.

Det är alltså inte Sverigedemokraternas fel att det kommer att bli utmanande att nå ESR-åtagandet, och det är inte Sverigedemokraternas fel att man i dag inte kan svara på vad som ska komma i stället när reduktionspliktslagen försvinner från och med 2027.

I detta anförande instämde Leonid Yurkovskiy (SD).

Anf. 139 BJÖRN PETERSSON (S) replik:

Herr talman! Jag må vara ny i miljö- och jordbruksutskottet, men jag blir ändå förbluffad över ledamoten Martin Kinnunen när han tar upp diskussionen om konsekvensanalys och avsaknaden därav.

I Riksrevisionens granskningsrapport som vi i dag ska debattera slås det fast att det saknades fullgoda konsekvensanalyser. Förbluffelsen kommer när ledamoten försöker skylla borttagandet av reduktionsplikten på den förra regeringen, när den regering som Kinnunen och hans parti satt att göra denna förändring inte alls har gjort någon konsekvensanalys. Det finns ju ingen konsekvensanalys!

I och för sig gör ledamoten Kinnunen en del av en konsekvensanalys här när han försöker att ge sken av att Sverigedemokraterna inte skulle bära ansvar för om Sverige inte klarar av att leva upp till målsättningarna i ESR. I själva verket är det ju Sverigedemokraterna som har drivit på och genomfört borttagandet av reduktionsplikten – den reduktionsplikt som rapporten som vi i dag ska debattera mycket riktigt slår fast är en viktig del i att klara målsättningen.

Jag undrar hur Martin Kinnunen och Sverigedemokraterna avser att lösa de åtaganden vi har nu när de väljer att ta bort reduktionsplikten.
(Applåder)

Anf. 140 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Välkommen till miljö- och jordbruksutskottet och våra debatter, Björn Petersson! Vi ser fram emot fler tillfällen.

Sverigedemokraterna tar naturligtvis ansvar. Vi har levererat en klimathandlingsplan som är väldigt tydlig på området. Där tydliggör vi också att vi kommer att ha den här reduktionspliktslagen till 2026. Sedan kommer det att göras en utredning som innan den nuvarande reduktionspliktslagen går ut kommer att presenteras. Därefter kommer frågan att tas vidare.

Herr talman! Konsekvenserna av den gamla reduktionspliktslagen vet vi i dag. Den var väldigt kostsam för det svenska samhället. Vi såg kraftiga pris-sänkningar när vi justerade reduktionspliktslagen. Mest uppseendeväckande är prisjusteringen som uppstod för HVO100, alltså det bränsle som enbart innehåller HVO. Det är i dag uppenbart att det var ett fåtal företag på den svenska marknaden som tjänade ohyggliga pengar på detta eftersom det ju är marginalprissättning på alla produkter. Det är den sista litem HVO som har betydelse.

Jag noterar en detalj här. Jag har debatterat dessa frågor med Socialdemokraterna under ett par mandatperioder. Under den förra mandatperioden debatterade jag reduktionspliktslagen med Socialdemokraterna. Samma person som jag debatterade reduktionspliktslagen med då är i dag vd för ett av företagen på marknaden, som hade hoppats att tjäna ohyggligt stora pengar på att sälja dyr HVO på den svenska marknaden.

Är det vanligt förekommande i det socialdemokratiska partiet att man försöker kombinera affärsintressen med politik och gå till storbolagen efteråt?

Anf. 141 BJÖRN PETERSSON (S) replik:

Herr talman! Ledamot Kinnunen hänvisar i sitt svar till att klimathandlingsplanen ska utredas efter valet 2026. Som jag förstår klimathandlingsplanen innehåller den förslag om ett inhemskt utsläppshandelssystem och idéer om en höjd reduktionsplikt. Det är en tanke som bygger på att vi ska få ned utsläppen genom att öka kostnaderna på bränsle så att efterfrågan minskar, det vill säga hålla igen försäljningen av bränsle utifrån en kostnadsmässig grund.

Då måste jag ställa en fråga till ledamot Kinnunen, nämligen om Sverigedemokraterna står bakom de tankarna i klimathandlingsplanen som presenterats av ministern.

I övrigt ställer jag mig frågande till hur Sverigedemokraterna resonerar om priset på bränsle på sikt. Det är min bestämda uppfattning att oljan är en ändlig produkt och att priset kommer att fortsätta att öka. Ledamoten hänvisar till den tidigare debatten när Kinnunen påstod att priset skulle minska med 5,50. Det gjorde det inte, utan det minskade med ungefär 4 kronor. Nu en fjärdedel in på året är en fjärdedel av den minskningen borta. Om någonting av den prisminskningen består efter årets slut återstår att se, men på sikt är det inte så. Vad ska vi som bor på landet köra våra

traktorer på när priset på olja skenar och det inte finns någon ny produktion av biobränsle?
(Applåder)

Anf. 142 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar Björn Petersson för frågorna.

Jag kan konstatera att när jag körde förbi pumpen i dag kostade bensin och diesel lika mycket. Det är unikt för dem som har tankat enbart i Sverige sedan reduktionsplikten infördes. Men i alla andra länder är priset för diesel i regel billigare, och vi är på väg mot det även i Sverige. Det är positivt eftersom det visar på att vi har fått ett lägre dieselpreis än vad vi hade haft annars. Vi kan också konstatera att dieselpriiset i dag är ungefär 10 kronor lägre än vad det var som högst under Socialdemokraternas tid vid makten.

Herr talman! 4 kronor, 6 kronor, 1 krona – det är ungefär så mycket vi fick en sänkning av de olika bränsletyperna vid årsskiftet. Det har stor betydelse för det svenska samhället och för möjligheten till jobb och tillväxt när vi befinner oss i ett jobbigt kostnadsläge för regionerna och för kommunerna. För regionerna betyder det åtskilliga hundratals kronor i minskade kostnader. Då har jag inte ens räknat med kommunerna, men det kan mycket väl handla om miljardbelopp. För det svenska samhället som helhet handlar det om minskade kostnader på tiotals miljarder bara under 2024.

Detta är såklart en viktig del i den politik som Sverigedemokraterna står för, det vill säga att minska kostnadsbördan för kommuner, regioner och företag. Vi sverigedemokrater tänker inte återinföra något slags styrmedel som gör att Preem, St1 eller finska Neste tjänar storkovan på gammal socialdemokratisk politik. Det kommer inte att hända. Jag tror definitivt inte att sverigedemokratiska politiker kommer att få fina jobb inom biodrivmedelsindustrin framöver.

Anf. 143 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr talman! Det är trevligt att få vara här och debattera reduktionsplikten igen!

Jag reagerade när Kinnunen uttalade att ingen var för reduktionsplikten. Där vill jag påminna om historien. Det var sju partier som tillsammans beslutade om reduktionsplikten. Med de underlag, med deras styrkor och brister, som stod till buds då enades sju partier i Sveriges riksdag om att införa reduktionsplikten och säkerställa att vi kraftfullt minskar utsläppen av växthusgaser. Med den politiken var vi tillsammans på väg att nå vårt riksdagsfastställda mål om minst 70 procent mindre utsläpp från transportsektorn till 2030, vårt etappmål för de nationella utsläppen inom ESR-sektorn till 2030 och vårt bindande åtagande till EU.

När vi röstade om Tidöpartiernas förslag om att kraftigt öka utsläppen genom att minska reduktionsplikten var resultatet på voteringstavlan 147 mot 148. Det hade räckt med att *en* ledamot från antingen Liberalerna, Sverigedemokraterna, Moderaterna eller Kristdemokraterna hade röstat med klimatsamvete,

och då hade vi inte haft de kraftiga utsläppsökningarna vi nu ser.

När reformen genomfördes talade Kinnunen om kriser för hushållen. Klimatpolitiska rådet säger att användandet av reduktionsplikten som en regulator av bränslepriser har varit direkt olämpligt. Varför jobbade inte Tidöpartierna i stället med fördelningspolitik för att stötta hushållen när energipriserna stack i väg efter Rysslands invasion av Ukraina?

Anf. 144 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar Elin Söderberg för frågorna.

Det är korrekt att jag i mitt anförande hävdade att nästan ingen är för den gamla lagen, men det är dock ett miljöparti som tycks vara för den gamla lagen. Det är så jag uppfattar det. Det finns också ett vänsterparti som innan valet inte var för den gamla lagen, men nu är det lite oklart. Det var tydligt när Dadgostar åkte runt med hjälm på huvudet och pratade med journalister. Då var man kritisk, och det lät annorlunda – men det berör inte Elin Söderbergs parti.

Herr talman! Jag vill tydliggöra en viktig detalj, nämligen att utsläppen i världen inte har ökat för att vi har ändrat reduktionspliktslagen. Det finns ingenting som tyder på att produktionen av biodrivmedel har minskat. Vad som har hänt är att biodrivmedlens användningsområde har förändrats. Dels har det flyttat konsumtion av bränsle från vägtrafiken till andra delar av trafiken, dels har HVO flyttats till andra länders marknader.

Det här betyder att vi inte kommer att se någon nettoförändring. Däremot är det korrekt att kalkylerna förändras, men för det globala klimatarbetet har ingen försämring skett över huvud taget. Det finns ingen forskning i världen som har visat att förändringen vid årsskiftet av den svenska reduktionspliktslagen har lett fram till ökade utsläpp av växthusgaser.

På grund av EU:s och Sveriges bokföringsbeslut om hur man bokför utsläppen blir det en direkt förändring, men det är ingen förändring vad gäller utsläppen av växthusgaser i världen. Det som i så fall påverkar, givet att man tror att alla biodrivmedels utsläppseffekt är lika stor som myndigheterna har kommit fram till i sina kalkyler, är att utsläppsminskningen sker tack vare att man producerar bränslena och sedan använder dem någonstans. Men var man använder dem har ingen betydelse.

Anf. 145 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr talman! Jag tänker på ordet ansvar och undrar verkligen hur Sverigedemokraterna ställer sig till ordet ansvar.

Vi står inför extremt allvarliga klimatrelaterade risker som drabbar den svenska befolkningen både direkt och indirekt. Det är därför vi har klimatomål, och det är därför vi förväntas kunna leverera en klimatpolitik som skyddar befolkningen från dessa allvarliga risker.

Men med Martin Kinnunens uttalanden här om att utsläppen i världen kanske inte har ökat, att de sker

någon annanstans, kan man ju luta sig tillbaka. Det är jätteenkelt. Man behöver inte ta något ansvar alls, varken för Sveriges omställning eller för världens omställning, för gör vi ingenting här är det ju någon annan som kommer att minska utsläppen. Då kommer omställningen att ske någon annanstans.

Det är ett otroligt märkligt sätt att förhålla sig till det som är en av de absolut värsta samhällskriser vi står inför. Det är fastslaget. Vi ser konsekvenserna direkt när det gäller torka som drabbar livsmedelsproduktionen och leder till höjda livsmedelspriser. Vi ser översvämmade källare i Sverige. Vi ser vägar som rasar samman på grund av förvärrade extremväder.

Vi ser att antalet dagar per år ökar när det i regioner kommer att vara så varmt att det utgör en livsfara för människor. Det kommer givetvis att leda till indirekta effekter i form av klimatflyktingar och civil oro som ger säkerhetspolitiska effekter.

Det här är en bredd av konsekvenser som vi i politiken måste ta ansvar för att hantera. Men Sverigedemokraterna vill uppenbarligen inte ta något ansvar alls.

Anf. 146 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Det gick långt i Elin Söderbergs replik – vi kom till och med in på migrationsfrågorna.

Då vill jag understryka att den senaste statistiken och alla indikatorer på migrationsområdet ser bra ut. Antalet asylsökande går ned. Antalet uppehållstillstånd går ned. Antalet anhöriginvandrare går ned. Och då har vi bara börjat skrapa på ytan. Stora delar av Tidöavtalet återstår, så jag är övertygad om att vi kommer att kunna få ned migrationen ännu mer.

Det kommer inte att påverkas det minsta av hur reduktionspliktslagen är utformad. Det finns ingen direkt koppling här, vill jag hävda. Reduktionspliktslag och migrationsflöden är olika frågor.

Herr talman! Jag konstaterade att reduktionspliktslagens förändring inte kommer att påverka utsläppen i världen. Det har att göra med att det råder stor brist på biodrivmedel i Europa och i världen som helhet. Vi har brist på biodrivmedel till fartyg. Vi har brist på biodrivmedel till flyg.

Vi har reduktionsplikt också för flyget i Sverige som också bör förändras. Men det löser bolagen genom att betala pliktavgiften, för det finns inte tillräckligt mycket att tanka. Det är alltså en reduktionspliktslag som fungerar dåligt. Här kan man jobba med att styra om HVO så att vi har HVO till flyget, för flyget är mycket svårare att ställa om och elektrifiera än vägtrafiken är.

Vägtrafiken kommer sannolikt att bli väldigt elektrifierad ganska snart. Men det kommer nog inte att ske redan 2030, utan det kommer sannolikt att accelerera under 30-talet. Det är det vi kommer att se.

Herr talman! Jag vill understryka att reduktionspliktslagens förändringar inte kommer att få några negativa effekter på migrationsflödena till Sverige.

Anf. 147 BJÖRN PETERSSON (S):

Herr talman! Vi ser runt om i världen redan påtagliga effekter av klimatförändringarna. Tundra tinar. Glaciärer smälter. Haven blir varmare. Förändringarna i klimatet med ökat extremväder, höjd havsnivå och torka hotar framtida generationers samhällen och med det svenskt välbefinnande.

Vi behöver ta ansvar för situationen och göra allt vi kan för att hejda utvecklingen och mildra konsekvenserna. Detta kan inte lämnas till var och en att själv hantera. Vi måste lösa det tillsammans.

Därför har vi i FN och EU satt upp gemensamma mål för bland annat minskade utsläpp av växthusgaser.

Därför har vi i Sveriges riksdag beslutat om bindande mål för minskningen av våra koldioxidutsläpp i transportsektorn. För att klara det krävs en omställning till förnybara bränslen. Reduktionsplikten, att blanda ut fossila bränslen med biobränsle, är en del av den omställningen.

I dag debatterar vi Riksrevisionens rapport om reduktionsplikt för bensin och diesel.

Vi socialdemokrater välkomnar att Riksrevisionen har granskat utformningen av reduktionsplikten. Riksrevisionens arbete är avgörande i att säkerställa en effektiv och ansvarsfull klimatpolitik.

Samtidigt blir det lite tragikomiskt. Riksrevisionens granskning är gjord innan Sverigedemokraternas marionettregering stympade reduktionsplikten och skickade ned nivån från 30,5 procent till 6 procent.

Herr talman! Vi är djupt oroliga över regeringens och Sverigedemokraternas beslut att så radikalt minska nivåerna i reduktionsplikten. Det är väl uppenbart för alla att vi genom att elda 4 miljoner liter diesel mer per dag ökar utsläppen. Det kommer att bli svårt, för att inte säga omöjligt, att nå målet om minskade utsläpp till 2030.

Vi riskerar att få betala stora miljöböter till EU om vi missar målet, någonstans mellan 15 och 50 miljarder kronor – pengar vi hade kunnat använda till annat.

Det är illavarslande med ökade utsläpp och risk för böter, men det är långt ifrån det enda som oroar oss.

För oss socialdemokrater handlar den gröna omställningen om mer än minskade utsläpp och mer än mildrade klimatförändringar. För oss socialdemokrater handlar den gröna omställningen om att säkra investeringar i vårt land och att säkra framtidens sjösta jobb och med det våra kommande generationers välfärd.

För att lyckas behöver vi leda omställningen. Regeringens minskning av reduktionsplikten kastar oss längst bak i klungan. Näringslivet och investerarna förfäras. Industrins investeringar i ny teknik och i inhemsk produktion av biodrivmedel hotas nu av regeringens agerande.

Vi oroas också över vilka alternativ till reduktionsplikten som SD-regeringen kommer att driva igenom och vilka kompensationsåtgärder den kommer att föreslå.

Riksrevisionen pekar i sin granskning på alternativet att flytta en del av ansvaret för

utsläppsminskningen från transportsektorn och lägga över den på jordbruket och skogen.

Att ställa krav på jordbruket att minska sina utsläpp och återbeskoga jordbruksmark och att minska avverkningen i skogen för att öka kolinlagringen, är det vad SD-regeringen kommer att föreslå?

Ska vi lägga miljarder på att köpa in utsläppsrätter i EU? Är det vad SD-regeringen kommer att föreslå?

Från ministern och i dag från ledamoten Kinnunen får vi höra att klimathandlingsplanen ska lösa minskade utsläpp med ett nationellt utsläppshandelssystem. Är det vad SD-regeringen kommer att föreslå – att minska utsläppen genom prisökningar för att minska efterfrågan och höja priset på bensin och diesel så att folk inte har råd att tanka?

Vi är oroliga över SD-regeringens avsaknad av konsekvensanalys i sänkningen av reduktionsplikten och oroliga över avsaknaden av reella politiska alternativ.

Herr talman! I sin granskning drar Riksrevisionen slutsatsen att reduktionsplikten delvis kan bidra till klimatpolitiska mål på ett effektivt sätt. Framför allt i målet för inrikestransporter till 2030 anses det bidra till en rimlig kostnad jämfört med alternativen. Men granskningen har också visat att den tidigare utformningen av reduktionsplikten med en årlig ökning för diesel upp till 66 procent 2045 inte är genomförbar.

Herr talman! Vi socialdemokrater ser allvaret och är beredda att ta ansvar. Jag yrkar bifall till reservation 1.

Sverige behöver en ny väg framåt. Regeringens egna expertmyndigheter Energimyndigheten och Naturvårdsverket är tydliga med att vi inte klarar målen utan reduktionsplikten. Samtidigt behöver vi hitta en genomförbar och hållbar väg framåt.

Vi kallar vårt förslag Sverigebränslet. Vi föreslår i stället en hållbar inblandning av biodrivmedel som är fastlagd över tid och ökar förutsägbart och stabilt. Med start från 2024 ska nivån på basinblandningen vara 19,3 procent för diesel och 7,8 procent för bensin. Detta är en väg framåt som ger Sverige möjlighet att nå målet 2030 och ger industrin och drivmedelsbranschen den stabilitet och de planeringsförutsättningar som krävs för att våga investera i Sverige.

Vi tror också att det behövs en rad andra åtgärder för att skapa en mer stabil situation när det gäller bränslepriserna. Det befintliga systemet för reduktionsplikten är inte tillräckligt flexibelt.

Vi tror därför att det är rätt väg framåt att en del av Sverigebränslet är en så kallad tilläggsinblandning. När priset på världsmarknaden går upp kan man minska inblandningen, och när produktionen av biodrivmedel i Sverige har kommit igång i större skala och priset blir lägre kan tilläggsblandningen öka. Vi vill se en sänkt reduktionspliktsavgift, och vi vill gå över till den europeiska dieselstandarden MK3.

Vi anser även att Sverige måste jobba hårt på EU-nivå för att möjliggöra en differentiering av skatten på hållbara biodrivmedel och fossila drivmedel. Det är en

principiellt viktig fråga att klimatsmarta bränslen inte ska beskattas på samma sätt som fossila bränslen.

Sammantaget kan vi med vårt förslag också spara miljarder skattekrönor som annars skulle gå till att köpa utsläppsrätter eller betala böter till EU. Vi socialdemokrater anser att det finns mycket bättre saker att använda de miljarderna till, till exempel till att lösa sjukvårdskrisen.

Fru talman! Sammanfattningsvis är klimatförändringarna här och nu och kräver åtgärder. Ju mer ökade utsläpp i dag, desto tuffare, dyrare och mer ingripande åtgärder krävs i framtiden. Vi borde inte skjuta över mer av detta på våra barn utan här och nu ta ansvar och göra allt vad vi kan.

(Applåder)

I detta anförande instämde Malin Larsson, Sofia Skönnbrink och Anna-Caren Säterberg (alla S).

Anf. 148 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Björn Petersson för ett gott anförande. Det var mycket intressant att lyssna till.

I redogörelsen för Socialdemokraternas förslag nämndes ett antal procentsatser på biodrivmedelsinblandning från 2024 och framåt som är lägre än den tidigare kurvan för reduktionsplikten.

Jag undrar om Socialdemokraterna kan lyfta fram några av de ytterligare åtgärdsförslag som man vill lägga till för att säkerställa att vi samtidigt når ESR-åtagandena och de nationella klimatmålen till 2030.

Anf. 149 BJÖRN PETERSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Elin Söderberg för frågan.

Det stämmer att i det socialdemokratiska förslaget till lösning, Sverigebränslet, föreslår vi en lägre inblandning av biodrivmedel än den i det förra systemet. Det var innan Sverigedemokraternas marionettregering så drakoniskt drog ned på inblandningsnivån i reduktionsplikten från 30,5 procent till ynka 6 procent.

I vårt förslag föreslår vi 19,3 procent, en lägre nivå som vi gör bedömningen inte ska ha samma radikala effekt på prissättningen. Vår tillverkningsindustri ska få tillräckliga förutsättningar att bygga upp en inhemsk produktion, som vi anser behövs för framtiden.

Elin Söderberg frågar mig mycket förtjänstfullt om våra övriga förslag för att klara våra åtaganden i ESR. Där får jag hänvisa till mina partikamrater. Eftersom det är min andra vecka i miljö- och jordbruksutskottet och jag lagom har hunnit läsa in mig på det här ärendet får jag nog skicka frågan vidare.

Anf. 150 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Fru talman! Tack, Björn! Det är bra att man kan dra ny-på-jobbet-kortet ibland.

Jag vill särskilt lyfta fram att det som vi från Miljöpartiets sida ser är att förutsättningarna minskar att nå våra klimatåtaganden till 2030. För att nå både nationella mål och vårt bindande EU-åtagande är just omställningen inom transportsektorn helt central. Det

finns då tre områden som vi behöver arbeta med. Det första är ett transporteffektivt samhälle, att vi säkerställer att den totala energianvändningen för vår mobilitet, både persontransporter och godstransporter, i landet kan minska. Vidare ska vi jobba med elektrifiering eller utbyte av fordon. Till exempel vill vi återinföra elbilsbonusen och ha en särskild glesbyggsbonus när det gäller elbilsbonusen. Det tredje området handlar om att byta ut drivmedlen i den befintliga fordonsflottan, där reduktionsplikten har varit helt central.

Det behövs kraftfulla reformer inom alla dessa tre områden. Om det görs mindre på det tredje området, när det gäller att byta ut drivmedlet i den befintliga fordonsflottan, kommer det att behövas väldigt kraftfulla åtgärder för ett transporteffektivt samhälle eller för att byta ut fordonsflottan mycket snabbare än vad som sker på marknaden i dag. Det finns tekniska begränsningar inom områdena ett och två. Därför har vi från Miljöpartiets sida förordat en högre inblandning av biodrivmedel. Annars är det svårt att få ihop kalkylen.

Anf. 151 BJÖRN PETERSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för en god redogörelse för de tre områden som det behöver jobbas med. Jag känner igen dem från våra dokument.

Jag delar ledamotens uppfattning om den utmaning som vi har framför oss. Jag delar också ledamotens uppfattning att det kommer att behöva göras mer på de andra områdena utifrån att vi i vårt förslag gör mindre, enligt kalkylerna, på detta område. Anledningen är, som Riksrevisionens rapport visar på och som vi debatterar i dag, att nivån som vi tidigare hade i våra kalkyler inte är genomförbar. Därför behöver vi hitta en lösning som ska vara genomförbar. Vi ska kunna säkra uppbyggnaden av den inhemska produktionen och hålla en rimlig kostnad för drivmedel för folket, så att vi får en folklig acceptans för den omställning som vi måste göra och så att vi får bränslen som mina syskonbarn kan köra morfars traktor på när den dagen kommer då oljan inte räcker till.

Anf. 152 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Strax före årsskiftet hade det socialdemokratiska partiet en övning och gick sedan ut i medierna och talade om att man hade haft fel om väldigt många saker. Man hade haft fel om migrationspolitiken och om feminismen. Man hade också väldigt fel om klimatpolitiken. Man hade en politik som hade serverat morötter till rika, tror jag att en socialdemokratisk företrädare uttryckte det.

Fru talman! Det som slår mig lite nu när vi har den här debatten om den gamla socialdemokratiska reduktionspliktslagen är att ödmjukheten och självkritiken lyser med sin frånvaro i ledamotens anförande, för det var ju en socialdemokratisk lagstiftning som fullständigt dömdes ut av Riksrevisionen.

Jag undrar lite över självkritiken när det gäller den mycket dåliga socialdemokratiska klimatpolitiken som bedrevs under den socialdemokratiska regeringen. Det är visserligen lite oklart om det var Miljöpartiets fel

eller om det också var Socialdemokraternas fel. När det kommer till det socialdemokratiska partiet är det ju oftast någon annans fel. Detta får ledamoten samtidigt gärna klargöra.

Har ni fortfarande åsikten att den gamla klimatpolitiken hade brister, att den delade ut morötter till rika och att den drabbade svaga hushåll på landsbygden, eller har ni vänt blad nu och tycker att ni gjorde allting rätt under er tid vid makten?

Anf. 153 BJÖRN PETERSSON (S) replik:

Fru talman! Ledamoten Kinnunen får det att låta som att Socialdemokraterna i framtagandet av en ny inriktning för politiken och omprövningar skulle ha svängt helt om. Det är inte sant. Grundprinciperna ligger kvar. Det är att vara socialdemokrat.

Ledamoten pratar om morötter till de rika med en företrädare för Socialdemokratiska arbetarepartiet, som har jämlikhet som en av sina grundläggande parametrar. För oss utgör fördelningspolitik grunden; det finns i vårt dna. Detta blir svårt att bemöta på annat sätt än att det för mig är löjeväckande.

Kinnunen fortsätter med att anklaga Socialdemokraterna för att alltid skylla på någon annan – detta efter att Kinnunen i sitt anförande inte gjort annat än att skylla på andra. Han säger att om regeringen nu inte klarar att nå upp till ESR-målen på grund av att Sverigedemokraterna velat sänka reduktionsplikten är detta den förra, socialdemokratiska regeringens fel.

Jag håller inte med om Kinnunens beskrivning av mitt parti som ett parti som inte tar ansvar när vi haft fel. Jag vill påminna om att jag i mitt anförande konstaterade att Riksrevisionen slagit fast att den mall och den plan som fanns inte håller och att vi har omprövat vår politik och har en ny idé, som vi ser ska hålla.

Jag vill också påminna om att man när beslutet fattades trodde att det skulle hålla, men det gjorde det inte. Nu har vi omprövat, och nu gör vi om.
(Applåder)

Anf. 154 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Från Sverigedemokraternas sida välkomnar vi naturligtvis den påstådda socialdemokratiska omsvängningen i klimatpolitiken.

När det gäller morötter till rika kan jag dela ledamotens uppfattning att det inte lät bra utifrån ett socialdemokratiskt perspektiv, men det var trots allt detta en partikollega till ledamoten sa i Sveriges Radio.

Fru talman! Jag tänkte att vi skulle försöka få lite mer klarhet i Socialdemokraternas nya politik vad gäller biodrivmedel och reduktionsplikt. Man har presenterat något slags servettskiss som man kallar Sverigebränsle. Det kanske är något slags bidrag man ska införa. Man säger att man ska ha en viss nivå, men den ska vara flytande. Man ska alltså kunna sitta där och programmera om inblandningen.

Jag vet inte riktigt hur detta ska gå till, för priserna på världsmarknaden för alla råvaror – oavsett om det är etanol, HVO, olja, diesel eller bensin – varierar extremt kraftigt. Så jag undrar hur det ska gå till när man

ska försöka finjustera inblandningen. När priset blir lågt ska man skruva upp den, och en vecka senare ska man sänka den, när bolagen enligt uppgift behöver kanske ett halvår på sig för att handla upp sina biodrivmedel. Jag undrar hur den här finjusteringen ska gå till, när företagen behöver så lång tid på sig att förbereda sig för inblandningsnivån.

Hur ska man kunna veta hur mycket högre pris Socialdemokraterna vill ha? Det förslag ni har lagt fram innebär en chockhöjning av reduktionsplikten som kommer att kraftigt höja priset vid pump, vilket kommer att leda till kostnader för kommuner, privathushåll, regioner och företag på åtskilliga miljarder varje år. Kan ledamoten här och nu tala om hur mycket dyrare det ska bli om Socialdemokraterna får bestämma?

Anf. 155 BJÖRN PETERSSON (S) replik:

Fru talman! Jag har inte suttit i miljö- och jordbruksutskottet särskilt länge, men socialdemokrat har jag varit länge. Klimatpolitiken har för mig alltid haft samma inriktning och har det fortfarande. Sakpolitiska förslag förändras bitvis; det skruvas i dem och tvistas om dem. Vi står fortfarande upp för reduktionsplikten. Vi har en annan variant nu än innan för att den ska vara möjlig att genomföra. Detta är för mig socialdemokrati: att det ska vara möjligt att genomföra politiken. Jag kan tycka att det är en grundläggande princip.

Klimatpolitiken i övrigt handlar för mig som socialdemokrat om att vi ska säkra omvärlden för våra kommande generationer – säkra välbudet för dem som kommer efter oss.

Kinnunen frågade mig om kostnader. Han nämner kommuner och så vidare. Det är alldeles riktigt att bränslet blir lite dyrare när vi blandar ut det. Men att se till kostnaden på en enda utgiftspunkt, för privatpersoner, kommuner eller regioner, blir befängt. Det handlar om den totala kostnaden.

Sverigedemokraterna har lyckats sänka kostnaderna här och nu, 2024. Bränslepriserna kommer att fortsätta stiga. Om vi inte lyckas bygga en inhemsk produktion kommer vi inte att ha framtidens billiga bränsle. Då kommer vi att tvingas köpa det svindyra bränslet från andra som producerar. Det kommer att bli tokdyrt för dem som kommer efter.

De kommer dessutom att behöva betala av på de straffavgifter eller böter som vi får betala – eller vilka andra lösningar man nu ska hitta på för att försöka nå våra klimatpolitiska mål. De kommer att få betala, fast inte vid pumpen. De kommer inte att se räkneverket ticka när de står och tankar, vilket är frustrerande. Jag vet; jag bor på landet. Jag tankar min gamla dieselkombi alldeles för många gånger i veckan, så jag vet hur frustrerande det är. Men den alternativa kostnaden blir för hög.

(Applåder)

Anf. 156 HELENA STORCKENFELDT (M):

Fru talman! Vissa socialdemokrater verkar visst ha missat att vi har en moderatledd regering. Ulf är statsminister; han är moderat. Romina, som är liberal, är

vår klimatminister. Att hävda något annat är respektlöst, både mot väljarna, som har gett oss detta mandat, och mot demokratin. Jag vet att Socialdemokraterna både vet och kan bättre.

Fru talman! Att sänka reduktionsplikten är legitimt av flera skäl.

För det första: Dyr bensin och diesel påverkar dem som bor på landsbygden allra mest. Det skapar en orättvis fördelning av bördan när landsbygden tvingas stå för kostnaderna för omställningen. Detta leder till en bristande acceptans för klimatpolitiken.

För det andra: Riksrevisionens rapport är väldigt tydlig. Reduktionspliktens utformning baserades på bristfälliga underlag och konsekvensanalyser. Den var inte genomförbar, och det fanns stora risker med att i så hög grad förlita sig på *ett* styrmedel för att nå klimatmålen.

För det tredje: Av dem som röstade i valet i Sverige 2022 röstade 95 procent på partier som lovade att på något sätt sänka bränslepriserna. Detta är alltså i grunden en demokratifråga, en rättvisefråga och en rimlighetsfråga.

Det har lagts en alldeles för tung börda på den som är beroende av bilen i sin vardag. I många delar av landet är bilen det enda möjliga färdmedlet för att ta sig till arbetet, skjutsa barnen till fotbollsträningen eller besöka föräldrarna på äldreboendet. Det är varken rätt eller rättvist att den som är beroende av bilen ska behöva dra det tyngsta lasset genom höga skatter på drivmedel.

Vi måste minska utsläppen så fort som det bara är möjligt, och vi måste göra det på ett sätt som är långsiktigt hållbart. Vi vet att den globala uppvärmningen beror på människan. Få ifrågasätter nu för tiden *om* vi ska minska utsläppen – frågan är snarare *hur*.

Ska vi nå nettonoll krävs både tillväxt och höga klimatambitioner. Vi behöver ett konkurrenskraftigt näringsliv som tar oss framåt i den gröna omställningen, och vi behöver alla vara en del av den resan. Detta förutsätter legitimitet för klimatpolitiken.

Vi kan inte backa in i framtiden. Att införa förbud och tvång som står över både folkets vilja och ekonomiskt ansvarstagande skulle slå ut vårt näringsliv och göra oss alla fattigare. Det skulle stoppa utvecklingen och kasta oss tillbaka till en tid som jag inte tror att särskilt många vill tillbaka till. Det var faktiskt inte bättre förr.

Fru talman! Att minska utsläppen till noll är egentligen rätt enkelt. Det är bara att enligt lag förbjuda alla utsläpp inom Sveriges gränser. Det är något vi skulle kunna göra under nästkommande votering.

Men att införa en så kallad klimatdiktatur, som vissa aktivister förespråkar, är inte vägen att gå. Det är inget väljarna vill ha, och jag vägrar kompromissa med demokratin för att blidka de personer som sitter här utanför och blockerar ingången till demokratis hjärta. Det finns många sätt att engagera sig för klimatet, men att blockera ingången till skyddsobjekt är oacceptabelt.

Den här regeringen fick ett mandat i valet 2022. Det var ett mandat för förändring, och att sänka

reduktionsplikten var högt prioriterat. Det måste finnas en acceptans i klimatpolitiken. Människorna som påverkas, det vill säga hela Sveriges befolkning, måste känna att de är en del av omställningen, att de litar på den och att den är rimlig. Vi kan konstatera att reduktionspliktens höga nivåer inte vann någon rungande acceptans. Givet den stora kritik som kommit, inte minst från Riksrevisionen, är det då fullt naturligt att göra ett omtag. Politiken måste ibland våga ifrågasätta gamla sanningar.

Att biobränslena inte används i våra personbilar är inte avgörande för det globala klimatet. De kommer att göra stor nytta i tunga maskiner, i flyg, i fartyg och i de sektorer som är mycket svårare att elektrifiera. För personbilar är det av största vikt att vi nu lägger fokus på att elektrifiera. Det innebär att ha ett stabilt och väl fungerande energisystem som möter upp de växande behoven och att bygga ut laddinfrastrukturen, vilket är någonting som regeringen storsatsar på.

Vi vill följa en mer långsiktigt hållbar bana, en bana som innebär att omställningen är en konkurrensfördel och som gör att andra länder faktiskt vill följa efter. Klimatfrågan är global, och därför måste även lösningarna vara det. Vi ska både minska Sveriges utsläpp av växthusgaser och uppmuntra andra länder att höja sina klimatambitioner. Enda sättet att göra det är att visa på det välstånd som kan byggas genom klimatsmarta, långsiktigt hållbara åtgärder.

Sverige ska vara ett grönt föregångsland. Tyvärr kommer inget annat land i världen att vilja ta efter det svenska exemplet om det enda vi har att visa upp är höga priser, ett instabilt energisystem och lägst tillväxt i EU. Sverige ska vara ett föregångsland genom att få andra länder att följa efter. Lyckas vi inte med det är vi dåliga förebilder.

Fru talman! Många faktorer spelar in i prisbilden på bensin och diesel. Vi lever i en orolig omvärld, men att Sverige ensamt gick fram med högst krav i EU var inte att ta människors situation på allvar. Många hushåll och företag är fortsatt pressade, inte minst av inflationen som vi nu ser börjar sjunka, men det är respektlöst och oansvarigt att tvinga den del av befolkningen som är beroende av bilen att stå för den notan.

Vid årsskiftet såg vi en tydlig sänkning av priset vid pump. Det spelar roll vem som styr i Sverige. (Applåder)

Anf. 157 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Riksrevisionen har alltså undersökt revisionsplikten och har viss berättigad kritik, till exempel när det gäller konsekvensanalyser. Vad som däremot är tydligt är att den är väldigt kostnadseffektiv. Det står i samma rapport.

Det är intressant att titta på olika scenarier för vägen framåt. Helena Storckenfeldt och jag är nog överens om – tror jag – att vi ska nå klimatmålen till 2030. För att vara snälla kan vi utgå från EU:s klimatmål, som är något lägre än de svenska. Konjunkturinstitutet har i sin miljörapport analyserat olika scenarier

för att se vad priset vid pump behöver vara 2030 för att vi ska nå målen utifrån olika politiska förutsättningar.

Ett av scenarierna är en låg reduktionsplikt, det vill säga den vi nu har med den här regeringen, och en stark elektrifiering. Då får man dessutom komma ihåg att denna elektrifiering baseras på en återinförd miljöbilbonus och en fördubblad beskattning på förbränningsmotorer. Det är alltså en kraftfullare politik än den som regeringen för med framför allt satsningen på laddstolpar. Med den politiken och i det scenariot landar bensin- och dieselpriiset 2030 på 40–45 kronor. Det är vad som krävs för att nå klimatmålen.

Ett annat scenario är ungefär som Centerpartiets politik: sänkt skatt på förnybara drivmedel och en justerad men återinförd reduktionsplikt som är möjlig att genomföra, vilket också vår energimyndighet och vårt naturvårdsverk har visat. Då landar priset på 20–25 kronor per liter.

Hur, Helena Storckenfeldt, ska ni kunna klara av att hålla priset på bensin och diesel lågt med den politik ni för om ni samtidigt ska nå klimatmålen? Det finns inget scenario som klarar av att få ihop den kalkylen. (Applåder)

Anf. 158 HELENA STORCKENFELDT (M)
replik:

Fru talman! Riksrevisionen var väldigt tydlig i sin granskning av reduktionsplikten. Det fanns flera olika delar som det är viktigt att vi tar hänsyn till. Det önskar jag att vi hade gjort på ett mycket tidigare stadium. Jag vet att historieberedningen är, precis som Elin Söderberg tog upp tidigare, att vi var sju partier som stod bakom den reduktionsplikt som föreslogs då. Det jag tycker är positivt är när politiker vågar tänka om.

Jag är absolut intresserad av de förslag som Centerpartiet har lyft fram och ser fram emot att titta närmare på dem. Vi har nu dragit ned reduktionsplikten till 6 procent fram till 2026, och sedan har vi sagt att det ska komma en utredning för att se hur det ska se ut framöver. Jag utesluter ingenting.

Det vi måste se till är att vi har en legitimitet för klimatpolitiken, att vi inte ställer en grupp mot en annan och att inte en grupp måste ta hela bördan. Det togs upp ett exempel om fördelningspolitiska åtgärder, och det tycker jag absolut är intressant att titta på. Det vi vet är dock att vi inte kan lägga alla ägg i samma korg som heter reduktionsplikten, för det är då vi har fått se de här chockpriserna.

Vi vet att det inte är en hållbar väg framåt. Vi vet att den nivån inte ens hade varit möjlig att fullfölja. Då är det väl givet att vi måste ta ett steg tillbaka och göra ett omtag, och det är det vi gör just nu i och med att vi har sänkt plikten till EU:s miniminivå på 6 procent. Det tycker jag är bra. Jag ser dock fram emot att se vilka fler åtgärder vi kan införa för att se till att nå klimatmålen på ett hållbart och långsiktigt sätt så att alla är med på tåget samtidigt.

Anf. 159 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Problemet är att den här regeringen gör det hela bakvänt. Först slopar man saker, och sedan säger man att det eventuellt ska komma andra saker senare. Det är trevligt att man vill lyssna på saker som Centerpartiet säger nu, men detta har vi ju sagt länge.

Det går utmärkt att sänka priset vid pump och inte öka utsläppen utan snarare fortsätta att sänka dem. Konjunkturinstitutet säger precis samma sak. Naturvårdsverket har visat på samma sak. Energimyndigheten har visat på de tiotusentals arbetstillfällena som hade kunnat skapas. Ändå har regeringen valt att göra detta.

Om det nu finns en annan lösning som minskar priset vid pump och samtidigt minskar utsläppen blir min fråga till Moderaterna: Varför valde ni inte den vägen?

Anf. 160 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Fru talman! Det var väldigt tydligt, och jag tog upp det i mitt anförande, vad Riksrevisionen hade kritik mot: att reduktionsplikten baserades på bristfälliga underlag och bristfälliga konsekvensanalyser och att den inte var genomförbar. Bara en sådan sak gör det tydligt för mig att man måste backa ordentligt och göra ett omtag. Det går inte att bara låta någonting sådant fortsätta. Dålig politik ska bort – så är det! Så måste politiken funka. Vi kan inte tillåta dålig politik att vara fast bara för att det inte är Rickard Nordin som är statsminister. Dålig politik måste man göra ett omtag kring. Man måste våga tänka om. Gamla sanningar får inte lov att leva kvar för sakens skull.

Därför har vi sänkt reduktionsplikten till EU:s miniminivå, vilken är 6 procent, och sagt att det ska göras en utredning för att se vad som faktiskt är genomförbart. Er reduktionsplikt var inte det.

De som bestämmer är folket, väljarna. Det är de som har gett oss förtroendet att få vara i denna kammar, uttrycka våra åsikter, trycka på knappen och votera. De allra flesta av dem, 95 procent, har röstat på ett parti som gick till val på att sänka bränslepriserna på ett eller annat sätt. Det har vi gjort, och det står vi rakryggat upp för.

Anf. 161 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Fru talman! Jag reflekterade över många saker i Helena Storckenfeldts anförande och har många punkter att ta upp. Vi får se om det blir en tydlig tråd.

Till att börja med reflekterade jag över att Helena Storckenfeldt nämnde att man inte ska satsa för mycket på en åtgärd, med hänvisning till reduktionsplikten. Då blir min fråga vad Moderaterna har infört i stället. Vi ser nämligen inte att det har kommit förslag på flera åtgärder för att ersätta reduktionsplikten. Man har i stället sänkt reduktionsplikten, ökar utsläppen kraftigt och lägger allt ansvar på kommande regering genom den aviserade utredningen i klimathandlingsplanen.

En annan sak jag reagerade på var att utsläppen ska minska på ett sätt som är långsiktigt hållbart. Att minska utsläppen på ett sätt som är långsiktigt hållbart

är för mig att säkerställa att vi minskar utsläppen tillräckligt snabbt för att undvika de absolut värsta konsekvenserna av klimatförändringarna.

Vad bedömer Moderaterna är långsiktigt hållbart sätt? Är det en takt som leder till två graders global uppvärmning, en takt som leder till tre graders global uppvärmning eller en takt som leder till fyra graders global uppvärmning?

Helena Storckenfeldt nämnde också att vi är överens om att vi ska göra klimatomställningar och att det inte är en debatt om om. Min bestämda uppfattning är att vi i dag inte har en debatt om hur vi ställer om. Det är nämligen extremt stora skillnader mellan Tidöpartiernas klimatpolitik och Miljöpartiets klimatpolitik. Om Tidöpartierna eller Moderaterna kunde presentera en alternativ politik för att minska utsläppen lika mycket skulle vi ha en debatt om hur. Men i dag har vi en debatt om om.

Anf. 162 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Fru talman! Biodrivmedel kommer att användas alldeles oavsett. Min kollega Martin Kinnunen gav ett tydligt exempel på att det är i själva produktionen av det som vi ser utsläppsminskningarna. Det handlar inte om att det används exakt i min bil hemma i Halland utan om att biodrivmedel används.

Vi vet att det finns en guldmärknad på EU-nivå och i Sverige för att få fler olika sektorer att använda biodrivmedel. Vi har inte gjort det olagligt att producera biodrivmedel. Jag förstår alltså inte den diskussionen.

Vi har gått fram med kraftfulla förslag för utbyggnad av laddinfrastruktur, och vi har öppnat upp för ny kärnkraft i Sverige. Det är grunden i klimatpolitiken. För att vi ska klara klimatomställningen krävs det energi. Om vi inte har någon energi kommer vi aldrig att lyckas. Det är ett faktum att elektrifieringen krävs för att vi ska klara klimatomställningen.

Anledningen till att vi i Sverige har lyckats minska utsläppen sedan 70-talet är vår fossilfria energimix som baseras på vattenkraften i norr och kärnkraften i söder. När man plockade bort en av dem, vilket Miljöpartiet deltog i att göra i förtid – det var för övrigt otroligt oansvarigt – såg vi tydliga konsekvenser. Vi såg utsläppsökningar.

Det är tydligt att det är bra att det inte är Miljöpartiets politik som styr längre. Den är nämligen inte långsiktigt hållbar. Den lyckas minska utsläppen på kort sikt. Men den ökar inflationen, den belånar oss upp till tänderna och den vill att vi backar in i framtiden. Den vill att man slutar resa, att man slutar producera och att man slutar köpa. Det är inte vägen framåt.

Vi tror på en framtid som faktiskt är möjlig, en framtid som är grön och en framtid där Sverige är ett föregångsland inom klimatomställningen. Då krävs moderat politik.

Anf. 163 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Fru talman! Jag får börja med att dementera hela den harang som Helena Storckenfeldt avslutade sin

replik med. Jag ber alla att se till vilken klimatpolitik Miljöpartiet de facto driver och bilda sig en uppfattning utifrån det.

Vi ser att det behövs en klimatomställning som leder till välstånd i hela landet. När Miljöpartiet satt i regeringen ökade svensk ekonomi – den var urstark – samtidigt som vi kraftfullt minskade utsläppen, på kort sikt och på lång sikt. När Miljöpartiet satt i regeringen var Sverige också ett starkt föredöme. Andra länder såg på Sverige och tänkte: Hur kan vi göra som Sverige när det gäller klimatomställningen?

Men nu har regeringen kraftigt ökat utsläppen, så att Sverige blir en bromskloss även i EU. Det finns fossillobbyism som hänvisar till Sveriges omsvängning på grund av Tidöpartierna. Vi är inte alls det föredöme som vi skulle kunna vara.

Helena Storckenfeldt säger alltså en sak, och jag delar verkligen uppfattningen att Sverige ska göra en omställning som leder till starkt välstånd och till att vi är ett föredöme så att andra vill följa efter på den väg vi väljer. Men i handling agerar regeringen på ett sätt som gör så att Sverige inte längre blir ett föredöme.

När det gäller att biodrivmedlen kan göra nytta på andra platser är det ett otroligt märkligt förhållningssätt. I miljö- och jordbruksutskottet behandlar vi många andra politikområden, till exempel livsmedelsproduktion. Det görs jättemycket inom politiken för att främja den inhemska livsmedelsproduktionen. Tänk om man skulle säga: Vi har inte förbjudit den svenska livsmedelsproduktionen. Därför behöver vi inte göra någonting, eller kan försvåra för den. Det är ett otroligt konstigt förhållningssätt som Moderaterna har endast till reduktionsplikten. Det ser jag mycket allvarligt på.

Anf. 164 HELENA STORCKENFELDT (M)
replik:

Fru talman! Jag vill säga kort och gott att det inte stämmer att Sverige inte skulle vara en stark röst internationellt. Vi har fortfarande bland de lägsta utsläppen per capita i världen och är fortsatt en stark röst internationellt när det gäller klimatarbete.

Det som spelar mest roll är vilka effekter vi ser. Vilka är det som faktiskt vågar följa vårt exempel? Och vilka exempel har vi egentligen att erbjuda andra länder?

Det är utvecklingen i världen i stort vi talar om. Vi vill att den ska ske på ett socialt hållbart sätt. Vi vill att utvecklingsländer nästan ska kunna skippa det steg som vi i Sverige var tvungna att ta och som innebar att vi släppte ut majoriteten av våra utsläpp. Vi vill att andra länder ska kunna skippa det steget.

Då krävs det att vi har ett konkurrenskraftigt näringsliv. Då krävs det att vi har en helhetssyn på hur omställningen i Sverige görs. Då krävs det att vi har god ekonomi. Det är intressant att Miljöpartiet talar sig varma för klimatansvar och ansvar generellt när det kommer till klimatet. Men de tar inte ansvar när det kommer till budgeten. De lägger fram en budget med underskott. I en redan tuff ekonomisk situation ser de till att vi får det ännu svårare i Sverige.

Ekonomiskt ansvarstagande hänger ihop med klimatomställningen, vare sig Miljöpartiet vill det eller inte. Där står vi starka. Det är bestämt att vi måste fokusera på att få ned inflationen. Om vi inte gör det blir vi alla fattigare, och då har vi inga pengar att spendera på klimatomställningen i morgon.

Anf. 165 BJÖRN PETERSSON (S) replik:

Fru talman! Ledamoten Storckenfeldt besvarade sig över hur jag uttryckte mig om vem som styr regeringen. Jag får göra ledamoten besviken, men det är så det resoneras ute i byggbodarna i Sverige. Även om jag och mina kamrater inte är välutbildade kan vi räkna. Ledamotens parti, Moderaterna, är tillsammans med Liberalerna och Kristdemokraterna samlat färre än vi socialdemokrater är.

Ledamoten talade om att få väljarnas förtroende. Partierna har absolut fått förtroendet. Det ska vi också ha respekt för.

För mina kamrater i byggbodarna är det tydligt vem som styr regeringen. Det närmaste en ursäkt som ledamoten kommer att få från mig är att det gläder mig att mitt uttalande väcker anstöt.

Ledamoten pratade om ett konkurrenskraftigt näringsliv. Det behöver vi. Och vi behöver leda omställningen – det har jag hört ledamoten säga – för att komma framåt och få ett konkurrenskraftigt näringsliv.

Jag är orolig över de här frågorna. Vi behöver bygga inhemsk produktion. Hemma i mitt län, Kalmar län, står Södra Skogsägarna i begrepp att satsa på ett storraffinaderi. De är oerhört oroliga över regeringens agerande, och det skrämmer mig. Det skrämmer mig att de jagar mig. Jag är den fackliga kandidaten på vår lista. Näringslivsrepresentanter och investerare ringer mig. Det gör mig orolig.

Jag undrar vad ledamoten har för svar till företagarna på hur vi ska lösa det här.

Anf. 166 HELENA STORCKENFELDT (M)
replik:

Fru talman! Jag har verkligen ingen aning om hur jag ska bemöta att det gläder ledamoten att hans uttalande väcker anstöt. Säger man så i riksdagens kammare? Säger man så i demokratins hjärta? Uttrycker man sig på det viset? Är man glad över det? Det tycker jag är märkligt och något anmärkningsvärt, om jag ska vara helt ärlig.

Jag pratar också regelbundet med företagare, Björn Petersson. Jag är ute på studiebesök både i mitt hemlän Halland och i övriga Sverige, och jag får höra att vi satsar helt rätt. Att vi lägger fokus på att bygga ut laddinfrastrukturen så att elbilen blir ett reellt alternativ och att vi sänkte bensin- och dieselprensarna genom att sänka både skatterna och reduktionsplikten är positivt för lokala företagare som har haft det väldigt tufft under lång tid.

Jag är också ute och pratar med företagare. Jag är moderat. Jag pratar med många företagare. Om Björn Petersson tror någonting annat vill jag bara uppmärksamma honom på att det inte stämmer.

Anf. 167 BJÖRN PETERSSON (S) replik:

Fru talman! Näringslivsföreträdare där hemma sa till mig inför sänkningen av reduktionsplikten, och säger det till mig även fortsatt, att om den sänks till under 15 procent kan de inte bära investeringarna i nyproduktion. Det är vad de säger till mig. Det vore ju olyckligt om de säger någonting annat till de moderata företrädarna. Det tänker jag att de inte gör.

Energimyndigheten har fått i uppdrag att öka produktionen av inhemskt bränsle. Vad är Moderaternas lösning på att få till det, om vi nu tappar inhemsk produktion av biodrivmedel och den inte blir av?

Anf. 168 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Fru talman! En av de absolut viktigaste delarna i klimatarbetet generellt är skogen. Skogen är en otrolig resurs där vi kan skapa långlivade produkter och trycka undan fossila alternativ på marknaden i Europa. Skogen spelar en otroligt viktig roll även här. Vi kommer att behöva alla goda krafter för att klara klimatomställningen.

Moderaterna vill se en ökad inhemsk biodrivmedelsproduktion. Som vi nämnt finns det en guldmarknad för biodrivmedel runt om i Europa. Det kommer att behövas till flyg och fartyg, alltså i sektorer som inte går lika enkelt att elektrifiera som personbilar.

Under S- och MP-regeringen fick Sverige lägst tillväxt i EU. Energiförsörjningen raserades, och utsläppen ökade på grund av det. Vi var inte på väg att nå klimatmålen. För första gången någonsin har vi en regering som lagt fram en klimatpolitisk handlingsplan som når nettonollutsläpp 2045. Det är historiskt, och den planen vill jag tipsa Björn Petersson om att gå hem och läsa.

(Applåder)

Anf. 169 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! I måndags när jag åt frukost med min elvaåriga son Alvar frågade han vad jag skulle göra i veckan. Jag berättade om Mistrakonferensen om cirkulär ekonomi och förklarade att det handlar om att återanvända saker på samma sätt som han återanvänder gamla kartonger för att göra sina små uppfinningar.

Jag berättade också att jag skulle debattera reduktionsplikten, den lag som gjorde att fossila bränslen i vanlig bensin och diesel sakta men säkert byttes ut mot förnybara. Jag berättade att regeringen nu har skrotat stora delar av den. Alvar blev tyst en liten stund. Han funderade. Hans ögon blev lite glansiga. Sedan sa han: ”Jorden är vårt hem, och vi förstör den. Folk kan ju inte tro att fossila bränslen är bättre än gröna.” Jag tror det sammanfattar hela den här debatten. När det är så enkelt att en elvaåring kan förstå, då undrar jag verkligen vad sjutton den här regeringen och dess domptörer i SD håller på med. Även Vänsterpartiet har ju skrivit under på den här populistiska smörjan.

Ni säger att andra länder är värre. Om andra förstör vårt hem, ska vi alltså också göra det? Ni säger att förnybara drivmedel inte kan lösa allt. Vem har sagt att

de ska lösa allt? Ni säger att drivmedlet kan användas någon annanstans. Samtidigt har investeringar på 20 miljarder stoppats i Sverige. Ni säger att det inte var genomförbart. Varför då inte ta fasta på alla de förslag som visar på hur det kan bli genomförbart? De kommer från till exempel Energimyndigheten, Naturvårdsverket, Konjunkturinstitutet och för all del också Centerpartiet.

Martin Kinnunen, Helena Storckenfeldt, Kjell-Arne Ottosson, Kajsa Fredholm och Elin Nilsson – ni har alla fått som ni vill. De fossila bränslena ökar nu. Vad är ert svar till Alvar? Hur försvarar ni att vi förstör vårt hem? Hur försvarar ni att använda fossila bränslen framför gröna?

Riksrevisionens rapport som vi nu debatterar har ofta använts av regeringen som ursäkt för att slakta andelen förnybara drivmedel till förmån för fossila. Vi talar om 4 miljoner liter diesel om dagen i ökad användning. Det omkullkastar den långsiktighet för omställningen som funnits. 20 miljarder i investeringar kommer nu inte. Den långsiktighet som näringslivet alltid efterfrågar är bortsopad.

Klimathandlingsplanen som sköts upp gång på gång tills det inte gick längre är bara ett luftslott. Styrmedel ska utredas för att i bästa fall komma på plats efter nästa val. Det är inte säkert att någon av de politiker som i dag styr ska styra då.

Regeringens talepunkter handlar ofta om att förnybara bränslen skulle vara ineffektiva som styrmedel. Då har man inte läst Riksrevisionens rapport. Redan i sammanfattningen talas det om att det är ett effektivt styrmedel – betydligt effektivare än elektrifiering och speciellt på kort sikt. Det enda som nämns som kan vara effektivare är att stoppa avverkningar i skogen.

Konjunkturinstitutet har förordat ökad koldioxidskatt. Det är samma skatt som regeringen i stället har sänkt.

Regeringen, och även Helena Storckenfeldt i denna debatt, talar om att man inte ska lägga alla ägg i samma korg. Det har inte gjorts. Det är ren lögn. Regeringen har i stället krossat alla ägg. Man avskaffade miljöbilsbonusen. Reseavdraget med fokus på landsbygd och kollektivtrafik skrotades. Kraven på klimatsmart upphandling slopades. Reduktionsplikten slaktades. Det man har ersatt det med är en skrotningspremie som extremt få kommer att använda eftersom väldigt få går från skrotbil till helt ny elbil. Laddstolpar blir dessutom svårt att använda när man har chockhöjt elskatten och avskaffat miljöbilsbonusen så att privatförsäljningen av elbilar också har gått helt i stå.

De förnybara drivmedlen är enligt Riksrevisionen alltså det mest effektiva vi har, om vi nu inte ska ta till drastiska åtgärder. Vi kan ju läsa vad regeringens ansvarige statssekreterare skrev år 2022: ”Reduktionsplikten är vårt verktyg för att nå klimatmålen i transportsektorn. Alternativet är förbud och ransonering eller att överge klimatmålen. Jag hör ingen argumentera för det, bara mot reduktionsplikten.”

Detta skrevs i februari 2022 av Daniel Westlén, som är klimatminister Romina Pourmokhtari

statssekreterare. Nu har regeringen skrotat stora delar av reduktionsplikten utan att införa något annat i stället.

Till skillnad från fossila bränslen, där vi har 100 procent import – och där vi vet att världsproduktionen sker i skurkstater som Ryssland, vars krigsekonomi vi verkligen inte vill finansiera, eller Qatar, Saudiarabien och andra, där det finns mycket stora problem med mänskliga rättigheter – har vi i Sverige möjlighet att producera de förnybara drivmedlen. Såväl Bioekonomiutredningen som Energimyndigheten har visat på en enorm potential: flera miljarder liter från hållbar råvara, tiotusentals arbetstillfällen, mångmiljardinvesteringar och landsbygdsatsningar.

För inte så länge sedan, innan populismens fula tryne visade sig i Moderaterna, lät det annorlunda. Då lät det så här: ”Bra att kraven på inblandning av biobränslen i våra bilar ökar. Viktigt för omställningen och något M krävt länge. Men oklart varför det tagit över ett år för regeringen att komma fram till samma nivåer som myndigheten föreslog och att man därför skjuter på höjningen ett halvår.” Det lät också så här: ”Idag importerar Sverige 85 % av våra biodrivmedel. Nu behöver vi få igång en inhemsk produktion av hållbara biobränslen.”

Detta skrev Jessica Rosencrantz i september 2020. Nu låter det helt annorlunda, och vi har fortfarande inte sett några satsningar på inhemsk produktion av biodrivmedel – trots att regeringens egen utredare John Hassler har föreslagit just detta.

När Ryssland invaderade Ukraina steg priserna. Ett ganska naturligt svar på en sådan rysk handling vore att försöka minska beroendet av de varor som Ryssland exporterar, såsom olja och gas.

Att SD med sin historia av rysk infiltration i riksdagskansliet har svårt att välja mellan Putin och Biden samt väljer att gå Rysslands ärenden är knappast överraskande, och Vänsterpartiet har ett kommunistiskt arv som verkar göra sig gällande även här. Men att mina borgerliga kollegor i Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna sällar sig till den skaran förvånar mig desto mer – speciellt med tanke på rådande säkerhetsläge. Varför väljer man att finansiera den ryska krigsekonomi?

Moderaterna säger att 95 procent av väljarna röstade för att sänka drivmedelspriserna, vilket är korrekt. Men vad man glömmar att berätta är att en överväldigande majoritet – sju av åtta av de partier som väljarna röstade på – stod upp även för klimatmålen. Det lovade Moderaterna också att göra, och nu har vi en situation där vi inte kommer att nå de svenska klimatmålen.

Ett bra sätt att tackla de ökande priser vi såg hade ju varit att – som Centerpartiet föreslår i reservation 2, vilken jag yrkar bifall till – sänka skatten på de förnybara delarna, vilket är precis det som Konjunkturinstitutet har lyft fram som ett av de absolut mest kostnads-effektiva sätten om man vill hålla priserna låga. Då hade man kunnat spara till omställningen och hålla priserna nere.

Detta kunde gärna göras i kombination med de satsningar på förnybara drivmedel i Sverige som Jessica Rosencrantz lyfter fram. Det är också trevligt att Socialdemokraterna ansluter sig till Centerpartiets politik och det vi kallar Tanka svenskt!, vilket är snarlikt det som Socialdemokraterna redogjorde för.

Tyvärr har man inte gjort detta från regeringens sida. Man sänker i stället skatten på det fossila, utsmetat över hela landet så att de som verkligen behöver sänkningen – de som bor på landsbygden och är beroende av bil – får några kronor och ören medan merparten av pengarna hamnar i storstadsområdena. Det är nämligen där det körs mest bil, vilket helt enkelt beror på att det bor flest människor där. I storstadsområdena finns det dock mycket goda förutsättningar att åka kollektivt.

Samma sak ser vi nu med reduktionsplikten. Skillnaden är att detta kommer att slå rakt mot hjärtat på landsbygden – rakt mot de gröna näringarna. Sverige har nämligen tuffa klimatmål, fastslagna här i riksdagen med stöd av sju av åtta partier, om att vi ska minska utsläppen i transportsektorn. Det gäller även på EU-nivå; vi har EU-mål om minskade utsläpp i de sektorer som inte handlar med utsläppsätter, det vill säga transporter, jordbruket och arbetsmaskiner.

Ska vi nu inte göra minskningen i transportsektorn blir det problem, för även om regeringen hänvisar till att elektrifieringen ska lösa det hela räcker den inte för att nå målen. Det finns inte ett scenario i världen där vi klarar det. Inte ens om alla nya bilar som säljs från och med i morgon vore elbilar – och vi vet ju att andelen har sjunkit – skulle det räcka för att nå klimatmålen.

Det som återstår är därför minskad avverkning i skogen och minskad produktion i livsmedelssektorn. Det finns inga genvägar. Att köpa utsläppsätter och utsläppsutrymme från andra länder är antagligen dyrt, om det över huvud taget går.

När regeringen säger att vi ska lösa detta genom satsningar på laddstolpar glömmar man bort att säga att det har dömts ut då det är extremt ineffektivt i förhållande till mycket annat – speciellt om det inte säljs några nya elbilar. Pratet om skrotningspremier är ännu värre, för att inte tala om att satsningen på våtmarker har brunnit inne därför att det är svårt att hitta lämpliga projekt. Alla dessa saker är bra, men de räcker inte för att nå klimatmålen.

För att sammanfatta: Det enda regeringen gör effektivt är att öka utsläppen. Man tar en springnota som kommande regeringar och kommande skattebetalare – framför allt de som finns om bara något år – kommer att få betala, och det med ränta.

Klimatlagen är tydlig: Regeringen ska bedriva ett klimatpolitiskt arbete som är inriktat på att minska utsläppen av koldioxid och andra växthusgaser. Detta och många andra beslut från regeringen går i helt motsatt riktning. Det är flagranta lagbrott.

Centerpartiet bedriver en politik som gör skillnad, som är förankrad i forskningen och som sänker både utsläpp och kostnader för medborgarna samtidigt som den stärker vårt säkerhetsläge och skapar

arbetstillfällen. En sådan politik borde varje parti som kallar sig borgerligt driva. Centerpartiet håller gränsen – såväl mot ryska bränslen som mot klimatförsenare i riksdag och regering.

Anf. 170 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar Rickard Nordin för ett engagerat anförande. Elvaåringar med glansiga ögon och reduktionspliktslagen var någonting nytt, men det var såklart intressant att ta del av.

Centerpartiet har varit pådrivande för reduktionspliktslagen. Man har stått bakom den. Nu vill man se någonting annat – även Centerpartiet har landat i att den lagstiftningen, som man tyckte var bra, inte är bra, fru talman. Man har liksom Socialdemokraterna producerat något slags servettskiss där man ska kombinera delar; från Socialdemokraternas håll handlar det om en del bidragscheckar, och från Centerpartiets håll talar man om skattesänkningar.

Rickard Nordin vill använda sig av skattesänkningar. Normalt sett sänker man ju skatten för medborgarna för att det ska bli billigare för dem, men här handlar det om att växla mot dyrare råvaror. Vi sänker alltså skatten, och sedan ger vi pengarna till storbolagen Preem, ST1 och Neste i stället. Det är ju vad det handlar om. Hur kommer detta att påverka statens finanser? Det är min första fråga.

Fru talman! När det talas om Sverigebränsle är det viktigt att påminna sig om att vi inte befinner oss i Sovjetunionen utan att handeln med bränsle är fri. Det konstateras även av Bioekonomiutredningen: Vi kan inte alls veta var bränslet kommer att hamna när vi har tillverkat det. Därför är det svårt att trycka ned just bränslekostnaderna genom att öka produktionen, för bränslet kommer att gå till den som betalar mest.

Anf. 171 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Jag kan bara konstatera att Centerpartiets förslag backas upp av Konjunkturinstitutet som ett av de absolut mest effektiva förslagen om vi ska både ha låga priser på drivmedel och klara klimatmålen. Jag förstår att Martin Kinnunen inte bryr sig om klimatmålen, och då kan man ju göra lite som man vill. Men om man ska uppnå båda sakerna är Centerpartiets politik den absolut mest effektiva, enligt Konjunkturinstitutet.

Jag är lite nyfiken på om Martin Kinnunen kan ge något förslag på en annan politik som når klimatmålen och håller drivmedelspriserna låga och samtidigt är mer effektiv. Jag har nämligen inte sett någon sådan över huvud taget.

Ja, Centerpartiet vill gärna se över hur reduktionsplikten utformas, för det finns utmaningar. Lagstiftning, förslag och styrmedel som man gillar ska man vårda, och att vårda innebär att ta ansvar och justera när man ser att förutsättningar förändras. Det är vi beredda att göra. Vi är dock inte beredda att slakta svenska klimatmål eller beredda att offra jord- och skogsbrukssektorn, som kommer att få ta smällen.

Vi är inte heller beredda att offra de svenska skattebetalarna, som kan få betala miljardböter till EU när vi inte klarar klimatmålen. Det är inte att ta ansvar för vare sig statens finanser eller skattebetalarnas pengar – och det är framför allt inte att ta ansvar för klimatet.

Anf. 172 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Det är många bollar i luften samtidigt när man diskuterar de här frågorna. Vi har det svenska målet för 2030 för transportsektorn. Vi har ESR-åtaganden och så vidare. Sedan har vi diskussionen om vad eventuella böter skulle hamna på om man misslyckas med att uppnå dem. Vad kommer att hända 2032 när man ska försöka att färdigställa bokföringen? Det vet vi inte.

Det vi vet i dag är att ett tjugotal länder i EU ser ut att få svårt att uppnå sina ESR-åtaganden. Sverige är ett av dessa länder. Det kan vi villigt erkänna. Vi kan också erkänna att det kommer att genomföras en utredning om vad som ska ersätta reduktionsplikten efter 2026. Det är vad vi vet.

Fru talman! Det vi också vet är att om vi genomför någonting som liknar den gamla reduktionspliktslagen, och kombinerar det med olika former av branschstöd och skattesänkningar, kommer vi också att få se kostnader i budgeten.

Jag hörde en uppgift om att det skulle kosta 15 miljarder om Sverige misslyckades att nå ESR-kriterierna. Vi kan konstatera att om det nu skulle dömas ut 15 miljarder 2032 är det en väldigt begränsad kostnad årligen jämfört med de samhällsekonomiska kostnaderna till följd av reduktionsplikten.

Jag tycker att man i så fall ska vara mer orolig över de samhällsekonomiska kostnaderna av reduktionsplikten än eventuella böter. Samtidigt är vi sverigedemokrater precis som regeringen helt inriktade på att försöka följa rättsakterna och finna vägar framåt. Men vi har inte exakta styrmedel i dag.

Problemet är att Sverige satte alla ägg i samma korg. Man satsade allt på en reduktionspliktslag som nu är totalt utdömd av sex till sju av riksdagens olika partier.

Anf. 173 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att det inte finns något svar till Alvar på frågan: Varför ska vi fortsätta att förstöra vårt hem? Det finns inget svar på vilka andra, effektivare åtgärder som Sverigedemokraterna har för att både minska utsläppen och hålla drivmedelspriserna låga.

Det finns inget svar på hur vi ska sluta importera ryska bränslen till Sverige. Det finns inget svar på hur vi ska öka produktionen av de svenska drivmedlen. Det är viktigt ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv och för totalförsvarsbehoven, oavsett var de i slutändan hamnar.

Det finns helt enkelt inga svar från vare sig Markus Kinnunen eller regeringen. Det är det som är så symptomatiskt för debatten. Man förstör. Man förstör svensk klimatpolitik. Man förstör svensk

konkurrenskraft. Man förstör svenskt anseende i världen. Man försätter oss i ett läge som är långt mycket sämre än vad det var för bara något år sedan.

Anf. 174 KAJSA FREDHOLM (V):

Fru talman! Vänsterpartiet kommer att avstå från att rösta i punkterna 1–3 i betänkandet, då vi redovisar vår politik i ett särskilt yttrande. Men vi yrkar bifall till att lägga skrivelsen till handlingarna.

Vänsterpartiet instämmer i väsentliga delar i de slutsatser som Riksrevisionen gör i sin rapport. Med det sagt tänker jag tala lite om nuvarande politiska situation som vi har i klimatpolitiken. Det har trots allt hänt en del sedan rapporten publicerades.

Fru talman! I en pågående klimatkris väljer regeringen och Sverigedemokraterna att sänka reduktionsplikten till en nivå som innebär stora utsläpp. Det gör man utan att komma med alternativa förslag på hur utsläppen ska minska i närtid.

Regeringens klimatpolitik är varken bra för klimatet eller för vanligt folk. Det krävs en politisk kursändring som rivstartar klimatomställningen och bygger ett mer rättvist Sverige.

Fru talman! Av alla svenskar är 95 procent medvetna om klimatförändringarna, och fyra av fem svenskar vill se en politik som löser dem. Trots det har regeringen och Sverigedemokraterna sedan man fick makten konsekvent drivit en politik som ökar utsläppen, bland annat i form av den sänkning av reduktionsplikten som gjordes i höstas.

Det är inte bara dålig klimatpolitik. Det är helt på tvärs med svenska folkets vilja och behov. Den klimatplan som regeringen nyss presenterat visar tyvärr att den här ansvarslösa politiken inte är ett olycksfall i arbetet. Det regeringen säger där är att man planerar att fortsätta att misslyckas, och i praktiken har man gett upp hoppet om att Sverige ska klara de nationella klimatmålen till 2030.

Det som kallas en handlingsplan består snarare av en mängd oprecisa bedömningar och vaga uttryck för en viljeinriktning. Det mest konkreta som föreslås är att analyser ska utföras och utredningar tillsättas. Faktiska förslag för att Sverige ska nå de nationellt beslutade klimatmålen till 2030 saknas. Sverige kommer att få mycket svårt att leva upp till våra klimatåtaganden inom EU.

Kritiken från klimatrörelsen har också föga förvånande varit massiv. Men det här är inte bara mycket dålig klimatpolitik. Det är också samhällsekonomiskt oansvarigt. För varje år som vi dröjer ökar kostnaderna för att ta itu med problemen. Att regeringen väljer att skjuta åtgärder framför sig innebär att nödvändiga åtgärder blir svårare att genomföra och att kostnaderna för medborgarna riskerar att bli väldigt stora.

Detta gäller särskilt transportsektorn där åtgärder krävs omedelbart. Avsaknad av konkreta åtgärder i närtid riskerar att resultera i att man måste genomföra drastiska åtgärder längre fram som kan leda till extremt höga drivmedelspriser.

Då Sverige så kraftigt brister i klimatåtgärder på hemmaplan riskerar vi att få betala åtskilliga miljarder för att vi inte kan leva upp till EU:s klimatåtagande till 2030. En sådan politik står i direkt kontrast till själva grunden för en klimatomställning med folklig förankring och för en rättvis omställning.

Fru talman! Det finns dock en annan väg att gå, en väg som det är möjligt att slå in på redan i dag. Sverige har alla möjligheter att rivstarta klimatomställningen och göra det på ett sätt som också kan bygga ett mer rättvist Sverige.

Det är ett Sverige som skapar jobb och rikedom, och ser till att vanligt folk får det bättre medan kostnaderna för omställningen bärs av dem som bär ansvaret. Med en mer jämlik fördelning av resurser kan minskad resursanvändning kunna kombineras med en hög materiell standard för alla, såväl i Sverige som globalt.

Omställningen till ett hållbart samhälle måste få störst konsekvenser för dem som har störst klimatpåverkan och tar mest resurser i anspråk. För att Sverige ska nå de mål som är bundna till det nationella klimatpolitiska ramverket samt våra klimatåtaganden inom EU krävs en kraftig politisk kursändring och att ett åtgärds paket sätts igång redan under nuvarande mandatperiod.

Fru talman! För att göra verklighet av den rättvisa klimatomställningen föreslår vi i Vänsterpartiet bland annat att vi ska införa en gemensam Sverigebiljett på 450 kronor i månaden för all regional kollektivtrafik i hela Sverige.

Vi vill även införa ett årligt statligt stöd till kollektivtrafiken på 5 miljarder kronor för utbyggd kollektivtrafik och investeringsstöd för nya fordon.

Vi föreslår att vi ska införa ett riktat stöd till elbilar och reformerad klimatbonus så att den i större utsträckning kan utnyttjas av dem med lägre inkomster.

Vi föreslår en ökning av takten i elektrifieringen av vägtrafiken. För att möjliggöra ytterligare minskade utsläpp från transportsektorn behövs en intensifiering från staten gällande utbyggnad av laddinfrastruktur och infrastruktur för vätgas.

Inom Klimatklivet ges stöd till publik laddinfrastruktur och laddning av tunga fordon. Klimatklivet ger vid sidan av elektrifieringen även stöd för omställning av transportsektorn med nya bränslen som grön vätgas, elektrobränslen och hållbara drivmedel.

Förutom att detta minskar utsläppen stärker det vår nationella tillgång och självförsörjning på drivmedel. Vi anser att anslaget till Klimatklivet bör utökas till 7 miljarder kronor per år och förlängas till 2033.

Inte minst behöver vi införa ett nytt färdmedelsneutralt reseavdrag som gynnar kollektivtrafik och glesbygder.

Många, många fler förslag finns att läsa i vårt särskilda yttrande.

Anf. 175 ELIN SÖDERBERG (MP):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till reservation 4.

Riksrevisionen slog fast att reduktionsplikten har förutsättningar att bidra till framför allt målet för inrikes transporter till 2030 till en rimlig kostnad jämfört med andra sätt att nå det målet. Alternativet är fossila bränslen från skurkstater. Att öka fossilberoendet innebär ju att vi faktiskt stöder Putins krigskassa i dagsläget.

Klimatpolitiska rådet har slagit fast följande: Att använda nivån i reduktionsplikten som regulator av bränslepriser har varit direkt olämpligt och svårt för drivmedelsföretagen att hantera. Det kan finnas skäl att anpassa reduktionsplikten till ändrade omvärldsförhållanden, men en sådan anpassning bör i så fall grundas i systematiska utvärderingar vid till exempel Energimyndighetens kontrollstationer.

Nu har Tidöpartierna kraftigt sänkt reduktionsplikten utan att vi har haft en överblick av de konsekvenser som följer.

Riksrevisionen framför synpunkter som vi i Miljöpartiet i stort delar. Reduktionsplikten är enbart ett av flera verktyg för att nå klimatmålen inom transportsektorn. Reduktionsplikten är det enda som på kort sikt kan minska utsläppen kraftigt från den befintliga fordonsflottan, vilket är helt avgörande för att nå målet om att minska utsläppen från transportsektorn med minst 70 procent till 2030, så som fastslagits av oss här i riksdagen.

Riksrevisionen anger att det finns ett visst utrymme att förbättra kostnadseffektiviteten i reduktionspliktens utformning. Naturvårdsverket och Trafikanalys har till regeringen inför klimathandlingsplanen föreslagit en utredning för att studera en mer kostnadseffektiv utformning med en gemensam reduktionsplikt för bensin och diesel. Det ställer vi i Miljöpartiet oss bakom. Detta har dock regeringen inte tagit vidare.

Om nya, effektiva åtgärder kommer på plats som tar oss mot såväl 2030-målet som det långsiktiga målet 2045 är vi i Miljöpartiet öppna för att förändra reduktionsplikten – men först efter att nya åtgärder är på plats. Det är summan av klimatpolitiken som är det avgörande och inte varje enskild reform. Näringslivet, organisationer och privatpersoner måste kunna känna långsiktig tillit till klimatpolitiken.

I stället för att avveckla klimatpolitiska verktyg, utan ersättningsåtgärder, skulle regeringen kunna utveckla klimatpolitiken utifrån de förslag som kommer från myndigheterna. Det är även helt nödvändigt att beakta de bindande målen i ESR-sektorn och hur införandet av EU ETS 2 kommer att påverka utformningen av nationell klimatpolitik. I och med att EU kliver fram finns stora möjligheter att, med kraft av EU, fortsätta att utveckla vår klimatpolitik här i Sverige utan att montera ned de verktyg som redan finns. Att helt utan nya kompensatoriska klimatpolitiska verktyg avveckla reduktionsplikten är och var en ansvarslös politik.

Hur ska regeringen hantera de ökade kumulativa utsläppen som nu uppstår? Att bromsa omställningen, kraftigt öka utsläppen och vänta och se kommer att medföra extra kostnader för omställningen och göra kurvan för minskningen av utsläppen avsevärt brantare

redan om några år. Detta kommer att ske samtidigt som regeringen har tagit bort de långsiktiga spelreglerna och skapat en stor osäkerhet inför framtiden hos flera sektorer inom näringslivet. I och med regeringens ansvarslösa hållning till klimatomställningen landar näringslivet i en ryckighet och en osäkerhet.

I nuläget finns inga andra åtgärder på plats som ersätter reduktionsplikten, och med regeringens politik beräknas utsläppen inom transportsektorn öka med uppemot 50 procent på bara ett år jämfört med den tidigare lagstiftningen. Utsläppen ökar dessutom ännu mer på längre sikt mot 2030. Det är enorma volymer som regeringen är ansvarig för. Enligt regeringens egen beräkning av utsläppen från inrikes transporter och arbetsmaskiner blir utsläppen av koldioxid cirka 5,2 miljoner ton högre 2024 och 6,7 miljoner ton högre 2026 än vad som skulle ha varit fallet med tidigare lagstiftning.

Regeringen gör Sverige mer beroende av fossila drivmedel när vi behöver göra precis det motsatta. Sverige behöver minskad fossil inblandning för att minska växthusgasutsläppen och minska vår utsatthet för volatila oljepriser liksom för geopolitiska påtryckningar. Mer svenskt förnybart bränsle ger minskade utsläpp, bättre förutsättningar för svenska företag och en ökad krisberedskap. Det sistnämnda är viktigt inte minst i en osäker tid där ett stort beroende av icke-demokratier snabbt kan visa sig bli en stor utsatthet.

En ökad andel fossilt i den bensin och diesel som tankas i landet, vilket följer av den sänkta reduktionsplikten, leder till en ökad utsatthet för prischocker för hushåll och företag. Prisutvecklingen för olja är högst osäker, särskilt mot bakgrund av den alltjämt pågående ryska invasionen i Ukraina. Särskilt priskänsliga är vi som land för tillgängligheten av vinterdiesel, som minskat i produktion.

Vidare innebär sänkta priser på drivmedel att incitamenten för att välja elfordon och andra färdmedel med låga utsläpp försvagas i förhållande till att använda fordon som drivs av fossil energi. Regeringens förslag om sänkt reduktionsplikt motverkar därmed regeringens egen ambition om att öka elektrifieringen av transportsektorn.

Utöver att sänkt reduktionsplikt leder till ökade växthusgasutsläpp, att klimatmålen inte nås, sänkt krisberedskap, ökat beroende av icke-demokratier, ökad utsatthet för prischocker från volatila oljepriser, osäkerhet för svenska företag i branschen, oklar tillgång till vinterdiesel samt försämrade incitament för elektrifiering riskerar sänkningen av reduktionsplikten att innebära mycket höga kostnader för staten och därmed också för svenska skattebetalare.

EU:s återhämtningsfond kräver en aktiv klimatomställning hos medlemsländerna. Sänkningen av reduktionsplikten kan innebära att Sverige går miste om stora delar av 38 miljarder kronor från EU:s återhämtningsfond. Regeringen har också i höstårsbudgeten aviserat att man använder utsläppsrätter från utsläppshandelssystemet för att täcka upp för att man inte väntas nå ESR-målet. Man vill ta från industrins

utsläppsutrymme för att täcka upp för sitt eget misslyckande inom transportsektorns omställning. Det kan leda till förlorade intäkter för staten på uppemot 6 miljarder kronor till 2030.

Vidare kommer regeringen att behöva vidta ytterligare åtgärder för att täcka upp att man inte når ESR-målet till 2030 på grund av att man sänker reduktionsplikten, vilket kan innebära höga kostnader för staten till följd av att man försöker köpa utsläppsutrymme från andra EU-länder alternativt mycket höga böter från EU.

Konsekvenserna av beslutet att kraftigt sänka reduktionsplikten är enorma. De sträcker sig inom flera områden. Här diskuterar vi Riksrevisionens rapport, och Riksrevisionen har kommit med förslag på hur vi skulle kunna utveckla reduktionsplikten. Myndigheterna har tagit förslagen vidare, men i stället har regeringen utan någon som helst plan på att hantera konsekvenserna av en sänkt reduktionsplikt genomfört sänkningen.

Anf. 176 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Fru talman! ”Granskningen visar dock att reduktionspliktens nuvarande utformning inte är genomförbar.”

”Regeringens beräkningar var otransparenta och gav en ofullständig bild av hur reduktionsplikten kunde påverka drivmedelspriserna.”

”I oktober för ett år sedan kostade en liter diesel 28 kronor och 52 öre.”

Fru talman! Precis så inledde jag debatten den 29 november i fjol, som då handlade om just beslutet om reduktionsplikten. Precis som jag trodde har jag noterat att debatten i dag snarare har handlat om reduktionsplikten än det som vi faktiskt ska debattera, nämligen Riksrevisionens rapport.

Tanken i sig med en reduktionsplikt är god, men att lägga för många ägg i samma korg när det visar sig att botten i korgen inte håller är ingen bra tanke. Även om tanken är god hjälper den inte, utan det måste bli rätt. Riksrevisionens rapport är tydlig: Det blev inte rätt. Beslut fattades på felaktiga och oklara grunder. Riksrevisionen lyfter fram i sin rapport att det till stor del var bristfälliga konsekvensanalyser som låg till grund för den dåvarande regeringens proposition. Men man var tydligen mån om att till varje pris få igenom detta som den stora lösningen, kosta vad det kosta vill – och det kostade sannerligen.

På sidan 58 i rapporten kan vi läsa följande: ”Sammantaget var alltså de reduktionsnivåer som föreslogs i kontrollstation 2019 inte anpassade efter vad som vid tidpunkten var möjligt, genomförandet av de föreslagna reduktionsnivåerna byggde på att förutsättningarna skulle förändras på ett gynnsamt sätt.”

Att planera för att allteftersom fylla korgen med än fler ägg utan att ha kontrollerat hållfastheten i korgen ter sig onekligen naivt. Riksrevisionen håller med i

min analys om äggen i korgen, även om de ordlägger sig något annorlunda. Man skriver att det var ”stora risker med att i så hög grad förlita sig på reduktionsplikten för att uppnå Sveriges klimatpolitiska mål”.

Vidare kan vi läsa i granskningen: ”För att reduktionsplikten ska vara effektiv bör den bidra till att uppnå klimatmålen till rimliga kostnader och med rimliga konsekvenser för samhället.”

Jag tror att alla i kammaren vet att det är helt avgörande om man vill ha med sig folket att de inte straffas när de följer den väg som regering och riksdag pekar ut i frågorna. Vi brukar ofta tala om att omställningen ska vara hållbar ur tre aspekter, nämligen ekologiskt, ekonomiskt och socialt. Så var inte fallet med reduktionsplikten. I det scenario över utsläppen i inrikes transporter som reduktionsnivån beräknades från antogs att det inte skulle införas ytterligare styrmedel för ökad elektrifiering, mer energieffektiva fordon eller ökad transporteffektivitet som skulle kunna vara mer kostnadseffektiva åtgärder. Det antogs att elektrifieringen av fordonsflottan skulle utvecklas långsamt. Alltså fattades beslut på verkliga lösa boliner.

I revisionsrapportens kapitel 5, med rubriken ”Beslutsunderlagen för reduktionsplikten”, är överskrifterna i det kapitlet förkrossande läsning:

- Reduktionspliktens förutsättningar och konsekvenser är osäkra vilket ställer höga krav på beslutsunderlag
- Ambitiösa reduktionsnivåer beslutades trots bristfälliga underlag
- Införandet av reduktionsplikten omfattade inte reduktionsnivåer och konsekvensanalyser fram till 2030
- Trots betydande brister i Energimyndighetens underlag i kontrollstation 2019 valde regeringen att gå vidare med ambitiösa reduktionsnivåer
- Energimyndighetens underlag till kontrollstation 2022 visar att beslutade reduktionsnivåer inte går att genomföra
- Beslutad lagstiftning inte genomförbar med hänsyn till bränslekvalitetskrav.

Här skulle jag kunna fortsätta, fru talman, men jag tror att poängen ändå har gått fram.

Den nuvarande regeringen såg tydligt problemen eftersom det var flera problem. Därför har förändringar påbörjats, och det är en resa som just har påbörjats. Riksrevisionen säger också att reduktionsplikten delvis kan bidra till klimatpolitiska mål på ett effektivt sätt om den är utformad på rätt sätt. Med god hjälp av det verktyg som Riksrevisionens rapport är har nu den resan påbörjats för en förändrad och hållbar reduktionsplikt som bygger på biologi, som bygger på fakta och som bygger på rejäla konsekvensanalyser och inte på ideologi och ideologiska önskemål långt från verkligheten.

(Applåder)

Anf. 177 ELIN NILSSON (L):

Fru talman! Nu står vi här igen och debatterar rapporten om reduktionsplikten.

Sverige ska nå klimatmålen. Utsläppen ska bort, och klimatförändringarna måste stoppas. Vi ska nå nettonoll 2045. Det bygger på att tillgången till fossilfri energi byggs ut; det är grunden i själva klimatomställningen. Vi behöver både sol, vind och kärnkraft i stor skala, och vi behöver elektrifiering.

Den historiska erfarenheten av att hantera miljöproblem visar att omställningen bara lyckas om den görs i en ekonomi som växer. Det är fria människor i välmående ekonomier som löser miljöproblemen, och tillväxt handlar i grunden om smarta lösningar. Precis detta är också kärnan i klimatarbetet. Omställningen kräver pålitlig tillgång till fossilfri energi. Där har den stora svagheten i svensk klimatpolitik tidigare funnits. Nu har vi lagt om kursen. I detta är kärnkraften helt avgörande. Därför kan man inte lämna kärnkraften utanför den debatt vi för i dag.

En annan viktig faktor i sammanhanget är att den klimatpolitik vi genomför har brett stöd hos gemene man, även hos folk med små ekonomiska marginaler. Det är faktiskt var och en av oss här inne och ute i landet som har ansvar för detta gemensamt. För att omställningen ska bli av krävs att förutsättningarna finns på plats. En omställning som måste involvera hela samhället och som ska pågå under decennier måste ha ett brett stöd.

Åtgärderna och styrmedlen måste upplevas som vettiga och väl avvägda av det stora flertalet. Förändringarna måste ske kontrollerat. De får inte vända vardagen uppochner för folk eller driva i grunden sunda företag mot ruinens brant.

Fru talman! Vi har en verklighet utanför den här kammaren att hantera. Samtidigt som vi med kraftfulla medel möter klimatkrisen har vi ett svårt om än ljusnande ekonomiskt läge att ta hänsyn till, ett läge som gör det svårt för många att få ekonomin att gå ihop.

En del av detta har såklart sin grund i höga bränslepriser. Folk har haft svårt att ställa mat på bordet, och man har inte haft råd att köra sina barn till skola och fritidsaktiviteter.

Den verkligheten valde vi att hantera. Det genererade ökade utsläpp, beklagligt nog, men insatsen var till för att hushållens ekonomi inte skulle skjutas i sank och för att folk skulle få sin verklighet att gå ihop. Och det är inte på bekostnad av folk som ska få sin verklighet att gå ihop som man kan bedriva en verkligt långsiktig klimatpolitik som är hållbar.

Här, fru talman, hade jag först tänkt avrunda mitt anförande, men jag kom på andra tankar.

Till att börja med vill jag passa på att hälsa Björn Petersson välkommen till debatten. Jag vill också passa på att reflektera något över debattklimatet här i kammaren. Jag hade först tänkt säga något förmildrande om att det inte är så himla lätt att vara ny på jobbet och att jag såklart förstår att ledamoten mycket väl vet att Sverige styrs av en regering där Moderaterna,

Liberalerna och Kristdemokraterna ingår och att den i vissa frågor samarbetar med Sverigedemokraterna.

Men, fru talman, tji fick jag. Ledamoten gläds alltså åt att hans – förlåt mig – rätt taffliga retoriska grepp väcker anstöt. Det är faktiskt helt ovärdigt det politiska samtalet. I min värld är det inte okej att kalla Sveriges regering ”SD:s marionettregering”.

Detta cementerar bilden av Socialdemokraterna som ett maktparti som sätter makten framför allt. Jag vet att det svider, men det är faktiskt ingen naturlag att Socialdemokraterna styr Sverige.

(Applåder)

Anf. 178 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Fru talman! Elin Nilsson inledde sitt anförande med att säga att Sverige *ska* nå klimatmålen.

Jag vill att Sverige når klimatmålen, och vi i Miljöpartiet jobbar med att presentera en klimatpolitik för att nå klimatmålen i Sverige. Vi har lagt fram en hel alternativ klimathandlingsplan som följdmotion på regeringens.

Men när Liberalerna står och säger att vi *ska* nå klimatmålen hör jag det som någon typ av önsketänkande, för i handling är det som regeringen gör att öka utsläppen av växthusgaser så att Sverige inte längre väntas nå klimatmålen.

Det spelar inte någon roll hur många gånger man står och säger att vi ska nå dem, vi ska nå dem, vi ska nå klimatmålen om inte regeringen levererar reformer som gör att Sverige når klimatmålen.

En av de största sakerna som den här regeringen har gjort som gör att Sverige inte längre når klimatmålen är att man kraftigt har sänkt reduktionsplikten.

Här tar man upp i delar relevant kritik av underlagen som Riksrevisionen lyfter fram när det gäller införandet av reduktionsplikten. Men man presenterar inte någon tydlig konsekvensutredning om effekterna av vad man ska göra eller av att man nu chockhöjer utsläppen så att vi inte längre når målen och skapar osäkerhet för näringslivet när man kraftigt sänker reduktionsplikten.

Frågan är varför Elin Nilsson står här och säger att vi *ska* nå klimatmålen när man presenterar en politik som gör att vi inte når dem.

Anf. 179 ELIN NILSSON (L) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Söderberg, för frågan!

Ja, jag står här i talarstolen och säger att vi ska nå klimatmålen för att vi ska nå klimatmålen. Vi ska nå nettonoll 2045. Det arbetar vi för.

Vi tar krafttag för att öka den fossilfria energiproduktionen i Sverige. Det är en otroligt viktig del i detta. Det är en väg som Miljöpartiet inte delar synen på men som vi ser som helt nödvändig för att klara omställningen till ett fossilfritt samhälle. Vi tar ansvar för Sverige.

Anf. 180 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Fru talman! Då skulle jag vilja be Elin Nilsson att redogöra för klimatnyttan av ny kärnkraft i Sverige, från vilket år utsläppen i så fall skulle väntas minska och hur mycket.

Miljöpartiet har en politik för en kraftfull utbyggnad av elproduktionen i Sverige. Vi har fört fram ett produktionsmål till 2030, och vi ser att det utöver det behövs energieffektiviseringar så att vi kan tillgängliggöra el snabbt för industrins omställning.

Ny kärnkraft levererar ingenting av detta utan handlar om el någon gång långt i framtiden. Regeringen lyfter fram det som sitt främsta klimatargument. Elin Nilsson lyfter fram det särskilt trots att det inte har någonting med transportsektorns omställning att göra och är fullständigt irrelevant när det handlar om målen till 2030, det vill säga det vi har diskuterat i dag kopplat till reduktionsplikten.

Anf. 181 ELIN NILSSON (L) replik:

Fru talman! Ja, man kan stå här och säga att kärnkraften inte har någon klimatnytta, men det har den.

När kärnkraften är på plats kommer den att leverera fossilfri energi som är helt avgörande för omställningen som vi nu är inne i. Man kan inte bortse från det. Det kommer att ta viss tid att få den på plats, men den är helt nödvändig.

Den är dock bara en del. Jag delar uppfattningen att vi behöver ett brett spektrum av fossilfria energislag. Vi behöver mer vindkraft och mer solenergi, och vi behöver vattenkraften – och kärnkraften. Utan kärnkraften klarar vi inte den gröna omställningen.

Anf. 182 BJÖRN PETERSSON (S) replik:

Fru talman! Jag får börja med att tacka ledamoten Elin Nilsson för välkommandet till utskottet och debatten.

Vi har i dag debatterat, eller vi debatterar, Riksrevisionens granskning av reduktionsplikten och dess effektivitet. I rapporten slår man fast att reduktionsplikten kan vara en effektiv del av lösningen och att det är en kostnadseffektiv del i jämförelse med andra alternativ när det gäller transportsektorn.

Ledamoten nämnde flera gånger i sitt anförande och i debatten här målet 2045. Sverige var före stymningen av reduktionsplikten ett av fem länder som var på väg att klara målet 2030.

Hur ställer sig Liberalerna till målet 2030? Hur ser man på att lösa klimatmålet 2030?

Anf. 183 ELIN NILSSON (L) replik:

Fru talman! Målen för 2030 ligger fast. Vi jobbar för att nå dem. Men vi lyfter också blicken och ser att vi behöver få lösningar på plats där vi 2045 når nettonoll.

Man kan inte plocka ut det ena – 2030-målen är nödvändiga för att nå 2045-målet med nettonoll. Man kan inte särskilja dem. Men de ligger fast.

Anf. 184 BJÖRN PETERSSON (S) replik:

Fru talman! Jag är fundersam på klimathandlingsplanen. Den ska ju vara en bärande del i hur målet ska uppnås. I den ingår det delar som bör höja kostnaden för bränsle vid pump, diesel och bensin.

Jag undrar om Liberalerna och den liberala ministern har kommit överens med Sverigedemokraterna om att genomföra denna politik? Som läget är nu ska politiken implementeras efter nästa val, eller efter det val som kommer därefter. Klimathandlingsplanen har inte överenskommit brett. Vårt parti har mig veterligen inte varit delaktigt i att ta fram förslagen och har inte haft någon insyn. Frågan är alltså om Liberalerna fått med Sverigedemokraterna på denna politik – eller hur har man tänkt genomföra den?

Anf. 185 ELIN NILSSON (L) replik:

Fru talman! Det korta svaret på ledamotens fråga är att klimathandlingsplanen är förhandlad mellan Tidöpartierna. Det är en gemensam överenskommelse mellan de fyra partierna. Den kommer att hedras, och vi kommer att genomföra det som står i klimathandlingsplanen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 mars.)

§ 11 Public service och film

Kulturutskottets betänkande 2023/24:KrU3
Public service och film
föredrogs.

Anf. 186 JONAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! I dag debatterar vi kulturutskottets betänkande om public service och film här i kammaren.

Public service i form av de tre bolagen Sveriges Television, Sveriges Radio och Utbildningsradion är en central del i dagens Kultursverige och den statliga kulturpolitiken. Detsamma gäller förstås filmpolitiken, som omfattar villkoren för svensk filmproduktion, biograferna och mycket annat.

Något som politiken för public service såväl som filmpolitiken har gemensamt är att i stort sett hela politikområdena nu ses över genom avgörande utredningar vars resultat kommer att presenteras framöver under mandatperioden. Vad gäller public service har dessutom samtliga riksdagspartier representanter med i den parlamentariska kommitté som arbetar med att ta fram förslag på hur public service ska regleras inför nästa tillståndperiod. Detta påverkar såklart den här debatten i någon mån. Jag varken kan eller vill föregå public service-kommitténs arbete.

Fru talman! Sverigedemokraterna har aldrig förr påverkat svensk kulturpolitik så mycket som nu. Vissa politiska krafter menar att vi sverigedemokrater måste hållas borta från att få ett avgörande inflytande över kulturpolitiken. Men dessa krafter har redan förlorat, och de förlorade stort. Tidöavtalet och andra

överenskommelser som SD har med regeringen understryker nu detta.

SD påverkar hur folkbildningen reformeras så att vi tar kontroll och ser till att statsbidrag inte går till fusk, islamister eller gängkriminella.

SD påverkar så att en kulturkanon tas fram i Sverige, vilket är väldigt viktigt för att lyfta svensk kultur högre upp på agendan i vårt land.

SD påverkar också så att vi sätter stopp för problemet kopplat till de partilotterier som finns i Sverige, som har lett till att socialdemokratiska Kombispiel har drivit enorma mängder utsatta pensionärer till Kronofogden.

Fru talman! Public service- och filmpolitiken, som är föremål för dagens debatt, är inget undantag när det gäller vad Sverigedemokraterna är med och påverkar. Vi har ett stort inflytande över dessa frågor. Utredningsdirektiven till båda utredningarna har vi förhandlat fram med regeringen.

När det gäller public service finns det förstas en rad viktiga frågor att hantera inför framtiden. För Sverigedemokraterna är det viktigt att stärka opartiskheten i public service-bolagens arbete, för att ta ett exempel. Samlat är förtroendet för public service starkt i Sverige. Men beroende på partisympatier varierar förtroendet mycket kraftigt.

Tar man svensk kulturpolitik och public service på allvar kan man inte vara nöjd med att det är så. Som politiker underblåser man då snarare en uppfattning som finns i vissa kretsar om att det finns en vänstervridning inom public service.

Jag sa tidigare att jag inte vill föregå public servicekommitténs viktiga arbete, och det gäller såklart. Men jag vill ändå lyfta några ingångsvärden för dem som lyssnar till denna debatt.

Public service har ett speglingsuppdrag. Det är i grunden bra. Alla landsändar från norr till söder bör speglas hos public service. Men vänsterinriktad identitetspolitik hör inte hemma i speglingsuppdraget. Sverigedemokraterna vill riva upp speglingsuppdraget i dess nuvarande form eftersom för mycket fokus i dag läggs på saker som könsidentitet, könsuttryck, etnisk bakgrund och andra ovidkommande attribut som inte hör hemma i regleringen av public service.

Fru talman! Under filmtoppmötet i Göteborg i slutet av januari, inför Göteborg Film Festival, var jag på plats. Under årets upplaga av evenemanget presenterades den utredning som nu kommer att se över mer eller mindre hela filmpolitiken. Utöver frågor som exempelvis samverkan med filmbranschen och filmarens bevarande ska även de filmpolitiska målen utredas. Detta är viktigt. Det är, som jag ser det, en politisk framgång för SD, och att detta ska ses över är något som vi har drivit på för länge.

Den kritik vi har mot identitetspolitik när det gäller public service och politiken på det området har vi på liknande sätt när det gäller filmpolitiken. Rapporten *Så fri är konsten* från Myndigheten för kulturanalys, som presenterades för några år sedan, tydliggjorde verkligen hur det nuvarande filmpolitiska målet att

jämställdhet och mångfald ska prägla filmområdet har påverkat den konstnärliga friheten negativt. Filmskapare har känt sig tvungna att anpassa sina ansökningar för att få ekonomiskt stöd från Svenska Filminstitutet. Den statliga filmpolitiken ska inte underblåsa sådant. Man ska inte behöva kvotera bort människor i sina filmprojekt för att de har fel kön eller fel etnisk bakgrund.

Fru talman! Detta var några nedslag från mig kring de prioriteringar Sverigedemokraterna har vad gäller public service- och filmpolitiken. Alla framtidens viktiga frågor på dessa områden hinner jag förstås inte ta upp i detta anförande, men glädjande nog kommer dessa frågor att hanteras genom de utredningar som har tillsatts och vars inriktningar vi sverigedemokrater har förhandlat fram med regeringen.

Jag kan återigen konstatera att Sverigedemokraterna aldrig någonsin har påverkat svensk kulturpolitik så mycket som i dag.
(Applåder)

Anf. 187 AMANDA LIND (MP):

Fru talman! I detta betänkande hanterar vi frågor som rör public service och film. I och med att den parlamentariska public service-kommitténs arbete pågår har vi i Miljöpartiet valt att lämna ett särskilt yttrande gällande den del av betänkandet som rör public service. Jag ska inleda mitt anförande med att säga några ord om public service för att sedan fokusera på film.

Public service, det vill säga Sveriges Television, Sveriges Radio och Utbildningsradion, spelar en omistlig roll för vår demokrati och för en vital mediemarknad. Ett av Miljöpartiets ingångsvärden på politikområdet är att vi vill understryka vikten av en bred och oberoende public service samt dess demokratiska betydelse.

Det breda uppdraget är avgörande för allmänhetens kännedom om public service, dess relevans hos befolkningen och i förlängningen också dess förtroende. Public service-bolagen åtnjuter ett högt förtroende hos allmänheten och har hög tillgänglighet. Detta måste vi värna.

Vi måste också slå vakt om den lokala nyhetsjournalistiken, kulturuppdraget, public services roll när det gäller det svenska språket och den svenska produktionsmarknaden för både rörlig bild och ljud samt sändningar på de nationella minoritetsspråken. Detta är viktiga områden som behöver hanteras med både seriositet och höga ambitioner framåt.

Frågan om totalförsvaret och public services roll vid höjd beredskap har aktualiserats ytterligare sedan direktiven till public service-kommittén togs fram. Forsvarsberedningen lyfter i sin andra delrapport den 19 december 2023 vikten av en stark public service som en del av samhällets förmåga att hantera kriser och situationer med höjd beredskap. Forsvarsberedningen pekar bland annat på public service-företagens särställning genom sitt breda uppdrag i allmänhetens tjänst, sin stabila finansiering, de höga kraven på

tillgänglighet och det förtroende allmänheten hyser för företagets verksamhet.

Försvarsberedningen slår fast att en stark public service i fredstid, med högt förtroende hos allmänheten och bred geografisk spridning, lägger grunden för public services roll även i höjd beredskap. Man skriver också att det höga förtroendet är en viktig del av verksamhetens värde för totalförsvaret. Likaså lyfter Försvarsberedningen vikten av robusta distributionssystem, oberoende journalistik, faktagranskning och saklig informationsförmedling och att public service är en del av ett livaktigt och fritt kulturliv som en kraft för sammanhållning och motståndskraft i händelse av höjd beredskap.

Miljöpartiet menar att Försvarsberedningens slutsatser är relevanta och måste tas på stort allvar när det kommande sändningstillståndet för public service ska arbetas fram.

Fru talman! När det gäller filmområdet och de yrkanden vi har att hantera där menar vi i Miljöpartiet att det är glädjande att regeringen nu har gått vidare med en filmpolitisk utredning. Sverige är ett framstående filmland med kompetens av högsta klass både framför och bakom kamerorna. Svensk film prisas regelbundet på de största filmgalorna – senast Oscarsframgångar genom bland andra Ludwig Göransson, som prisades för bästa filmmusik.

Samtidigt saknas inte utmaningar. Produktionskostnaderna har ökat, och produktionstakten har bromsats in. Redan dåliga villkor för filmarbetare riskerar att försämrats ytterligare i det tuffa ekonomiska läget. Svensk films tittarandel på bio är inte lika hög som motsvarande andel i våra nordiska grannländer. Samtidigt har Sverige ett mycket lägre statligt stöd till film än resten av Norden. Jag tycker att vi i denna kammare kan fråga oss om det finns ett samband här.

Vi i oppositionen efterfrågade redan förra året en ny filmpolitisk utredning, och det är som sagt bra att en sådan nu har tillsatts. Sedan den nya filmpolitiken sjösattes 2017 har förutsättningarna för svensk film drastiskt förändrats, såväl vad gäller produktion som distribution. Man befinner sig på en internationell arena där länder konkurrerar om produktioner och kompetenser. Strömningstjänsternas utveckling, nya beteendemönster hos publiken och nya villkor och finansieringsmodeller för produktionerna gör att det krävs ett helhetsgrepp kring filmpolitiken för att svensk film ska stå stark även framåt.

Fru talman! Vi i Miljöpartiet anser dock att en sådan utredning skulle ha behövt spänna över hela det audiovisuella fältet för att ta just ett sådant nödvändigt helhetsgrepp och hade förordat ett sådant tydligt anslag i direktiven. Vi menar också att det borde ha tillsatts en parlamentarisk referensgrupp till utredningen för att säkra en tidig och bred politisk förankring av såväl förslagen framåt som de utvärderande inslagen i den statliga filmpolitiken.

Fru talman! En fråga som vi i Miljöpartiet också menar bör analyseras och seriöst övervägas i den kommande filmpolitiska utredningen är frågan om en

avgift för medfinansiering av inhemsk produktion av film och tv-drama. År 2018 beslutade EU om en lagstiftning för audiovisuella tjänster, som bland annat innehåller kvoter för strömningstjänster, till exempel Netflix, för andelen europeiskt innehåll. Lagen möjliggör för EU:s medlemsländer att ställa krav på strömningstjänsterna att bidra till nationell film- och tv-produktion. Allt fler länder i Europa har infört eller kommer att införa en sådan avgift, exempelvis Frankrike, Danmark och Belgien. Länderna har lagt sig på olika nivåer för avgiften, och exakt hur den ska vara utformad är det är klart att man måste titta på. Gemensamt är dock att man ser det som rimligt att dessa tjänster, på samma sätt som inhemska aktörer via skattsedeln, är med och bidrar till inhemsk filmproduktion.

Fru talman! Att överväga en avgift för strömningstjänsterna vore ett bra steg, liksom att i detta arbete följa hur införandet utvecklats i andra länder i Europa. Vi i Miljöpartiet förutsätter – jag vill verkligen trycka på det – att den filmpolitiska utredningen beaktar detta med stor seriositet.

Vidare, fru talman, behöver biografernas förutsättningar ses över. Biograferna är en del av den kulturella infrastrukturen och möjliggör möten och gemenskap i hela landet. Närhet till en lokal biograf förenklar för skolbio och är en förutsättning för lokala filmfestivaler och filmklubbsverksamhet. När publiken sviker riskerar biografer att behöva stänga ned. Nu ser vi förvisso positiva tecken på att publiken har återvänt till salongerna efter pandemin, men läget är fortsatt skört. Den kommande utredningen måste därför ta biografernas förutsättningar på stort allvar.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag lyfta frågan om filmarbetares villkor, en fråga som har varit högaktuell i flera år. Dåliga arbetsvillkor tillsammans med en attraktiv bransch gör att människor riskerar att utnyttjas på olika sätt. Filmbranschen har här tagit många steg genom att till exempel införa certifieringar och kompetensutveckling. Detta arbete är viktigt, inte minst för att alla ska känna att man kan arbeta inom filmens värld. I detta sammanhang vill jag också understryka vikten av ett fortsatt arbete för mångfald och breddad rekrytering inom filmsektorn. Den utredning som nu pågår behöver därför beakta kompetensförsörjningsfrågorna och arbetet för breddad rekrytering.

Fru talman! Det finns mycket mer att säga om filmen. Jag kommer inte att gå in på alla frågor, men jag kan konstatera att det är ett oerhört viktigt arbete som pågår. Det är viktigt för svensk film men också för de svenska kulturella och kreativa näringarna och exporten framåt. Det är också viktigt för bilden av oss som land.

Jag hoppas återigen att regeringen tar ett initiativ till att tillsätta en partipolitisk referensgrupp till den pågående utredningen. Jag tror att det skulle underlätta vårt arbete här i kammaren framåt.

Till sist vill jag yrka bifall till Miljöpartiets yrkande på filmområdet.
(Applåder)

Anf. 188 PETER OLLÉN (M):

Fru talman! Låt mig börja med att yrka bifall till kulturutskottets förslag till beslut.

Bara det produceras svensk film som besökarna vill se är vi nöjda – så sa Peter Fornstam, som leder det svenska biografnätverket, när han i höstas inledde riksdagens seminarium om svensk film, arrangerat av den moderata gruppen i kulturutskottet. I biografnätverket ingår 781 av landets 942 biografialonger, så det är en tung aktör.

Medan många andra kulturutövare är beroende av olika former av stöd ser biografnäringen det främsta hotet vara film som ingen vill titta på. Med tanke på detta är det intressant att när filmstöden delas ut i Sverige tittar man på i och för sig väsentliga punkter som genus, ursprung och miljöaspekter, medan det för konsulenterna inte är ett kriterium att bedöma om det är en film som kan antas dra stor publik.

Det produceras också väldigt många filmer i Sverige. I snitt är det premiär för mer än en svenskproducerad film i veckan. Det säger sig självt att biografierna inte klarar att visa så mycket, framför allt inte när inresset från biobesökarna är så lågt. Mindre än var femte biobesökare valde i fjol en svensk film, precis som det varit de senaste åren, och då var det ändå en ökning jämfört med året innan. I Danmark och Norge är det nästan en dubbelt så stor andel som väljer inhemskt producerad film. Och trots att landet bara är lite drygt hälften av Sverige i storlek hade samtliga toppfem-filmer i Danmark i fjol fler besökare än den mest sedda filmen i Sverige, som var *Håkan Bråkan*.

En av de saker som jag hoppas att den pågående Filmutredningen tittar på är om vi ska sätta ett mål för andelen biografbesökare som väljer svensk film.

Det ska också bli intressant att se om filmutredningen kommer att ge förslag på hur politiken kan dra sig tillbaka, så att filmskaparna åter kan känna sig fria att producera film som de bedömer är angelägen för den svenska publiken.

Kan då inte politiken dra sig tillbaka helt? Nej, stöden till att producera film är nödvändiga i små språkområden som de nordiska. Vi vill ju inte att det talas engelska i svenska filmer. Därför delas det ut ett stöd för film på svenska. Dessutom bidrar Sveriges Television till att delfinansiera ett tiotal filmer varje år. Det gjorde exempelvis att vi på juldagen kunde glädjas över premiären på storfilmen *Hammarskjöld*, som kostade 75 miljoner kronor att producera. Snittet för en svensk filmproduktion ligger annars runt 25 miljoner.

Sverige är biograftätt. Vi har lika många salonger som Nederländerna, som har dubbelt så stor befolkning som Sverige. Men geografin gör att vi behöver många biografier. På väldigt många platser är biografen också den enda kulturella mötesplatsen, utöver biblioteket.

Mikael Sandberg är kulturchef på Folkets Hus och Parker. Han säger att deras besökssiffror fördubblas när det finns bra svenska filmer. Medan man i storstäderna ser två tredjedelar amerikansk film kommer två

tredjedelar av publiken utanför storstäderna i stället för att se svensk och nordisk film.

Jag ser fram emot att läsa förslagen från filmutredningen och hoppas att vi snart kan se fram emot en verklighet där långt fler besökare väljer att se svensk film när de går på bio.

(Applåder)

I detta anförande instämde Magnus Resare (M).

Anf. 189 LAWEN REDAR (S):

Herr talman! I dagarna har det gått tio år sedan Sveriges Radios utrikeskorrespondent Nils Horner mördades på öppen gata i Kabul i Afghanistan. Händelsen manar fortfarande till eftertanke om journalistikens viktiga uppdrag: att skildra komplexa konflikter opartiskt och sakligt och med stor integritet och kunskap.

Nils Horner var inte jätteintresserad av att intervju de stora makthavarna och höjdarna. Hans reportage handlade om samtalet med skraddaren, butiksbiträdet eller läraren och deras livsvillkor i ansträngda och utmanade samhällen. På så sätt var Nils Horner en uttrycksfull berättare. Han var en hes Boråsröst som förde en annan del av världen närmare Sverige.

För första gången på fem år har fler journalister dömts i krigszoner än i fredszoner. Enligt den amerikanska pressfrihetsorganisationen CPJ är kriget i Gaza den dödligaste konflikten för journalister. Under de tre sista månaderna av 2023 dödades fler journalister än som tidigare skett i ett land under ett år.

Särskilt utsatta är de journalister som bevakar Iran, Ryssland, Belarus och Turkiet. Totalt sitter 521 journalister fängslade i början av detta år, främst i dessa länder.

Vi är dock helt beroende av att journalister rapporterar om vad som händer där krig och konflikter råder. Ju farligare det blir, desto mindre information får vi om potentiella övergrepp, överträdelser och krigsbrott.

I dag präglas säkerhetsläget såväl i Sveriges närområde som globalt av instabilitet och oförutsägbarhet. Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har förändrat säkerhetsordningen i Sverige och i Europa. Vi lever i en tid där ett väpnat angrepp mot Sverige inte längre kan uteslutas. Det kan inte heller uteslutas att militära maktmedel kan komma att användas mot Sverige. Det säkerhetspolitiska läget är det allvarligaste sedan andra världskrigets slut.

Försvarsberedningen konstaterar att hotbilden mot Sverige är bred och blir alltmer komplex. Hoten innefattar otillbörlig informationspåverkan, desinformation, påverkansoperationer, cyberangrepp, illegal underrättelseinhämtning, terrorism och sabotage, hot mot kritisk infrastruktur och utnyttjande av ekonomiska beroenden.

Den tydligaste slutsatsen är att förberedelserna, beredskapen och förmågan inom hela totalförsvaret måste öka skyndsamt. Insikten behöver genomsyra alla delar av det svenska samhället omgående.

Herr talman! Det är uppenbart att otillbörlig informationspåverkan kontinuerligt riktas mot Sverige i

syfte att påverka olika målgruppers uppfattningar, beteenden och beslutsfattande. Sverige är utsatt för påverkanskampanjer, påverkansoperationer och desinformation från illvilliga, antagonistiska aktörer som vill skapa polarisering i befolkningen och försöka undergräva förtroendet för samhällets institutioner och demokratin. Syftet med allt detta är att angripa det allra viktigaste: samhällets samlade motståndskraft.

Medier har en mycket viktig funktion i den rådande situationen. I en krissituation är det inte bara angeläget utan helt avgörande att alla i Sverige kan nås av oberoende information och nyhetsförmedling. Därför är mediernas egen säkerhet och beredskap helt avgörande. Ett bortfall av verksamheten kan i sig innebära att en rådande kris eskalerar och förvärras.

Försvarsberedningen understryker att public service har särskild betydelse för det svenska samhällets beredskap och en viktig roll i totalförsvaret genom sitt breda uppdrag i allmänhetens tjänst, sin stabila finansiering, de höga kraven på tillgänglighet och förtroendet som allmänheten just nu har för bolagens verksamhet.

Vi socialdemokrater i kulturutskottet instämmer i Försvarsberedningens slutsatser. Ett teknikneutralt och brett public service med högt förtroende i hela befolkningen är en angelägenhet för det svenska totalförsvaret och för Sveriges samlade motståndskraft. Public services främsta uppgift är att hålla medborgarna välinformerade och säkerställa att befolkningen inte bara nås av information utan nås av rätt information.

Vi vet att det här kommer att kräva kompetenssatsningar för att kunna verifiera allt material som kommer från dessa krigshärdar. Vi vet att det innebär krav på ökad säkerhet för utrikeskorrespondenterna från Sverige. Och slutligen kräver det mer av politiken, eftersom bolagen är en naturlig del av det svenska totalförsvaret.

I den pågående public service-kommittén behandlas den kommande sändningsperioden, tio år framåt i denna nya tid. Det är ett arbete som pågår och som sköts mellan riksdagens alla partier. Våra socialdemokratiska ingångar är väl kända. Vi strävar efter bred samverkan och samarbete i frågorna. Vi menar att public services roll är så angelägen för hela Sverige och för svenska folket att man måste söka samförstånd mellan riksdagens alla partier.

Mot bakgrund av det pågående arbetet har jag inte mycket mer att yttra från talarstolen i dag. Vi har ett särskilt yttrande där vi redogör för våra ställningstaganden. Vi fortsätter diskussionerna i den parlamentariska kommittén.

Vad gäller filmfrågorna i denna debatt hänvisar jag till min kollega Lars Mejern Larsson.

Jag hänvisar alltså till vårt särskilda yttrande i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 190 CATARINA DEREMAR (C):

Herr talman! Som tidigare talare har nämnt är vi mitt uppe i public service-kommitténs arbete, och

regeringen har precis tillsatt en ny filmutredning. Det är just de två ämnena vi debatterar i kväll.

Centerpartiet välkomnar verkligen en filmutredning. Vi har oavsett regering arbetat för och väntat på en sådan, och det är bra att den är på plats nu. Den ska vara klar i februari 2025.

Det finns flera punkter som är intressanta i utredningen, till exempel att man ska se över och eventuellt föreslå nya former för parts- och branschsamverkan. Utredningen ska också lämna förslag på hur de statliga filmpolitiska stödformerna inklusive produktionsincitament bör utformas med beaktande av EU:s regler om statligt stöd. Det finns även med en punkt om att analysera förutsättningarna för att främja ett levande film- och serieförbrukningsmarknad, används och utvecklas bland annat genom fortsatt digitalisering. Man ska titta på flera saker, men detta är några punkter som jag ser som positivt att de finns med. Jag önskar såklart också att vi i politiken får avstämningar medan utredningens arbete pågår eller att det förs någon form av dialog med oss i de politiska partierna.

Herr talman! Jag vill återknyta till public service, som vi arbetar ganska intensivt med i dessa dagar. Det är ingen hemlighet att Centerpartiet fortsatt vill se ett brett uppdrag för public service. Det ska vara produktioner av bra kvalitet, och de ska spegla hela landet Sverige. Public service ska vara relevant för många.

En enig försvarsberedning var väldigt tydlig i rapporten som lämnades i december förra året. På flera punkter i den pekar man på public services viktiga roll ur ett beredskapsperspektiv.

För oss i Centerpartiet är det av stor vikt att public services oberoende skyddas. Vi måste inte tycka om allt som public service gör, men vi ska kunna lita på att det som sägs i nyhetsrapportering är sant. Har man farit med osanning är det av stor vikt att det rapporteras att det blev fel eller att man uppgav fel uppgifter och rättar till det.

Alla vi som arbetar och är över 18 år är med och betalar för public service, och då har vi också rätt att ställa krav på opartiskhet och oberoende. Public service ska vara relevant för så många som möjligt.

En annan viktig del i betänkandet handlar om att inte minst SVT spelar en stor roll när det gäller film- och dramaproduktion. SVT har goda samarbeten och stor delaktighet i att det produceras svensk film och svenskt drama.

Jag har inget särskilt yttrande och ingen reservation.

(Applåder)

Anf. 191 VASILIKI TSOUPLAKI (V):

Herr talman! Den här debatten rör både villkoren för public service, det vill säga SVT, Sveriges Radio och Utbildningsradion, och filmpolitiken. Jag kommer i dag att fokusera på filmfrågorna. Flera har ju nämnt att alla partier just nu sitter i en kommitté för att ta fram villkoren för nästa tillståndsperiod för public service. Den ska vara klar om bara några veckor. Det blir alltså svårt att säga något skarpt i den frågan i dag.

Människors kulturvanor och konsumtionsvanor förändras med ny teknik, och det går snabbt. Det som vi tidigare sett inom musiken har nu hänt på filmområdet. Det har blivit färre mellanled, och ett stort utbud finns lätt tillgängligt hos streamingbolagen. Jag tror att det är övervägande positivt, men vi behöver tänka nytt från politikens sida och även i branschen för att hänga med och inte tappa viktiga värden på vägen.

Företag inom svensk film och tv befinner sig i skärningspunkten mellan kulturpolitik och näringslivspolitik. Många är beroende av offentliga stöd från nationellt och regionalt håll samtidigt som de befinner sig på en internationell arena och en global marknad. Svensk film har nått stora framgångar de senaste åren med många internationella utmärkelser. Parallellt är det ett tydligt mönster att biopubliken minskat markant, och besökarna ser i lägre utsträckning svensk film. Då blir också lönsamheten låg i de flesta led.

Under coronapandemin var många biosalonger helt stängda eller halvtomma. Det har varit svårt att locka tillbaka publiken, men under 2023 såg vi faktiskt en vändning av den trenden. Bedömare menar att det framför allt är de förbättrade möjligheterna att se film på annat sätt som står för minskningen. Redan mellan 2018 och 2019, det vill säga innan pandemin, minskade antalet biobesök i Sverige med närmare 1 miljon.

För oss i Vänsterpartiet är det viktigt att även fortsättningsvis stötta biografer runt om i landet genom Svenska Filminstitutet. Biografernas digitalisering och framväxten av nya digitala visningsformer för till exempel livesändning av föreställningar av dans och opera från alla världens scener har gett möjligheter till ett ökat och mer flexibelt kulturutbud i hela landet. Föreningsdrivna och kommunala biografer är också en förutsättning för verksamheter som skolbio och filmklubbar. Att uppleva och samtala om film med andra är en annan sorts upplevelse än att streama film hemma.

Streamingtjänsterna tillgängliggör ett enormt utbud av både film och serier. Det är förstås en fördel för alla oss konsumenter och i vissa avseenden även för kulturskapare inom olika yrkeskategorier. I allt högre utsträckning producerar dessa bolag egen film som inte visas på bio utan direkt går upp på den egna plattformen. Det skapar hål i finansieringskedjan och minskar intäkterna från till exempel biografmomsen, som ska täcka upp för den statliga filmpolitiken.

Den regionala aktören Film i Väst är väldigt betydelsefull och viktig för landets filmkapare. Film i Väst tar också fram mycket intressanta underlag. De analyserar bland annat publikförändringarna och produktionsförändringarna som utvecklingen lett till. De påpekar hur lockande det kan vara för den som vill göra film att bara ha en finansiär och en garanterad visningsplattform i form av till exempel ett streamingbolag som Netflix eller HBO. I den gamla vanliga modellen tvingas man ju söka pengar hos en mängd olika finansiärer.

Utvecklingen har sina fördelar men är inte bara av godo. Nya frågetecken har uppstått kring vilken

lagstiftning som ska gälla kring till exempel upphovsrätt när amerikanska bolag köper upp rättigheter. Hur står sig svenska konstnärers och filmskapares rättigheter då? Vi hoppas att upphovsrättsdirektivet som vi antog här i riksdagen för en tid sedan kan stärka deras position.

Sammantaget ser man att det jag nämnt nu om förändrade förutsättningar för produktion och distribution och förändrade publikmönster har inneburit nya utmaningar. De aktualiserar behovet av en ny audiovisuell kulturpolitik för att greppa ett större område än dagens filmpolitik. Redan hösten 2022 motionerade vi i Vänsterpartiet om att det behövdes, men fick då bara gehör hos Socialdemokraterna och Miljöpartiet. I januari kom det dock besked att regeringen tillsätter en filmutredning. Det är mycket glädjande, även om den inte har den bredd som jag kanske hade önskat. Jag hade varit ännu nöjdare om man också kopplat en politisk referensgrupp till utredningen för att få till en bred förankring av framtidens filmpolitik.

Herr talman! Jag tänker att vi från kulturpolitikens sida kanske inte ska ta ansvar för bidragsgivning till alla olika typer av film. Jag tror att Peter Ollén var inne på det. Jag tänker att vi behöver bevaka det som inte är kommersiellt gångbart, inte uppfattas ha en internationell publik eller inte passar in i mallen för de amerikanska streamingbolagen. Det behövs särskilt stöd till nyskapande och utmanande film och nya estetiska uttrycksformer. Jag tänker att det också behöver riktas stöd till film med berättelser i en svensk kontext och på svenska språket, vilket även tidigare talare har nämnt.

Vår roll ska alltså inte vara att gynna en specifik affärsmodell eller se till att dagens bolag kan klara sig, utan vi ska se till att kulturformen film kan skapas och nå människor. En viktig del i detta är att till exempel se till att det finns relevanta utbildningar och stötta initiativ som möjliggör kompetensförsörjning. Vi vill se att det finns film i Kulturskolans regi, så att barn och unga tidigt kan få utvecklas inom genren. När det gäller program av hög kvalitet på gymnasiet, folkhögskola och yrkeshögskola samt konstnärliga utbildningar på högskolenivå kan vi från politikens sida göra en insats.

Herr talman! Det sista området inom filmpolitiken som jag vill nämna är det svenska filmiska kulturarvet. Vi kommer att ha en kulturarvsdebatt här senare, men ofta glömmar vi bort att lyfta just filmen som kulturarv. Jag tänker att vi behöver lyfta detta och att det inte får förfalla.

Det får inte heller vara otillgängligt för allmänheten, och i och med digitaliseringen har vi möjlighet att sprida de äldre filmerna i stor skala – ut på landets biografer men också via andra digitala plattformar. Problemet är att det går väldigt långsamt. Kulturutskottet har tidigare besökt Filminstitutet och sett hur arbetet går till, men det behövs en ökad kompetens. Det finns inte tillräckligt många som vet hur detta ska göras. Om vi inte snabbar på kommer det också att

saknas maskindelar och annan teknik för att genomföra detta.

Därför, menar jag, kan vi inte dra frågan i långbänk i den filmutredning som regeringen har tillsatt. Digitaliseringen av kulturarvet behöver i stället ett snabbspår – en handlingsplan snarare än en längre utredning. Jag yrkar därför bifall till reservation 2, som handlar just om att skynda på digitaliseringen av det filmiska kulturarvet.

(Applåder)

Anf. 192 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Vill man fördjupa sig i public service och filmpolitik kan man lyssna på kulturdebatten i Sveriges riksdag, herr talman! Här framkommer mycket fakta och många intressanta aspekter.

Public service-tillståndet innehåller bland annat allmänna bestämmelser om teknisk kvalitet samt om vad sändningarna ska innehålla och hur programverksamheten ska bedrivas. Därutöver finns särskilda villkor som gäller reklam, sponsring och produktplacering. Det finns dessutom regler som handlar om beredskaps- och säkerhetsfrågor – frågor som är viktiga inte minst i dessa tider, när hoten från omvärlden ökar.

Herr talman! På Kristdemokraternas riksting 2019 fattade vi en del beslut som vi sedan har drivit och fortsätter att driva i politiken. Vi vill till exempel stärka public services legitimitet över tid genom att smalna av uppdraget och ha ett huvudsakligt fokus på samhällsinformation, oberoende och saklig nyhetsförmedling. Därutöver ska det finnas ett, som vi uttryckte det, högkvalitativt kulturutbud. En viktig del av public service-uppdraget är också att göra utbudet tillgängligt för personer med funktionsnedsättning och möta minoriteters behov och önskemål. Så lyder KD:s politik.

Låt oss konstatera att förtroendet för public service är högt i Sverige. Enligt Medieakademiens senaste undersökning säger sig 68 procent av dem som tillfrågats ha förtroende för Sveriges Radio. Motsvarande siffra för Sveriges Television är 63 procent. Det är bra siffror, men det finns – som alltid – förbättringspotential.

Det nuvarande sändningstillståndet för public service löper 2020–2025, och nästa tillstånd ska gälla från 2026 och åtta år framåt, till 2033. I februari 2023 beslutade regeringen att tillsätta en public service-kommitté med uppdraget att föreslå hur public service-uppdraget ska regleras från och med 2026 och vad som ska ingå i uppdraget under nästa åttaåriga tillståndperiod. De förslag som kommittén kommer fram till ska syfta till att skapa goda förutsättningar för public service-verksamheten och värna dess oberoende.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 april i år, så det är inte långt kvar. Jag tror att alla vi som deltar i denna debatt – några här är faktiskt även med i public service-kommittén – ser väldigt mycket fram emot att ta del av vad kommittén kommer fram till.

Herr talman! Jag vill vidare nämna något om filmpolitiken. Som någon nämnde är film ett viktigt kulturarv, och film är konst. Den skapar också många arbetstillfällen, och svenska skådespelare och regissörer tjänar som varumärken för Sverige och bidrar till en positiv bild av landet. Vi har gott rykte i världen, med många prisade regissörer, skådespelare, sminkörer, fotografer och producenter genom åren. Som har nämnts vann ”vi” två priser under Oscarsgalan nyligen; bland annat vann Ludwig Göransson en Oscar för bästa filmmusik till filmen *Oppenheimer*. Man blir helt enkelt stolt.

Herr talman! För 70 år sedan fanns varken sociala medier eller tv i de flesta hem. Jag är faktiskt i ungefär den åldern, så jag var med under den perioden. Under slutet av 50-talet, ungefär samtidigt som tv etablerade sig, innehade Sverige Europarekordet vad gäller antalet biografier. Biofilm var det som utgjorde nöjet för barn och unga.

Den som var ung på 40- och 50-talen – ja, på 40-talet fanns inte jag, men i alla fall – kunde välja mellan *Tarzan* eller *Barnen från Frostmoffället*. Jag ryser bara jag tänker på det! De mer fromma familjerna valde det sistnämnda, och jag minns hur vi vandrade till Hemvärnsgården på Öckerö, där någon kreativ person lyckades visa just *Barnen från Frostmoffället*. Som ni hör växte jag upp i en from familj – det kanske man inte kan tro, men så är det. Det ska dock erkännas att det gick att smita in på Tarzanimfilmerna, bara inte föräldrarna visste om det. På 60-talet, när jag hade vuxit till mig lite grann, kunde jag på biograferna se filmer som *Viva Las Vegas* med Elvis Presley eller *Bron över floden Kwai*.

Herr talman! Den 25 januari i år beslutade regeringen att tillsätta en särskild utredare som ska göra en översyn av den nationella filmpolitiken, vilket flera talare har nämnt. Syftet är att filmpolitiken bättre ska möta omvärldens utmaningar och behov. Uppdraget ska redovisas den 28 februari 2025. Vi kristdemokrater menar att utredningen är viktig för att förbättra förutsättningarna för svensk film.

Viktiga frågor framöver handlar om den tekniska utvecklingen, om förändrade distributions- och visningsformer men också om hur stödformer och produktionsincitament kan anpassas för att bättre möta utmaningarna. Som flera har nämnt är filmen dessutom en del av vårt kulturarv. Vi i Kristdemokraterna ser fram emot att följa utredningen och ta del av dess förslag.

(Applåder)

Anf. 193 MALIN DANIELSSON (L):

Herr talman! Precis som flera talare har varit inne på pågår det en public service-utredning. Herr talmanen kanske undrar vad jag gör här nu igen. Jag var uppe och debatterade socialutskottsfrågor för en liten stund sedan. Nu är det kulturutskottsfrågor, och jag sitter egentligen i konstitutionsutskottet. Det är lite som gubben i lådan. Film har jag inte så bra koll på. Men public service har vi gemensam vårdnad över i

kulturutskottet och konstitutionsutskottet, så jag uppehåller mig lite vid public service.

Det har knappast undgått någon att vi liberaler ofta lyfter fram betydelsen av public service. Vi gör det för vi är övertygade om att public service spelar en omistlig roll i vår demokrati och är en viktig del av vår mediemarknad.

Mediernas oberoende roll och kritiska granskning är grunden i varje demokrati. Public service har en viktig funktion i det arbetet. Att värna och främja dess oberoende och kvalitet är något som vi ser som en liberal uppgift.

Herr talman! Vi lever dock i en väldigt orolig tid, och vikten av oberoende journalistik är kanske större än på länge. Vi lever i en tid där desinformation ofta färdas snabbare än seriösa nyheter. Det finns främmande och antagonistiska makter som vill oss illa, och ibland inhemska intressen som lever på att splittra och använda desinformation för att uppnå sina syften. Vårt gemensamma motstånd kräver en mediebransch som inrymmer olika röster och perspektiv, och den gemensamma nämnaren är journalistik av hög kvalitet.

Herr talman! Här är de svenska public service-företagen en omistlig del. De fungerar som ett slags yttre frontlinje mot de angrepp på demokratin som desinformation och fake news utgör. För några sedan skulle väl frågan om public services roll i kris- och krigstider känts som lite irrelevant. Men public services roll i vår beredskap kan knappast betonas mer än nu. På bara några år har världen förändrats. Först kom pandemin, då stora delar av befolkningen sökte sig just till public service för att få relevant information om hur vi gemensamt skulle ta oss an kampen mot viruset.

I dag lever vi i krigstider, i allvarstider och i en geopolitisk stormtid. Likt ett skyddsvärn mot antagonistiska krafter som vill påverka vår verklighetsuppfattning om vad som är sant och falskt är public service en grundsten i bygget av vår gemensamma motståndskraft. Det är just därför som public service behöver spela en viktig roll i totalförsvaret.

Herr talman! För att nämna ett annat gott exempel vill jag ta upp den verifiering av äkthet i bildmaterial från kriget i Ukraina som inte minst SVT har lagt tid och resurser på. Den har varit mycket värdefull för att vi ska veta vad som är sant eller falskt i en tid då bilder och filmklipp ofta lätt kan manipuleras.

Herr talman! Sedan den första public service-sändningen i Sverige har mediemarknaden genomgått en utveckling som ingen vid den tiden trodde var möjlig. Vi har fått levande beskrivningar av det här tidigare i talarstolen. I dag konsumerar vi nyheter, filmer, serier, dokumentärer, granskningar och annat från hela världen. Tiden då alla samlades kring ett fåtal kanaler känns väldigt långt borta.

I dag finns det en fantastisk mångfald bara ett knapptryck bort. Den nya verkligheten innebär stora möjligheter men också ändrade förutsättningar för public service. Det är viktigt att hitta vägar framåt så att vi stärker förtroendet för public service ytterligare i samtliga grupper i samhället utan att för den delen

nagga på den bredd som har en avgörande betydelse för förtroendet.

Herr talman! Vi inväntar nu den parlamentariska utredningen om public service som tillsatts, där en mängd av framtidsfrågorna kommer att belysas och besvaras. Vi som inte sitter i utredningen väntar med spänning på den. Jag vill med det yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 194 LARS MEJERN LARSSON (S):

Herr talman! ”Ekshärads befolkning kallas Sveriges indianer och har sin egen totempåle. Det finns två bakgrunder till uppkomsten av varför de kallas indianer. När man förr i tiden flottade timmer på Klarälven så följde flottarna med timret hela vägen till skiljen i Forshaga. När dessa civiliserade människor i söder kom i kontakt med dessa nordvämlänningar som tidigare inte varit ut från hembygden såg de dessa som vildar.

De hade bar överkropp och hade blivit brunbrända av vårsolen, var seniga och muskulösa, sa inte mycket, men när de sa någonting var det svärbegripligt. Ekshäringarna har i dag en dialekt som är mycket speciell, pratar fort och hugger av orden, och har alldeles egna ord där ett ord har flera betydelser beroende på hur det betonas.” Detta är citat från Ghosthunter.

Herr talman, kollegor, åhörare och filmälskare! Jag älskar och är lyckligast i världen att få stå här och prata film. När jag var liten lekte vi indianer och cowboys influerade av klassiska västernserier som *Familjen Macahan* och *Kampen om Colorado*. Den sista handlade om arapahoindianer.

Herr talman! Jag har fortfarande det vilda i mig. Film och rörlig bild är någonting som angår oss alla. Därför vill jag lyfta fram den djupa betydelsen som svensk film har för vårt land. Den är inte bara en källa till underhållning och konstnärligt uttryck utan är också en betydande ekonomisk motor som skapar arbetstillfällen och genererar tillväxt i vårt avlånga land.

Filmen är också en av våra mest kraftfulla kulturyttringar med en unik förmåga att påverka och beröra människor på djupet. Den är konststart som likt musiken saknar motstycke.

Under helgen tog syrran med mig till biografen Victoria på Söder för att se filmen om min namne Lars, som likt mig adore La France, älskar Frankrike. Filmen var *Den sista resan*.

Herr talman! Filmen framkallar en blandning av skratt och tårar. Den visar på vikten av att omfamna varje ögonblick, oavsett livets ofrånkomliga utmaningar och begränsningar. Genom dess tragikomiska lins lyckas Filip och Fredrik även avvärja en indian från Ekshärad.

När jag som företrädare för Socialdemokraterna får jobba med och säkerställa att svensk film fortsätter blomstra och når ut till en bred publik vill jag betona att svensk film är en nationell angelägenhet.

En ny svensk filmpolitik har alla förutsättningar att bli framgångsrik då den bidrar till både lokal

kreativitet och internationellt utbyte. Varje framgångsrik filmproduktion medverkar till att stärka vår ekonomi, som flera har varit inne på, genom att generera inkomster för biovisningar, streamingtjänster, internationella försäljningar och inte minst filmturismen, restauranger och hotell.

Genom historien har svensk filmindustri bidragit till landets kulturella identitet och internationella rykte och är en del av vårt svenska kulturarv. Framtiden för svensk film och rörlig bild är i dag osäker, som flera också har nämnt.

Det ekonomiska systemet av lokala finansärer, samproducenter och beställare som i alla tider har varit en garant för svensk film- och tv-produktion är satt under hård press. Investeringarna i och den långsiktiga tillgången till svensk film och rörlig bild utmanas därmed.

Herr talman! Film och rörlig bild är sannolikt också den kulturella näring som har de största samhällsekonomiska effekterna. Men då krävs en ordentlig analys som förmår att adressera de stora utmaningar som svensk film och tv står inför.

För att svensk film ska bli en angelägenhet som lockar tillbaka biobesökarna till biograferna måste utredningen belysa och ge förslag på bättre förutsättningar för landets filmskapare. Det är en förutsättning för att filmkulturen ska finnas kvar i hela vårt avlånga land.

Flera statliga offentliga utredningar har visat att de kreativa näringarna behöver få bättre förutsättningar genom stärkt investeringskapital, incitament för produktioner i Sverige och understöd från det offentliga avseende kompetensförsörjning. Trots detta behandlas filmbranschen inte som den tillväxtmotor den har potential att vara.

Filmutredningen är välkommen. Det är någonting som vi socialdemokrater efterfrågat länge. Jag välkomnar Eva Bergquist, som har utsetts att leda denna breda utredning.

När det gäller filmutredningen har regeringen inte valt att föra en dialog med oppositionen med syfte att finna en långsiktig enighet kring svensk film. Regeringens direktiv till den beslutade filmutredningen borde varit mer fokuserad på den centrala frågan om filmens finansiering.

Vi önskar att filmutredningen får tydliga tilläggsdirektiv avseende bland annat filmens finansiering, hur filmmomsen påverkar antalet biobesökare, tillgång till biografier över hela landet, illegal hantering av film, film på minoritetsspråk och digitalisering av svensk film.

Vi anser, som flera andra, att filmutredningen bör ha en parlamentarisk förankring. Därför yrkar jag bifall till reservation 1.

Avslutningsvis, herr talman, är det dags att vi återupplivar visningskulturen – att uppskatta film i dess rätta element, nämligen på en biograf.

Ett kreativt exempel från Värmland är Kristinehamns kommun, där man har bedrivit skolbio för årskurs 5 i 20 år. Här får alla möjligheten att dela

filmupplevelsen med sina klasskamrater. Det börjar redan med den yngre generationen. När vi introducerar barnen till magin i att se film på stor duk är fröet sått.

För att detta ska vara möjligt är det avgörande att familjer, oavsett ekonomiska resurser, ska kunna ta med sina barn på detta kulturella äventyr. När inflationen och matpriser når rekordhöga nivåer väljer man bort biografbesöken. En momssänkning skulle bidra positivt till en ökad publik på landets biografier.

Herr talman! Genom en gemensam ansträngning kan vi säkerställa att svensk film fortsätter att vara en vital del av vår kultur och ekonomi, i Värmland och i hela landet för alla generationer.

Det är svårt att leva i en oskildrad värld, som den polske filmregissören Krzysztof Kieślowski uttryckte det.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 20 mars.)

§ 12 Kulturarv

Kulturutskottets betänkande 2023/24:KrU5
 Kulturarv
 föredrogs.

Anf. 195 PETER OLLÉN (M):

Herr talman! Jag ber om ursäkt för min usla värmländska; jag får försöka med min skånska i stället!

Jag vill gärna tala om de utmaningar vi ser gällande kulturarvet och hur vi inom Moderaterna ser på dess bevarande. Jag vill också yrka bifall till utskottets förslag.

Den 29 februari i år fattade regeringen beslut om att uppdra åt ett antal myndigheter att bilda ett råd för skydd av kulturarvet. Arbetet ska ledas av Riksantikvarieämbetet. Beslutet fattas i en tid när det finns starka och goda skäl till att investera i kulturarvet. Detta beror på flera faktorer, där omvärldsläget och klimatförändringarna är de mest uppenbara.

I och med den fullskaliga invasionen av Ukraina har vi i närtid sett hur det ukrainska kulturarvet omgående blev måltavla för den ryska aggressionen. Detta står fullständigt i strid med 1954 års Haagkonvention, och samma mönster går att se i många andra krig. Syftet är att radera folkminnet och skriva nya historieböcker. Vi kan inte blunda för att det skulle kunna ske även här.

Den moderatledda regeringens beslut om inrättandet av ett råd för skydd av kulturarvet kommer att skapa goda förutsättningar för en effektiv beredskapsplanering av våra värdefulla kulturhistoriska samlingar, kulturfastigheter och miljöer. Rådet ska utgöras av bland annat de centrala museimyndigheterna, stiftelsemuseerna, de regionala museerna och Svenska kyrkan.

Genom ett flertal satsningar sätter regeringen nu nytt ljus på kulturarvets roll i vårt demokratiska

samhälle. Riksantikvarieämbetet har fått ett särskilt uppdrag att leda samtliga museers arbete med digitalisering och digitisering.

Digitisering är när man bara överför något till digital form, till exempel fotograferar av en boksida och sparar den som en bild eller en pdf. Vid digitalisering förvandlar man i stället det skannade till något som kan bearbetas digitalt. När man exempelvis, som Riksarkivet nu gör, med hjälp av AI avläser gamla handskrifter och gör om dem till läsbar och sökbar text är det digitalisering.

Totalt avsätts 20 miljoner kronor per år för en digitaliseringsinsats bland annat statliga museisamlingar samt 20 miljoner kronor per år till Riksarkivet. Utifrån ett beredskapsperspektiv är digitaliseringen av kulturarvet en kulturell livförsäkring för generationer framåt. Här är det viktigt att Riksantikvarieämbetet får ge råd både kring hur man bör skanna i tre eller två dimensioner och om hur föremålen ska kategoriseras så att man kan söka och hitta oberoende av vilket museum som har digitaliserat föremålet.

Om vi blickar utåt mot vårt grannland Danmark finner vi att de har tagit stora steg när det kommer till att bjuda in allmänheten i sökandet efter kulturarvsföremål. När danskarna hittar ett föremål, exempelvis med hjälp av en metalldetektor, tar de en bild av föremålet och skickar den via en gratisapp till det lokala museet tillsammans med en exakt angivelse av fyndplatsen. Museet kan därefter lägga pusslet med föremålet utan att nödvändigtvis begära in det.

Genom att sammanställa var vissa mynt eller flintyxor hittas kan man kartlägga gamla handelsvägar, storleken på boplatser och hur vi människor rört oss. Detta, som kallas proveniens, är många gånger det största värdet hos ett fynd.

Jag tycker att den danska modellen är intressant och skapar ett engagemang för det institutionella minnet och vår identitet. Det byggs upp en inre motståndskraft och vilja att försvara och bevara kulturarvet.

Det andra skälet till att investera i kulturarvet är klimatförändringarna, som ställer nya krav på förvaring, något som vi under kraftiga regnperioder blivit påmind om.

Enligt Riksantikvarieämbetets undersökning 2023 synliggörs klimatförändringarnas utmaningar när det kommer till att skydda och bevara viktiga kulturföremål. De vanligaste skadeorsakerna är vattenskadorna följt av angrepp av skadedjur. Dessutom vet vi att många kommuner i dag använder skyddsrum som förråd. Skyddsrum ska i händelse av krig vara redo att användas inom 48 timmar, varför de inte samtidigt kan syfta till att skydda dessa föremål. Vi behöver därför se över hur vi förvarar kulturarvet, men jag tycker också att vi behöver våga ställa oss frågan vad som behöver bevaras i offentlig regi.

Moderaterna ser att beredskapsarbete för kulturarv är en viktig fråga som fortsatt kommer att prioriteras. Det finns alltså flera orsaker till att regeringen i ett tufft ekonomiskt läge avsätter extra medel till det gemensamma kulturarvet i en tid som annars präglas av

åtstramning. Digitalisering, skydd vid krig och kris, bättre användande av AI samt önskan att ge allmänheten nya möjligheter att ta del av vårt kulturarv är viktigt arbete som just nu pågår. Ytterst handlar det om att skydda, bevara och tillgängliggöra det som har format vår nationella identitet – vårt folkminne och våra historieböcker.

(Applåder)

I detta anförande instämde Magnus Resare (M).

Anf. 196 AMANDA LIND (MP):

Herr talman! Jag ställer mig självklart bakom alla våra reservationer, men för tids vinning yrkar jag endast bifall till reservation 20 i betänkandet.

A cultural genocide – så beskrev den ukrainska författaren Vakhtang Kebuladze det som nu pågår i Ukraina, där Ryssland med precision och ideologisk drivkraft försöker att inte bara vinna kriget utan också utplåna den ukrainska kulturen. Teatrar, museer och kulturella monument har inte bara råkat förstöras utan har också varit direkta måltavlor.

Det har kommit många starka vittnesmål från såväl Ukraina som andra kris- och krigshärdar runt om i världen om hur kulturarvet blir en måltavla i krig, hur man kan skydda arvet, men också vilken betydelse samtidskonsten och samtidskulturen har i tider av kris.

Skyddet av kulturarvet, herr talman, är i grunden skyddet av vår demokrati. Det handlar om att bevara ett lands gemensamma minne och historia, men det handlar också om att värna förutsättningarna för det fria ordet, för yttrandefriheten och den fria tanken.

Herr talman! Beredskapen för skydd av vårt kulturarv här i Sverige i händelse av kris eller krig har tagit stor plats i diskussionen under de senaste åren, aktualiserat av Rysslands brutala anfällskrig mot Ukraina. Det är ytterst angeläget att vi gör mer för att säkra vårt kulturarv i Sverige. Centralmuseerna och andra av landets kulturarvsmyndigheter och aktörer behöver ges förutsättningar i budget och i uppdrag att kunna fördjupa arbetet med beredskapsplaner, evakueringslokaler och andra relevanta säkerhetsfrågor.

Nu har ett råd för skydd av kulturarvet inrättats, och det är bra. Det är viktigt att tillse att tillräcklig kraft åläggs i rådets mandat. Vidare ska Riksantikvarieämbetet ges ett tydligt uppdrag att samordna det viktiga arbetet. Det är även viktigt att läns- och lokal museum som drivs av olika aktörer inkluderas.

Herr talman! Den möjlighet som digitaliseringen öppnar skapar förutsättningar inte bara för fler i vårt land att ta del av museernas samlingar utan att fysiskt besöka museet utan också för att i grunden skydda kulturarvet. Jag menar att skyddet och förvaltandet av vårt kulturarv i grunden naturligtvis handlar om att skydda vår demokrati och är en viktig uppgift som åläggs Sveriges riksdag. Digitaliseringen av kulturarvet behöver en tydlig samordning och en långsiktig, offensiv planering för att bli framgångsrik.

Den rödgröna regeringen startade en långsiktig satsning på digitalisering av kulturarv, och det är

glädjande att sittande regering har valt att förlänga den satsningen. Men vi behöver göra mer. Återstartsutredningen efter pandemin pekar på behovet av en storskalig digitaliseringssatsning, och det är relevant att den följs upp. Jag hoppas på ett brett politiskt handslag i frågorna. Det finns en tydlig koppling till det skärpta säkerhetsläget och till den beredskapsplanering som nu genomförs hela vår samhällskropp. Här finns goda förutsättningar att ta arbetet vidare i bred enighet.

Herr talman! År 2000 ratificerade Sverige Europarådets två konventioner som rör minoriteter, dels ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter, dels den europeiska stadgan om landsdels- och minoritetsspråk. Det finns fem nationella minoriteter i Sverige, varav ett är ett erkänt urfolk. Det här är grupper där vi har ett särskilt ansvar för bevarandet av språket, av kulturen och av minoriteternas kulturarv. De är en del av Sveriges gemensamma historia.

Herr talman! I regering var Miljöpartiet pådrivande för att ge Tornedalingars Riksförbund ett stöd för att göra en förstudie om en vitbok. Med utgångspunkt från det arbetet tillsatte vi därefter en sannings- och försoningskommission för att granska kränkningar och övergrepp mot de nationella minoriteterna tornedalingar, kväner och lantalaiset. Kommissionens uppgift var bland annat att utreda den assimileringspolitik som bedrevs av svenska staten under 1800- och 1900-talen samt att verka för att minoritetens historiska erfarenheter synliggörs. Nu har kommissionen lämnat sitt slutbetänkande. Det skedde i november 2023. Titeln på betänkandet är *Som om vi aldrig funnits – exkludering och assimilering av tornedalingar, kväner och lantalaiset*.

Enligt kommissionen har den hårdföra försvenskningsspolitiken inneburit att minoritetens språk, kultur och identitet nedvärderats, skambelagts eller osynliggjorts. Konsekvensen har bland annat blivit att meänkieli, språket, minskat i användning och inte heller förts vidare till nästa generation. Det finns många smärtsamma berättelser om människor som har tappat både språk och förankring till kulturen. Det är en förlust för varje enskild individ som drabbats och för vår gemensamma historia och vårt gemensamma minne i Sverige.

Kommissionen lämnar ett antal förslag på åtgärder, som nu är ute på remiss. Bland dem finns att ge stöd till inrättandet av informationscentrum och att ge Forum för levande historia ett utökat uppdrag i syfte att synliggöra historiska övergrepp och kränkningar av minoriteten, men det handlar också om en hel del förslag som rör historia, kultur och språk.

Herr talman! För att stärka tornedalingarnas rätt till sitt språk och sin kultur har Miljöpartiet varit med och stärkt anslagen till de nationella minoriteternas kultur. Dock behövs mer för att ge en sammanhållande kraft till den tornedalska kulturen. I dag är det bara en institution inom den tornedalska kulturen som får ett statligt bidrag för sin verksamhet, nämligen Tornedalsteatern. Det saknas en institution som på bred front samlar kunskap om de tornedalska frågorna. Därför

har Miljöpartiet ett yrkande om att inrätta ett permanent center för tornedalshistoria och kultur. Region Norrbotten presenterade nyligen en slutrapport från projektet Kultursamlade verksamhet för tornedalingar, kväner och lantalaiset. Vi menar att rapportens förslag är mycket intressanta och att regeringen borde inleda ett arbete med att förverkliga förslagen.

Jag vill understryka att det är av yttersta vikt att förslagen i Sanningskommissionens rapport som nu är ute på remiss beaktas i kammaren. Man ska ta dem på stort allvar. När en sådan process har genomförts och människor har delat med sig av sina erfarenheter är det den svenska statens skyldighet att arbeta seriöst, inte bara för att sätta sanningen i ljuset utan också för att vi ska uppnå en försoning. Här finns många goda erfarenheter från andra länders arbete med sannings- och försoningskommissioner som vi bör inspireras av. Jag vill i den här debatten särskilt understryka vikten av arbetet med att stärka institutionerna som rör den tornedalska kulturen och det tornedalska kulturarvet.

Herr talman! Det finns många yrkanden från Miljöpartiets sida på det här politikområdet. Tiden är knapp. Jag vill avslutningsvis säga något om arbetet för repatriering av samiska föremål och kvarlevor, som också behandlas i betänkandet. Vi har framfört i motion och i yrkanden att det finns en stor utmaning när det gäller arbetet att återbörda till exempel samiska mänskliga kvarlevor, heliga föremål och offergåvor. Det stupar ofta på de ekonomiska resurserna. Vi har lagt ett förslag om att staten ska ta huvudansvaret för finansieringen av processen med repatriering. Samiska kvarlevor och offergåvor finns i olika samlingar på museer runt om i landet, och processen för återbegravning och repatriering är ofta komplicerad och kostsam och tar tid. Samtidigt är det viktigt att arbetet påskyndas.

Herr talman! Vi menar att det är orimligt att det samiska folket ska behöva finansiera det som staten har tagit ifrån dem och under villkor vi aldrig skulle acceptera i dag.
(Applåder)

Anf. 197 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Innan jag var 25 år funderade jag inte så mycket på mitt eget och andras kulturarv. Jag tittade mest framåt, och jag hade en vision om framtiden. Det var det som upptog mitt sinne.

Ändå var kulturarvet hela tiden närvarande. Den miljö jag befann mig i ute på Öckerö utanför Göteborg var en trygg omgivning med fiskebåtar, musikupplevelser och kyrkligt liv – och fotboll.

Det immateriella kulturarvet fanns också där, i historierna från förr som de äldre berättade och i dialekterna. Det är inte bara värmlänningar som har dialekter, utan det har vi även på Öckerö. Det fanns i dikter och traditioner. Det fanns också i hänsynen till varandra. Gemenskapen var stark och en sorts

moralisk kompass. Det var det som fick mig att inse att jag är en del av något större än mig själv.

Jag växte upp i fredstid i Europa. I dag är det en annan tid.

Senast nu i Ukraina ser vi hur kulturarv förstörs både avsiktligt och oavsiktligt. Ibland sker angreppen som ett sätt för motståndaren att försöka utradera den nationella identiteten, som kulturarvet är en del av.

Vi är hotade, och ingen av oss kommer undan. Vi är i detta tillsammans. För framtida generationer är det viktigt att vårt kulturarv bevaras och beskyddas, så att regeringen nu tillsätter en utredning, för ett nytt nationellt kulturskyddsråd är välkommet. Det kan ge förutsättningar för samordnade och kostnadseffektiva beredskapsinsatser och en kompetenshöjning inom hela kultursektorn kring skydd av kulturarv i händelse av kris eller krig.

I uppdraget ingår bland annat att ta närmare ställning till vilka uppgifter och mandat som ett nationellt kulturskyddsråd bör ha, vilka aktörer som bör vara representerade i rådet, hur rådet bör vara organiserat och vilken myndighet som bör ha ansvar för rådets verksamhet.

Herr talman! Det är alltså välkommet med ett kulturskyddsråd. Men jag undrar samtidigt vad det är som gör att kulturen i sig har så liten plats i funderingarna kring krigsberedskap.

MSB, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, har såvitt jag förstår inte tagit med kulturen som en avgörande faktor i en krigssituation.

I Finland, som vi från kulturutskottet besökte denna vecka, har motsvarigheten till MSB listat 27 branscher som har avgörande betydelse i en krigssituation – men inte kultur!

Herr talman! Mitt under brinnande krig fick Winston Churchill kritik i parlamentet för att han lade så mycket pengar på kultur. Churchill svarade – enligt uppgifter; det råder lite delade meningar om det, men det kan vi väl lämna därhän just nu – så här på frågan varför han lade så mycket pengar på kultur under kriget: Vad ska vi annars slåss för? Har vi ingen konst och kultur har vi inget att försvara!

Churchill menade också att konsten och kulturen är ett av demokratins främsta vapen. Men det har inte MSB i Sverige och motsvarande myndighet i Finland tagit till sig till fullo. Det är något jag tror att vi behöver följa upp. Här behövs inget regeringsbeslut; myndigheten kan själv besluta att ta in kulturen som en viktig faktor i krigsberedskapen. Det skulle stärka vår försvarsvilja, precis som Churchill menade, och få människor att leva ett värdigt liv i en svår situation. Det är något att kämpa för. Och vi kämpar ju alla, vi som är här, för kulturens plats i våra partier och i samhället i stort.

(Applåder)

Anf. 198 LOUISE THUNSTRÖM (S):

Herr talman! Vi har flera reservationer i det här betänkandet, men vi väljer att yrka bifall endast till reservation 9.

Häromdagen var jag på Dramatens Lilla scenen och såg föreställningen *Son och far* av Alexander Salzberger.

När människor samlas i en teater och ser en pjäs tillsammans synkroniseras deras hjärtslag. Ju mer i takt deras hjärtan slår, desto mer liknar också människornas känslomässiga reaktioner på pjäsen varandra.

Vi lever i oroliga tider med snabba digitala förändringar, efterdyningar av pandemin, krig i Europa, klimathot och ökad polarisering och därtill en svår ekonomisk situation både för hushåll och för kommuner och regioner.

Den här debatten handlar om kulturarvet, och inom kulturpolitiken har intresset för just kulturarvsfrågor vuxit sig starkt.

I en orolig tid har insikten om kulturarvens värden blivit starkare, för i skuggan av de krig som pågår bland annat i Ukraina och i Gaza och det ofattbara mänskliga lidande som människor där tvingas uppleva pågår även en systematisk förstörelse av kulturarv.

I krig är kulturarvet en måltavla. Kulturarv kan användas som ett vapen. Man kan säga att krig handlar om kulturarv, för krig handlar om identitet.

Ryssland för krig mot ett land de inte anser existerar. Det är därför det är så viktigt för dem att förstöra all kultur som särskiljer den ukrainska kulturen från den ryska. Över 600 bibliotek har förstörts, och ryska trupper har beslagtagit och förstört ukrainsk litteratur. Över 90 museer och närmare 30 teatrar och konserthus har lagts i ruiner.

Auktoritära politiker och regimer stänger teatrar, för de vill inte att människors hjärtan ska slå i takt.

I Gaza uppgavs i januari att nio bibliotek ödelagts. Tusentals böcker är förstörda. Mötesplatser för diskussioner och sekulära samtal om demokrati är jämnade med marken. Gazas stadsarkiv, där de senaste 150 åren av Gazas historia hade arkiverats, ligger nu i ruiner. Förstörelsen är ofattbar men systematiskt planerad och mycket medveten.

Före Rysslands invasion av Ukraina tenderade diskussionerna om skyddet av kulturarv att fokusera på områden utanför Europa. Nu vet vi att arbete för skydd och undanförelse av kulturarv måste vara en prioriterad fråga även här. Regeringens inrättande av ett särskilt kulturskyddsråd är därför mycket välkommet.

Herr talman! Vårt kulturarv består av berättelser av de mest skiftande slag, och att definiera kulturarvet är inte så enkelt. Är det alla processer som lett oss fram till där vi är i dag, eller är det vad vi i samtiden finner viktigt? Vilken resonans krävs i vår egen tid, och hur formas den? Finns det en risk att kulturarvsbegreppet blir urvattnat? Och är det inte så att insamlandet av kulturarv säger mer om den tid vi lever i? Urvalet är så att säga en spegling av vår tid snarare än av en dåtid.

Jag är inte personen att avgöra om mina reflektioner här är riktiga, men de visar att vikten av arm-längds avstånd mellan profession och makthavare inte nog kan betonas. Samtalen om kulturarvet, vad det är och hur det ska skyddas men också användas och utvecklas är viktiga, särskilt i den tid vi nu befinner oss i.

Vi ser att det kulturella avståndet ökar mellan människor och mellan stad och land. För oss socialdemokrater är tillgängligheten och delaktigheten grundläggande för kulturpolitiken. I svåra ekonomiska tider prioriterar vi just detta. Satsningar på kulturskolan och fri entré på våra statliga museer är exempel på hur vi kan möjliggöra för fler att ta del av vårt gemensamma arv.

Herr talman! Förra veckan hade vi en debatt här i kammaren om folkbildningen och studieförbunden och konsekvenserna av att Sverigedemokraterna och regeringen drar bort en tredjedel av pengarna till studieförbunden. Under ett av debattens replikskiften sa Sverigedemokraternas representant att det viktigaste för att undvika att Sverige hamnar i samma situation som Ukraina är satsningar på Försvarsmakten.

Detta replikskifte visade på en grundläggande skillnad mellan Socialdemokraternas och Sverigedemokraternas politik. Vi menar nämligen att vi också behöver stärka demokratin, källkritiken, sammanhållningen och gemenskapen för att skapa ett motståndskraftigt samhälle. Det gör vi bland annat genom det som skapar tillit i vårt land: gemensam skola, god sjukvård, fritidsaktiviteter för barn och unga, public service, folkbildning och kultur.

Därför kan jag inte nog betona vikten av det ”kulturarvande” som sker ute i vårt land. Ordet kulturarva dök för mig upp för några år sedan i ett ungdomsprojekt som ett studieförbund drev. När man kulturarvar använder man historiska återblickar i syfte att skapa mening och sammanhållning i tillvaron. Just detta sker varje dag i Sverige, i folkbildningens namn. Det kan handla om körsång, bokcirklar, släktforskning, slöjande eller knypplande.

Just knyppling nämner jag eftersom högerdebattörer raljerat över knypplingsbidrag utan en tanke på att de mycket små pengar som går till hemslöjd avser ett kulturarv som faktiskt främjar kunskap som dagens och kommande generationer behöver, inte minst mot bakgrund av att skolor varnar för att barns finmotorik har stora brister.

Herr talman! Jag måste också, som vanligt här i kammaren, säga något om våra världsarv. De världsarv vi har i Sverige är inte 15 monument som ska bevaras genom underhåll efter slitage. De är på alla sätt levande och engagerande och bidrar till samhällsutvecklingen och till kunskap, samarbete, skatteintäkter, hållbarhet och sist men inte minst glädje och stolthet.

Men det saknas en långsiktig, hållbar förvaltning och samordning av våra världsarv. Det finns helt enkelt inga resurser för att bedriva verksamhet. Den verksamhet som sker bedrivs med projektmedel – en del regionala och en del kommunala – och ett stort mått ideellt arbete som bedrivs av eldsjälarna runt omkring i vårt land. Detta håller inte. Det måste till ett ekonomiskt engagemang från regeringen.

Slutligen, herr talman: I skuggan av den sjukvårdskris vi nu befinner oss i kämpar kulturen för sin överlevnad. Regionernas kulturbudgetar äts upp av kostnadsökningar med miljonbesparingar som följd. Landets läsmuseer, platserna där varje läns regionala

kulturarv skildras, vittnar om stora utmaningar: nedskärningar i den publika verksamheten, minskade öppettider, införande av entréavgifter och en oro att inte längre nå ut till barn och unga på det sätt som behövs och som man önskar.

Vi måste i den här kammaren vara medvetna om att det går fort att bryta ned men att det tar oerhört lång tid att återställa det som riskerar att gå förlorat i de nedskärningar som nu sker.

(Applåder)

Anf. 199 RUNAR FILPER (SD):

Herr talman! Vi har flera reservationer i detta betänkande, men jag yrkar bifall endast till reservation nummer 10, Krisberedskap.

Sveriges kulturarv är ovärderligt och centralt för vår identitet och sammanhållning. Gång på gång historiskt, även nu i Ukraina, har kulturarv förstörts och stulits, vilket eliminerar identitet och historia. Vid sidan av att bistå Ukraina behöver vi i Sverige rusta oss försvarsmässigt även för att bevara vårt svenska kulturarv. Det är positivt att regeringen nu tillsätter ett råd för skydd av kulturarvet. Men är det tillräckligt? Det återstår att se.

Vi ställer oss mycket positiva till det råd för skydd av kulturarvet som regeringen har gett flera myndigheter i uppdrag att bilda. Rådet ska bidra till beredskapsplanering för skydd av samlingar av kulturarv och kulturhistoriskt värdefulla fastigheter och miljöer i Sverige.

Skydd av kulturarvet lokalt behövs, exempelvis i form av ökad säkerhet, lösningar för fysiskt och digitalt skydd mot internetattacker, beredskapsorganisation och evakueringslokaler. Den hackning som allt fler drabbas av utgör ett stort hot. Andra problem kan vara resursmässiga, och verksamhet kan behöva omfördelas så att även beredskap ges utrymme inom befintlig budget.

Det är på tiden att kulturarvsskydd planeras från nationellt håll. Sådana satsningar borde ha gjorts av tidigare regeringar. Precis som med beredskap i övrigt är det viktigt att det i god tid innan kriser uppstår redan finns färdiga planer för hur skydd ska ske så att åtgärder snabbt kan igångsättas i händelse av krig.

Det är viktigt att det lokala kulturarvet, som vittnar om lokalhistoria och den lokala identiteten, skyddas och inte riskerar att försvinna. Samordning behövs på lokal nivå, något som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har lyft fram. Lokala kulturarvsaktörer, ägare och förvaltare behöver här och nu engagera sig, prioritera och ta ansvar för skydd av kulturarvet.

Herr talman! Läsfrämjande är viktigt för att inte minst barn och ungdomar ska kunna ta del av vårt litterära kulturarv. Den senaste Pisaundersökningen visar på en försämrad läsförståelse bland unga. Fyra av tio barn i åldern 8–19 år har inte läst eller lyssnat på en bok alls det senaste året. Allra minst läser unga män, enligt undersökningen.

Det är såklart viktigt att läsning känns positivt och givande, vilket sänker tröskeln till läsandet. Via

läsning förstärker man sitt språk; det gäller både oss med svenska som modersmål och till Sverige invandrade grupper av människor.

Tänk vad mycket man läste som barn och i den tidiga ungdomen! Det var, precis som Mejern sa tidigare, vilda västern och indianer och cowboys. Man läste böckerna om Buffalo Bill och Hjortfot. Och så läste man i smyg syrrans Kittyböcker – de var ju för jäntor, så det talade man inte högt om. Men de var ofantligt spännande, med titlar som *Kitty i det öde huset*, *Kitty och tornrummets hemlighet* och allt vad de hette. Femböckerna var också spännande. Och så läste man ofantligt mycket serietidningar. Jag tror att jag prenumererade på Bamse och Buster när jag var liten, och så läste man Stålmannen, Tarzan och Fantomen på den tiden. Jag tror inte att ungdomar läser mycket serietidningar alls nu för tiden, i den mån tidningarna finns kvar.

En förbisedd men viktig symbolfråga är den om svenska språkets status. I flera länder är huvudspråken grundlagsfästa, exempelvis i Finland, där finska och svenska är klassificerade som nationalspråk. Svenska är däremot inte grundlagsfäst i Sverige. Att grundlagsfästa svenska som vårt huvudspråk skulle tydliggöra svenskans ställning i Sverige, både för den egna befolkningen och för omvärlden. Svenskarna har rätt att känna stolthet och aktning för sin språkliga tradition, som går tusentals år tillbaka. Det svenska språkets ställning som huvudspråk i Sverige bör således grundlagsfästas.

Genom århundradena har vårt språk formats och utvecklats genom impulser och lån från andra språk men behållit en helt egen karaktär. Svenska talas i ofentliga sammanhang framför allt i Sverige, såklart, men även i Finland, där 5 procent av befolkningen är svensktalande, framför allt i kustbygden på den finska västsidan.

Att vårda sitt språk är att uppskatta fädernas tungomål eller, om man så vill, sitt modersmål. Det svenska språkets status har emellertid blivit alltmer eftersatt.

Herr talman! I dag älskar många människor att föra in engelska ord när det är helt onödigt och inte tillför det svenska språket någonting av betydelse, kreativitet eller förståelse.

Min oro handlar inte om att frysa språkets utveckling eller förbjuda användandet av utländska lånord, absolut inte, utan mer om att undvika lånord och anglicismer på grundläggande nivå inom skolans värld, på myndighetsnivå och inom statligt ägda medier. Det har en icke försämrbar påverkan på hur man tar till sig ord och själv kommer att uttrycka sig när man hör dessa engelska ord hela tiden. Det kan nämnas att i det SVT:s uppdrag framgår att språkvårdsfrågor ska beaktas och att vi har ett särskilt ansvar för det svenska språket.

Varför används lånord och anglicismer där det redan finns ett svenskt ordförråd? Det kan man fråga sig. Detta är en fråga som framledes måste tas i beaktande och få ett större utrymme i debatten.

Det är viktigt att behålla sin språkliga särart. Språket är som en fiber med vilken man är sammanbunden

med verkligheten. Man är som klokast på sitt eget språk, och det är endast på sitt eget språk man kan uttrycka de känslor man vill få fram och förmedla.

Förvanskar vi vårt eget språk mister vi kontakten med vårt språkliga arv och vårt ursprung. Språk är identitet och tillhörighet och en oerhört viktig del av oss själva. En vacker dag står vi där utan ett eget språk för att vi har tagit till oss uttryck från andra språk, och den dagen vet vi inte ens vad orden heter på svenska. Det hör man ofta: Varför använder du engelska? Nej, men jag finner inget svenskt ord. Det är beklagligt.

Här anser jag att det bör ses över hur man kan stärka och återta det svenska språkets ställning. Vårt svenska språk är en omistlig del av vårt gemensamma svenska kulturarv, och det måste anses viktigt att bevara detta arv för efterkommande generationer.

Herr talman! Varför vill man egentligen bevara dialekter? Jo, dialekter är bärare av ett gemensamt kulturarv. De speglar bygdernas kultur, historia och traditioner. Det kan vara seder och bruk som har med djur och natur eller skogsbruk och jordbruk att göra. Det kan gälla namnbruk, ortnamn och geografiska namn. Språket rymmer en oerhörd mångfald. På de här områdena är dialekterna en källa till kunskap och ett band bakåt som kan ge oss kunskap om levnadssätt förr. Dialekt har alltså mycket med lokal förankring att göra

I Älvdalen talas ännu språket älvdalska. Det är ett urgammalt språk som skiljer sig på ett avgörande sätt från det moderna svenska språket. En icke obetydlig del av Älvdalens befolkning talar i dag älvdalska, och bland yngre människor i Älvdalen växer intresset för språket. De läser det i skolan. Det är alltså ett levande språk och ett levande kulturarv som riskerar att försvinna i dagens tidevarv med så kallade sociala medier och anglicifiering.

Vi borde vidta åtgärder för att bevara och främja språket som en viktig del av vårt kulturarv. Vårt kulturarv är viktigt, och både svenskan som språk och älvdalskan som dialekt – eller som språk, vilket många hävdar att den är – är något alldeles speciellt som aktivt borde bevaras och levandegöras.

(Applåder)

Anf. 200 VASILIKI TSOUPLAKI (V):

Herr talman! Kultur är en tolkning av oss, vår tid, vårt förflutna och våra visioner. Kulturarv handlar inte bara om historia och dåtid utan även om nutid och framtid. Lärdomar från historien och tillgången till ett levande kulturarv, till hela den komplexa rikedom av olika erfarenheter som är vår historia, ger oss den nödvändiga kompassen för att vi ska kunna orientera oss i vår samtid.

Just nu med det pågående folkmordet i Gaza med fruktansvärt lidande och med svält och väpnade konflikter i flera delar av världen känns det inte som att mänskligheten har lärt sig av historien eller blivit särskilt mycket klokare. För att i detta läge våga tro på framtiden är insikten om att vårt samhälle alltid är under förändring avgörande, och den insikten kan berättandet om vår historia bidra till. Det kan skapa hopp.

Herr talman! Begreppet minnesinstitutioner tycker jag mycket om. Arkiv, museer och bibliotek är exempel på institutioner för vårt kollektiva minne. De är också folkbildande institutioner, bärare av vårt kulturarv och arenor för kulturella möten och uttrycksformer. Våra minnesinstitutioner ska användas i sökandet efter vår historia och som arenor för att levandegöra och visa upp den. Den statliga kulturarvspolitiken bör handla om att säkra och tillgängliggöra det kulturarv som finns och tillgängliggöra det, men det ska också finnas resurser och uppdrag att samla in nytt från vår samtid så att historieberättandet kan fortsätta.

Kulturarvet är ett stort område. Det går inte att helt frikoppla från andra kulturpolitiska insatser utan hör ihop med det nät som är svenskt kulturliv. Kulturskolan lär ut folkmusik och folkdans. Det finns stöd till musiker, konstnärer och konsthantverkare som för vidare äldre traditioner som hemslöjden. Det ideella kulturlivet är av stor vikt för levandegörandet av vårt kulturarv, och så vidare. Det är därför inte möjligt att ställa satsningar på kulturarvet mot satsningar på andra kulturområden, som vissa partier kanske lockas att göra. En samlad kulturpolitik är det som behövs, baserad på förståelse för hur svenskt kulturliv fungerar.

Herr talman! Det finns många olika förslag i Vänsterpartiets motion om kulturarvet, och jag kommer inte hinna nämna alla.

En viktig reform på senare år har varit fri entré till statliga museer. Det är ett sätt att sänka trösklarna och öka människors tillgång till kultur och konst. Reformen, som har införts och avskaffats ett antal gånger bara under min tid i kulturutskottet, har varit av stor betydelse för att göra vårt gemensamma kulturarv tillgängligt för alla, oavsett storlek på plånboken.

Sedan regeringen tillträdde har den med hjälp av Sverigedemokraterna tyvärr åter tagit bort den fria entrén för vuxna. Då blir det förstas också färre barn som går på museum.

Myndigheten för kulturanalys släppte 2023 en rapport om den fria entréns påverkan på besöksmönstren. Där konstateras att det är tveksamt om reformen har lett till ett breddat deltagande, alltså att fler olika kategorier människor besöker museerna, även om man kan konstatera att reformen har lett till ett ökat antal besökare.

Förklaringarna till det kan vara många. Vi uppfattar precis som myndigheten att det behövs flera olika insatser för att locka fler till museerna. Vi tycker att museerna ska ses som en kulturell allmännytta som alla invånare har rätt till, en gemensam skatt där det är möjligt att gå in gratis – precis som biblioteken.

Herr talman! De senaste årens ökade intresse för släktforskning har inneburit att många nya användare har lärt sig att uppskatta de kyrkböcker och andra äldre arkiv där man i både fysisk och digital form kan hitta information om sin släkt. Tv-program som *Det sitter i väggarna* har också visat tittarna den rika information som finns i landets arkiv om platser och fastigheter. Inom kulturpolitiken har dock arkivfrågorna under

många år fört en undanskymd tillvaro i väntan på initiativ från olika regeringar.

Redan i december 2019 släpptes Arkivutredningens betänkande *Härifrån till evigheten*. Där konstaterades att arkivsektorn under lång tid pekat på stora behov av teknisk utveckling. Man föreslog att arkivlagen skulle uppdateras och att en ny finansieringsmodell för överlämnande av arkiv till Riksarkivet skulle införas. Riksarkivet har också kommit med en egen rapport med många intressanta förslag, men ingenting har hänt.

Vi tycker att många av förslagen i dessa utredningar är intressanta och behöver komma till riksdagen i form av en proposition. Det är viktigt att arkiv lika mycket ses som en förutsättning för demokrati med säkrad tillgång till allmänna handlingar som de ses som ett kulturarv.

I arkivlagen regleras i dag de offentliga arkiven, och offentlighetsprincipen är vägledande. Fokus ligger på myndigheternas handlingar, diarieföring, som är mycket spännande saker, och gallringsprinciper.

Men det finns ett stort antal arkiv som är av en helt annan karaktär. Där samlas folkrörelsernas minnen, och företagens vägval och beslut kan utläsas. Det kan också vara information från trossamfund, privatpersoner, släkter, gårdar och andra organisationer. Utan den kunskap som finns i de arkiven kan vi inte få en helhetsbild av Sveriges historia och förstå den fullt ut. Det är viktiga arkiv.

Dessa finns ofta samlade i de regionala enskilda arkiven, som numera får stöd genom kultursamverkansmodellen. Det är mycket uppskattat. Men många av dessa mindre arkiv förvaras på platser som inte alls är anpassade, och de tas om hand av föreningar som helt saknar resurser.

När jag i höstas skrev min motion om arkiven hade tre enskilda arkiv översvämmats. Och vi vet att klimatförändringarna ökar risken för översvämningar framöver. Här behövs både ekonomiska förstärkningar och professionellt stöd. Expertis behöver hjälpa de föreningar och företag som har enskilda arkiv.

Herr talman! Insatser från ideella organisationer, som dem jag nyss nämnde, är helt avgörande för omhändertagandet av kulturarvet runt om i landet. Genom små föreningar, som oftast har små resurser, förvaltas också platser, byggnader och verk. Man driver även egna museer. Ofta får man pussla ihop ekonomin med hjälp av biljettintäkter och mindre bidrag från olika håll. Det är svårt att få ihop pengar för att göra större investeringar och hantera de problem man har i dag.

Vi tycker att de här insatserna behöver uppmärksammas. Vänsterpartiet anslår också medel i vår budget för att utöka kulturmiljövårderna och hjälpa de här föreningarna.

Herr talman! Jag vill avsluta med att yrka bifall till reservation 7, om just behovet av en ny arkivproposition.

(Applåder)

Anf. 201 ANNE-LI SJÖLUND (C):

Herr talman! Kulturarv är allt det som vi har skapat genom tiderna: våra konstverk, föremål och traditioner. Det förändras och tolkas olika över tid, och varje tid har sin syn på vad som är kulturarv.

Morgondagens kulturarv är det som händer i dag, här och nu. Därför är det klokt att redan nu fundera över vad vi vill bli ihågkomna för och hur vi väljer att förvalta det.

För oss i Centerpartiet är civilsamhället en av de viktigaste byggstenarna som skapar kulturen och i förlängningen blir det arv som vi lämnar efter oss. Hembygdsföreningar, studieförbund, läns museer, stiftelser och andra ideellt drivna verksamheter bidrar till levande bygder och besöksnäring. Dialog och nära samarbete skapar nya möjligheter. Att förstå historien är viktigt för samhällsutvecklingen. Det ger oss erfarenheter och inspiration för att skapa sysselsättning, tillväxt och en trivsamt livsmiljö.

Genom att bevara och vårda vårt kulturarv ger vi kommande generationer möjlighet att lära sig om vårt förflutna och förstå hur det har format det samhälle vi har i dag. Kulturarv är inte bara gamla byggnader och historiska platser. Det är en del av vår identitet och berättar historien om var vi kommer ifrån.

I mitt Västernorrland kan vi uppleva forntida hållristningar och traditionella fiskebyar som berättar om människors liv och försörjning under tidigare tider. Även om yrkesfiskarna numera är få är fiskelägena fortfarande populära platser att bo på och besöka.

Höga kusten är ett av Sveriges mest populära turismål på grund av sitt unika landskap med spännande kustlinjer, branta klippor och grönskande skogar. Där får man en upplevelse som är svår att hitta någon annanstans i världen.

Hela centrala Sundsvall, det man i dag kallar stenstan, är del av vårt kulturarv. Staden byggdes upp helt i sten efter den stora branden 1888.

I residensstaden Härnösand har man under århundraden samlat in och bevarat kunskaper genom sina många arkiv och myndigheter. Dessa arkiv är av stor betydelse för både kulturarvet och demokratin. Att ha tillgång till arkiv främjar en öppen diskussion och ökar delaktigheten i det demokratiska systemet.

Herr talman! Genom att satsa på digitalisering av arkiv- och museisamlingar gör vi vårt kulturarv mer tillgängligt för alla. Digital teknik gör det möjligt att både ta del av och skapa kultur på nya sätt. Det är viktigt att utnyttja dessa möjligheter fullt ut. För att göra det behöver vi säkerställa tillgången till bredband över hela landet. Genom att digitalisera kulturarvet bevarar vi det för framtiden och gör det tillgängligt för en bredare publik.

Beredskapen när det gäller det svenska kulturarvet är inte tillräckligt bra i dag. Vi behöver utveckla och uppdatera beredskapsplaner, och vi behöver öka digitaliseringstakten.

Kvällens sista yrkande blir om ett bifall till Centerpartiets reservation 14.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 mars.)

§ 13 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Skrivelse

2023/24:68 Barriärer mot brott - en socialpreventiv strategi mot kriminella nätverk och annan brottslighet

Redogörelse

2023/24:RR3 Riksrevisionens redogörelse om revisionsberättelsen över Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds årsredovisning 2023

EU-dokument

COM(2024) 24 VITBOK om utgående investeringar

COM(2024) 25 VITBOK om exportkontroller

COM(2024) 33 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2005/44/EG om harmoniserade flodinformationstjänster (RIS) på inre vattenvägar i gemenskapen

Motioner

med anledning av prop. 2023/24:72 Ett utvidgat utreseförbud för barn

2023/24:2823 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S)

2023/24:2825 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP)

§ 14 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 12 mars

2023/24:617 Vårdköer till operation

av Anders W Jonsson (C)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2023/24:618 Genomförande av 2020 års tolktjänstutredning

av Christofer Bergenblock (C)

till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

2023/24:619 Inflationens konsekvenser för levnadsstandard

av Linus Sköld (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2023/24:620 Tonårsföräldrars ekonomi

av Linus Sköld (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

den 13 mars

2023/24:621 Ekonomisk jämställdhet

av Eva Lindh (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2023/24:622 Regionala skillnader i ungdomsarbetslösheten

av *Serkan Köse* (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 12 mars

2023/24:719 Fartyg med bruttodräktighet under 400

av *Jimmy Ståhl* (SD)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2023/24:720 Det tobakspolitiska målet

av *Tobias Andersson* (SD)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2023/24:721 Återupptaget stöd till UNRWA

av *Björn Söder* (SD)
till statsrådet Johan Forssell (M)

2023/24:722 Allmän tjänsteplikt och Arbetsförmedlingen

av *Marcus Wennerström* (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

2023/24:723 Trafikverkets ansvar vid anläggningar

av *Sanna Backeskog* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:724 Kontanternas infrastruktur

av *Ingela Nylund Watz* (S)
till statsrådet Niklas Wykman (M)

2023/24:725 Vab för timanställda

av *Mats Berglund* (MP)
till statsrådet Anna Tenje (M)

den 13 mars

2023/24:726 Lika tillgång till arbetskläder och arbetsskor i offentlig sektor

av *Serkan Köse* (S)
till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2023/24:727 Bostäder för specialkompetens för att möta arbetsmarknadens behov

av *Mikael Eskilandersson* (SD)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

§ 16 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 13 mars

2023/24:675 Effektivare tillståndsprocesser för vattenbruk

av *Tomas Kronståhl* (S)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2023/24:678 Dialog med SKR

av *Mattias Eriksson Falk* (SD)
till statsrådet Erik Slottnér (KD)

2023/24:680 Spärrnivå vid val till kommunfullmäktige

av *Mattias Eriksson Falk* (SD)
till statsrådet Erik Slottnér (KD)

2023/24:681 Bättre framkomlighet för utryckningsfordon vid olyckor eller andra händelser

av *Mattias Eriksson Falk* (SD)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:682 Legitimation vid persontransporter med buss

av *Mattias Eriksson Falk* (SD)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:683 Ungas skuldsättning

av *David Perez* (SD)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2023/24:687 Företagares behov av lokala bankkontor

av *David Perez* (SD)
till statsrådet Niklas Wykman (M)

2023/24:679 Försäljning av biljetter i andra hand

av *Mattias Eriksson Falk* (SD)
till statsrådet Erik Slottnér (KD)

2023/24:684 Möjligheten att mönstra i norra Sverige

av *Mattias Eriksson Falk* (SD)
till försvarsminister Pål Jonson (M)

2023/24:685 Inköp av vaccindoser

av *Elsa Widding* (-)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2023/24:688 Minskat barnafödande

av *Elsa Widding* (-)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2023/24:686 Persontransporter utan id-handlingar

av *Ida Karkiainen* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:689 Ett nationellt äldrevaccinationsprogram

av *Ulrika Westerlund* (MP)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2023/24:691 Vattkoppsvaccination i det allmänna barnvaccinationsprogrammet

av *Ulrika Westerlund* (MP)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2023/24:690 Barns rätt till sjukvård

av *Ulrika Westerlund* (MP)
till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2023/24:692 Säkerhetsklassning av personal vid domstolar

av *Mattias Eriksson Falk* (SD)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:693 Domstolarnas verksamhetslokaler

av *Mattias Eriksson Falk* (SD)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:697 Torvbrytning i Grimsås

av *Petter Löberg* (S)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:694 Arbetslivskriminalitet inom taxibranschen

av *Serkan Köse* (S)

till statsrådet *Paulina Brandberg* (L)

2023/24:696 Översyn av statsbidrag för habiliteringsersättning

av *Peter Hedberg* (S)

till statsrådet *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

2023/24:695 Psykisk misshandel

av *Angelica Lundberg* (SD)

till justitieminister *Gunnar Strömmer* (M)

2023/24:698 God luftkvalitet i tätorter och runt förskolor

av *Stina Larsson* (C)

till statsrådet *Romina Pourmokhtari* (L)

2023/24:699 Infrastruktur i Dalsland

av *Ulf Rexefjord* (SD)

till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2023/24:701 800-kilovoltsledningar i det svenska stamnätet

av *Rickard Nordin* (C)

till energi- och näringsminister *Ebba Busch* (KD)

2023/24:700 Samhalls anbud vid offentliga upphandlingar

av *Mattias Eriksson Falk* (SD)

till arbetsmarknads- och integrationsminister *Johan Pehrson* (L)

2023/24:706 Förutsättningar för rättvis idrottsutövning

av *Carita Boulwén* (SD)

till socialminister *Jakob Forssmed* (KD)

2023/24:702 Efterlevnad av sanktionerna mot Ryssland

av *Tomas Eneroth* (S)

till justitieminister *Gunnar Strömmer* (M)

2023/24:704 Ambulanspersonalens säkerhet

av *Mattias Eriksson Falk* (SD)

till statsrådet *Acko Ankarberg Johansson* (KD)

2023/24:705 Fasta för barn i skolan under ramadan

av *Rashid Farivar* (SD)

till statsrådet *Lotta Edholm* (L)

2023/24:703 Förändring av nämndemannasystemet

av *Rasmus Ling* (MP)

till justitieminister *Gunnar Strömmer* (M)

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 20.37.

Sammanträdet leddes

av tredje vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.54,

av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.11,

av förste vice talmannen därefter till och med § 10 anf. 147 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 11 anf. 188 (delvis) och

av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 2 Anmälan om faktapromemorior	2
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott.....	2
§ 4 Det svenska ordförandeskapet i Europeiska unionens råd	
första halvåret 2023.....	2
Utrikesutskottets betänkande 2023/24:UU6	2
Anf. 1 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M).....	2
Anf. 2 TOMAS ENEROTH (S) replik.....	3
Anf. 3 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik	4
Anf. 4 TOMAS ENEROTH (S) replik.....	4
Anf. 5 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik	4
Anf. 6 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	4
Anf. 7 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik	4
Anf. 8 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	5
Anf. 9 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik	5
Anf. 10 ANNA LASSES (C) replik.....	5
Anf. 11 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik	5
Anf. 12 ANNA LASSES (C) replik.....	5
Anf. 13 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik	6
Anf. 14 TOMAS ENEROTH (S).....	6
Anf. 15 RASMUS GIERTZ (SD).....	7
Anf. 16 ANN-SOFIE ALM (M)	7
Anf. 17 HÅKAN SVENNELING (V)	8
Anf. 18 ANNA LASSES (C)	9
Anf. 19 MAGNUS BERNTSSON (KD)	9
Anf. 20 JACOB RISBERG (MP)	10
Anf. 21 ELIN NILSSON (L)	10
(Beslut fattades under § 8.)	11
§ 5 Det schabloniserade föräldraavdraget	11
Socialutskottets betänkande 2023/24:SoU26.....	11
Anf. 22 MIKAEL DAHLQVIST (S)	11
Anf. 23 MALIN HÖGLUND (M)	11
Anf. 24 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik.....	12
Anf. 25 MALIN HÖGLUND (M) replik	12
Anf. 26 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik.....	12
Anf. 27 MALIN HÖGLUND (M) replik	13
Anf. 28 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik	13
Anf. 29 MALIN HÖGLUND (M) replik	13
Anf. 30 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik	13
Anf. 31 MALIN HÖGLUND (M) replik	13
Anf. 32 NADJA AWAD (V)	13
Anf. 33 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD) replik	14
Anf. 34 NADJA AWAD (V) replik.....	14
Anf. 35 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD) replik	15
Anf. 36 NADJA AWAD (V) replik.....	15
Anf. 37 DAN HOVSKÄR (KD).....	15
Anf. 38 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik	16
Anf. 39 DAN HOVSKÄR (KD) replik.....	16
Anf. 40 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik	17
Anf. 41 DAN HOVSKÄR (KD) replik.....	17
(forts. § 9)	17
Ajournering	17
Återupptaget sammanträde	17
§ 6 Frågestund	17
Anf. 42 ANDRE VICE TALMANNEN	17
<i>Nedskärningarna i sjukvården.....</i>	<i>17</i>
Anf. 43 MIKAEL DAMBERG (S).....	17

Anf. 44	Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	17
Anf. 45	MIKAEL DAMBERG (S)	18
Anf. 46	Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	18
<i>Banksektorn och följderna av den nya könstillhörighetslagen</i> 18		
Anf. 47	CARITA BOULWÉN (SD)	18
Anf. 48	Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	18
Anf. 49	CARITA BOULWÉN (SD)	18
Anf. 50	Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	18
<i>De kommande anslagen till vården</i> 19		
Anf. 51	KARIN RÅGSJÖ (V)	19
Anf. 52	Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	19
Anf. 53	KARIN RÅGSJÖ (V)	19
Anf. 54	Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	19
<i>Incitament för tillstånd för utbyggnad av elproduktion</i> 19		
Anf. 55	RICKARD NORDIN (C)	19
Anf. 56	Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	19
Anf. 57	RICKARD NORDIN (C)	20
Anf. 58	Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	20
<i>Energimål för 2030</i> 20		
Anf. 59	LINUS LAKSO (MP)	20
Anf. 60	Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	20
Anf. 61	LINUS LAKSO (MP)	20
Anf. 62	Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	20
<i>En gemensam nordisk skatt på kött och socker</i> 20		
Anf. 63	EDWARD RIEDL (M)	20
Anf. 64	Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	21
Anf. 65	EDWARD RIEDL (M)	21
<i>Försörjningskrav vid arbetskraftsinvandring</i> 21		
Anf. 66	CAMILLA RINALDO MILLER (KD)	21
Anf. 67	Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	21
Anf. 68	CAMILLA RINALDO MILLER (KD)	21
Anf. 69	Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	21
<i>Ett utvidgat växa-stöd</i> 21		
Anf. 70	PATRIK KARLSON (L)	21
Anf. 71	Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	21
Anf. 72	PATRIK KARLSON (L)	22
Anf. 73	Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	22
<i>Den ekonomiska ojämställdheten</i> 22		
Anf. 74	HANNA WESTERÉN (S)	22
Anf. 75	Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	22
<i>Bankernas ansvar för kundkännedom</i> 22		
Anf. 76	MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	22
Anf. 77	Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	22
<i>Budgetanslagen till vården</i> 23		
Anf. 78	SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V)	23
Anf. 79	Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	23
<i>Bristyrken och den europeiska arbetsmarknaden</i> 23		
Anf. 80	EMELIE NYMAN (C)	23
Anf. 81	Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	23
<i>Regeringens politik och klimatutsläppen</i> 23		
Anf. 82	ANNIKA HIRVONEN (MP)	23
Anf. 83	Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	24
<i>Antalet asylsökande</i> 24		
Anf. 84	CAROLINE HÖGSTRÖM (M)	24
Anf. 85	Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	24
<i>Krav på banker att motverka bedrägerier</i> 24		
Anf. 86	TORSTEN ELOFSSON (KD)	24
Anf. 87	Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	24
<i>Tullverkets resurser och befogenheter</i> 24		

Anf. 88 PATRIK BJÖRCK (S).....	24
Anf. 89 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	24
<i>Skatteverkets möjlighet att spara biometriska uppgifter</i>	25
Anf. 90 BO BROMAN (SD)	25
Anf. 91 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	25
<i>Regionala skillnader i vården</i>	25
Anf. 92 ISABELL MIXTER (V).....	25
Anf. 93 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	25
<i>Troféjakt på hotade djur</i>	26
Anf. 94 REBECKA LE MOINE (MP)	26
Anf. 95 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	26
<i>Regeringens arbete mot penningtvätt</i>	26
Anf. 96 JAN ERICSON (M).....	26
Anf. 97 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	26
<i>Ett nytt Öresundsavtal</i>	26
Anf. 98 CECILIA ENGSTRÖM (KD)	26
Anf. 99 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	26
<i>Ett fungerande elnät vid höjd beredskap</i>	27
Anf. 100 MARIANNE FUNDAHN (S)	27
Anf. 101 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD).....	27
<i>Könstillhörighetslagen och en sammanhållen identitetsförvaltning</i>	27
Anf. 102 ERIC WESTROTH (SD).....	27
Anf. 103 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	27
<i>Uppföljning av hur vårdslagen används</i>	27
Anf. 104 IDA DROUGGE (M)	27
Anf. 105 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	27
<i>Reglering av konkurrensen mellan offentliga och privata aktörer</i>	28
Anf. 106 JOHNNY SVEDIN (SD).....	28
Anf. 107 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD).....	28
<i>Kostnaderna för pensioner i kommuner och regioner</i>	28
Anf. 108 CRISTER CARLSSON (M).....	28
Anf. 109 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	28
<i>Samarbete i EU-parlamentet om migrationspolitik</i>	28
Anf. 110 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	28
Anf. 111 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M) .	29
<i>Skydd för människor med spelproblem</i>	29
Anf. 112 EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M)	29
Anf. 113 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	29
Ajournering	29
Återupptaget sammanträde	29
§ 7 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 7 mars	29
KU15 Kommunal och regionala frågor.....	29
KrU2 Riksrevisionens rapport om statlig bidragsgivning till civilsamhället.....	30
KrU4 Folkbildning.....	30
§ 8 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde	30
UU6 Det svenska ordförandeskapet i Europeiska unionens råd första halvåret 2023	30
§ 9 (forts. från § 5) Det schabloniserade föräldraavdraget (forts. SoU26)	30
Anf. 114 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik.....	30
Anf. 115 DAN HOVSKÄR (KD) replik.....	30
Anf. 116 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik.....	31
Anf. 117 DAN HOVSKÄR (KD) replik.....	31
Anf. 118 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C)	31
Anf. 119 MALIN DANIELSSON (L)	32
Anf. 120 NADJA AWAD (V) replik.....	33
Anf. 121 MALIN DANIELSSON (L) replik.....	33

Anf. 122	NADJA AWAD (V) replik	33
Anf. 123	MALIN DANIELSSON (L) replik	34
Anf. 124	CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik	34
Anf. 125	MALIN DANIELSSON (L) replik	34
Anf. 126	CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik	35
Anf. 127	MALIN DANIELSSON (L) replik	35
Anf. 128	KATARINA LUHR (MP)	35
Anf. 129	CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD)	36
Anf. 130	CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik	37
Anf. 131	CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD) replik	37
Anf. 132	CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik	37
Anf. 133	CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD) replik	37
Anf. 134	MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	38
Anf. 135	CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD) replik	38
Anf. 136	MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	38
Anf. 137	CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD) replik	39
	(Beslut skulle fattas den 20 mars.)	39
§ 10 Riksrevisionens rapport om reduktionsplikten för bensin och diesel		
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2023/24:MJU8	39
Anf. 138	MARTIN KINNUNEN (SD)	39
Anf. 139	BJÖRN PETERSSON (S) replik	40
Anf. 140	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	40
Anf. 141	BJÖRN PETERSSON (S) replik	40
Anf. 142	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	41
Anf. 143	ELIN SÖDERBERG (MP) replik	41
Anf. 144	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	41
Anf. 145	ELIN SÖDERBERG (MP) replik	41
Anf. 146	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	42
Anf. 147	BJÖRN PETERSSON (S)	42
Anf. 148	ELIN SÖDERBERG (MP) replik	43
Anf. 149	BJÖRN PETERSSON (S) replik	43
Anf. 150	ELIN SÖDERBERG (MP) replik	43
Anf. 151	BJÖRN PETERSSON (S) replik	44
Anf. 152	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	44
Anf. 153	BJÖRN PETERSSON (S) replik	44
Anf. 154	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	44
Anf. 155	BJÖRN PETERSSON (S) replik	45
Anf. 156	HELENA STORCKENFELDT (M)	45
Anf. 157	RICKARD NORDIN (C) replik	46
Anf. 158	HELENA STORCKENFELDT (M) replik	46
Anf. 159	RICKARD NORDIN (C) replik	47
Anf. 160	HELENA STORCKENFELDT (M) replik	47
Anf. 161	ELIN SÖDERBERG (MP) replik	47
Anf. 162	HELENA STORCKENFELDT (M) replik	47
Anf. 163	ELIN SÖDERBERG (MP) replik	47
Anf. 164	HELENA STORCKENFELDT (M) replik	48
Anf. 165	BJÖRN PETERSSON (S) replik	48
Anf. 166	HELENA STORCKENFELDT (M) replik	48
Anf. 167	BJÖRN PETERSSON (S) replik	49
Anf. 168	HELENA STORCKENFELDT (M) replik	49
Anf. 169	RICKARD NORDIN (C)	49
Anf. 170	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	51
Anf. 171	RICKARD NORDIN (C) replik	51
Anf. 172	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	51
Anf. 173	RICKARD NORDIN (C) replik	51
Anf. 174	KAJSA FREDHOLM (V)	52
Anf. 175	ELIN SÖDERBERG (MP)	52
Anf. 176	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD)	54
Anf. 177	ELIN NILSSON (L)	55

Anf. 178 ELIN SÖDERBERG (MP) replik.....	55
Anf. 179 ELIN NILSSON (L) replik.....	55
Anf. 180 ELIN SÖDERBERG (MP) replik.....	56
Anf. 181 ELIN NILSSON (L) replik.....	56
Anf. 182 BJÖRN PETERSSON (S) replik.....	56
Anf. 183 ELIN NILSSON (L) replik.....	56
Anf. 184 BJÖRN PETERSSON (S) replik.....	56
Anf. 185 ELIN NILSSON (L) replik.....	56
(Beslut skulle fattas den 20 mars.).....	56
§ 11 Public service och film.....	56
Kulturutskottets betänkande 2023/24:KrU3.....	56
Anf. 186 JONAS ANDERSSON (SD).....	56
Anf. 187 AMANDA LIND (MP).....	57
Anf. 188 PETER OLLÉN (M).....	59
Anf. 189 LAWEN REDAR (S).....	59
Anf. 190 CATARINA DEREMAR (C).....	60
Anf. 191 VASILIKI TSOUPLAKI (V).....	60
Anf. 192 ROLAND UTBULT (KD).....	62
Anf. 193 MALIN DANIELSSON (L).....	62
Anf. 194 LARS MEJERN LARSSON (S).....	63
(Beslut skulle fattas den 20 mars.).....	64
§ 12 Kulturarv.....	64
Kulturutskottets betänkande 2023/24:KrU5.....	64
Anf. 195 PETER OLLÉN (M).....	64
Anf. 196 AMANDA LIND (MP).....	65
Anf. 197 ROLAND UTBULT (KD).....	66
Anf. 198 LOUISE THUNSTRÖM (S).....	67
Anf. 199 RUNAR FILPER (SD).....	68
Anf. 200 VASILIKI TSOUPLAKI (V).....	69
Anf. 201 ANNE-LI SJÖLUND (C).....	71
(Beslut skulle fattas den 20 mars.).....	71
§ 13 Bordläggning.....	71
§ 14 Anmälan om interpellationer.....	71
§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	72
§ 16 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	72
§ 17 Kammaren åtskildes kl. 20.37.....	73